

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALĖS STUDIJŲ
FAKULTETAS
SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS KATEDRA

Specialiosios pedagogikos (specializacija – logopedija) studijų programa

Kristina Šarkienė

**LAVINAMŲJŲ KLASIŲ MOKINIŲ, TURINČIŲ VIDUTINĮ INTELEKTO
SUTRIKIMĄ, PIEŠINIŲ TEMOS IR VAIZDUOJAMŲ OBJEKTŲ
YPATUMAI**

Baigiamasis bakalauro darbas

Bakalauro darbo vadovė-
doc. dr. Asta Vaitkevičienė

2012

Santrauka

Darbe remiamasi metodiniais teoriniais A.Brazauskaitės, M.Kiseliškos, A.Kopytinės, L.Lebedevos, V.Muchinos ir A.Vaitkevičienės dailės terapijos pagrindais.

Dailės terapijos mokslinės literatūros analizė parodė, jog sutrikusį intelektą turintys vaikai piešia nekreipdami dėmesio į realų objekto vaizdą, nepastebi esminių detalių, nesuvokia objektų tarpusavio ryšių. Tokių vaikų piešiniams būdingi šablonai, apimantys tiek besikartojančią temą, tiek pasikartojančius tuos pačius objektus. Piešinių stereotipiškumas atspindi vaikų reakciją į supantį pasaulį, kur dėmesys fiksuojamas ties aktuali, keliančiu rūpestį išgyvenimu. Dažniausiai piešiami objektai – namas, medis, žmogus.

Iškeltas tikslas – identifikuoti vidutinį intelekto sutrikimą turinčių mokinių piešiniuose vaizduojamus objektus. Tuo tikslu buvo palyginti HTP testo „Namas– medis– žmogus“ bei laisvai pasirinktos temos piešiniai ir atliktas kokybinis tyrimas. Mokiniais buvo suteikta galimybė pavadinti ir pakomentuoti savo piešinius, atsakant į iš anksto paruoštus klausimus. Piešiniai registruojami pagal atlikimo datą, piešinio vietą serijoje ir turinį. Siekiant išsiaiškinti piešinių semantines grupes, naudotas content analizės metodas.

Tyrime dalyvavo 12 lavinamųjų klasių mokinių, turinčių vidutinį intelekto sutrikimą. Jų amžius nuo 9 iki 19 metų.

Nustatyta, kad atliekant projekcinį testą „Namas – medis – žmogus“ ir piešiant laisvai pasirinkta tema, dažniausiai vaizduojama vaikams artima aplinka ir jiems reikšmingi žmonės. Vidutinį intelekto sutrikimą turintys mokiniai suvokia savo piešinį, sąmoningai jį pavadina, išvardina vaizdujamuosius objektus, geba pakomentuoti. Laisvos temos piešiniai atliekami kruopščiau, vaizduojama daugiau objektų, jie turi daugiau kūrybinių detalių, emocijoms išreikšti naudojama daugiau spalvų.

Kūrybinių darbų analizė suteikė galimybę vertinti ir analizuoti individualius kiekvieno tiriamojo meninės saviraiškos pokyčius. Jie užfiksuoti matematinės aprašomosios analizės metodu ir pateikiami tyrimo rezultatų apibendrinime.

Esminiai žodžiai: vidutinis intelekto sutrikimas, dailinė saviraiška, piešinio objektų ypatumai.

Turinys

Santrauka.....	2
Įvadas.....	5
1 skyrius. VIDUTINĮ INTELEKTO SUTRIKIMĄ TURINČIŲ MOKINIŲ PSICHOSOCIALINĖ RAIDA IR DAILINĖ SAVIRAIŠKA.....	8
1.1. Psichosocialinę raidą lemiantys veiksniai.....	8
1.1.1. Biologinės socialinės raidos prielaidos.....	8
1.1.2. Aplinkos ir raidos sąsajos.....	9
1.1.3. Šeimos vaidmuo vaiko raidai.....	11
1.2. Piešinys- vaiko socialinės patirties atspindys.....	12
1.3. Piešinio raidos stadijos, jas lemiantys veiksniai.....	13
1.4. Raidos dailės terapijos koncepcija - pagrindas analizuojant sutrikusį intelektą turinčių vaikų piešinius.....	14
1.5. Vidutinį intelekto sutrikimą turinčių mokinių piešiniai.....	16
2 skyrius. VIDUTINĮ INTELEKTO SUTRIKIMĄ TURINČIŲ MOKINIŲ PIEŠINIŲ ANALIZĖ.....	18
2.1. Tyrimo metodai ir etapai.....	18
2.2. Tiriamųjų charakteristika ir jų piešinių ypatybės.....	19
2.2.1. Odetos piešinių analizė.....	22
2.2.2. Lauros piešinių analizė.....	23
2.2.3. Rūtos piešinių analizė.....	24
2.2.4. Mindaugo piešinių analizė.....	26
2.2.5. Linos piešinių analizė.....	27
2.2.6. Egidijaus piešinių analizė.....	29
2.2.7. Viliaus piešinių analizė.....	31
2.2.8. Ievos piešinių analizė.....	32
2.2.9. Vaidos piešinių analizė.....	33
2.2.10. Raimondos piešinių analizė.....	35
2.2.11. Vytauto piešinių analizė.....	36
2.2.12. Kastyčio piešinių analizė.....	38
2.3. Tyrimo rezultatai.....	40
Išvados.....	42
Literatūra.....	43

Summary.....	46
Priedai.....	47

Išvadas

Mokslinė tema ir tyrimo aktualumas. Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę buvo priimti Neįgaliųjų integracijos (1992), Specialiojo ugdymo (1998) ir Socialinės integracijos (2004) įstatymai. Jie užtikrino negalę turinčių žmonių teises ir galimybes, lyginant su kitais visuomenės nariais, neįgaliųjų savarankiškumo ir pasirinkimo laisvę, saviraiškos ir galimybių plėtotę. Visuomenė ir specialistų bendruomenė atsivėrė humanistinei nuostatai, jog nemokytinų vaikų nėra. Individualizuotai, metodiškai pagrįstu ugdymu pradėta lavinti įvairius intelekto sutrikimus turinčius vaikus. Ieškant naujų saviraiškos ir tobulėjimo formų šių vaikų ugdymui imta naudoti dailės terapijos metodai.

Dailės terapijos specialistai (Romanova, 2001; Vaitkevičienė, 2001; Brazauskaitė, 2004; Kopytin'as, 2006; Kiseliova, 2008; Lebedeva, 2008) vieningai pripažįsta, kad meninė raiška padeda suprasti vaikų vidinį pasaulį, atskleidžia tai, kas svarbu, jaudina ir neramina.

Piešimas – natūrali ir įdomi veikla, nereikalaujanti išskirtinių valios ir intelektinių pastangų. Ji kiekvienam prieinama ir leidžia pasijusti reikšmingam. Piešimo dėka lavinamas erdvinis, loginis pasaulio pažinimas, formuojami bendravimo, savistabos įgūdžiai bei stiprinama socialinė adaptacija. Todėl ši veikla labai priimtina intelekto sutrikimų turintiems mokiniams. Jų ugdymo kontekste meninės veiklos procesas įgauna kompensuojamąją reikšmę: vystomi nepakankamai išlavę ar raidos eigoje sulėtėję socialiniai įgūdžiai. Piešiant motyvuotai tyrinėjama aplinka, jaučiamas malonumas, žymiai lengviau patiriama sėkmė. Vertinant savo piešinį lavėja rašto bei kalbos įgūdžiai (Brazauskaitė, 2001).

Nupiešto vaizdo, kaip sudėtingo rašymo būdo, analizės perspektyvas atskleidė D.Widlocher (2010). Kūryba mokiniams yra tyrinėjimo, pažinimo šaltinis. Piešiniuose aptinkami socialinių reiškinių vaizdiniai. Įsisavinant socialinę patirtį, vaizduojami tie objektai, kurie gyvenime yra svarbiausi. „Reikia tik atidžiai stebėti piešiantį mokinį, ir jis piešiniu pateiks savo troškimus, konfliktus ir baimes“.

Užsienio mokslininkai: V.S.Muchina (1981), A.Venger'is (2002), Z.Semionova (2006), D.Widlocher (2010) teigia, jog socialinė aplinka veikia kūrybą. Vaikai dažniausiai piešia namus, medžius ir žmones, nes jie lengvai nupiešiami ir paprastai apibūdinami. Piešiniai atskleidžia emocinius išgyvenimus, santykius su patiriamais objektais, nerimo, agresijos būsenas, intelektinę raidą.

Lietuvoje vaikų kūrybą tyrinėję dailės terapijos specialistai: Brazauskaitė (2000), Lapėnienė (2005), Vaitkevičienė (2001, 2006) daugiausia tyrė, kokius dailinės raiškos sugebėjimus turi

sutrikusios raidos vaikai. Kokie vaizdiniai dominuoja vaikų darbuose, duomenų nepakanka. Socialinė kultūrinė aplinka yra dinamiška, nuolat besikeičianti. Todėl reikėtų tirti, ar užsienio mokslininkų teiginiai yra pagrįsti Lietuvoje gyvenančių ir įvairius intelekto sutrikimus turinčių vaikų piešinių kontekste.

Tyrimo objektas – vidutinį intelekto sutrikimą turinčių mokinių piešiniuose vaizduojami objektai.

Tyrimo tikslas – identifikuoti vidutinį intelekto sutrikimą turinčių mokinių piešiniuose vaizduojamus objektus.

Uždaviniai:

1. Panaudojus mokslinės literatūros šaltinių analizės metodą, apibrėžti sutrikusio intelekto vaikų psichosocialinės raidos ypatybes ir juos lemiančius veiksnius.
2. Organizuoti 6 vidutinį intelekto sutrikimą turinčių mokinių laisvos temos ir tikslingai užduotos temos pagal H-T-P testo instrukciją piešimo procesą.
3. Apklausti vidutinį intelekto sutrikimą turinčius mokinius po piešimo proceso prašant juos piešinius pavadinti bei pakomentuoti.
4. Atlikti lyginamąją vidutinį intelekto sutrikimą turinčių mokinių laisvos temos ir H-T-P testo piešinių analizę, nustatyti piešiniuose vaizduojamų objektų ypatybes

Tyrimo metodologija ir metodai:

1. Mokslinės literatūros analizė.
2. Projekcinis testas „Namas – medis – žmogus“.
3. Serijinis piešimas laisva tema.
4. Mokinių kūrybinių darbų aprašomoji lyginamoji analizė.
5. Interviu.
6. Content analizė.
7. Matematinės aprašomosios statistikos metodas.

Tyrimo dalyviai. Kiekybiniame tyrime dalyvavo 12 N specialiosios mokyklos vidutinį intelekto sutrikimą turinčių lavinamųjų klasių mokinių.

Bakalauro darbo struktūra. *Bakalauro darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba, turinys, įvadas, 2 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas (49 šaltiniai), santrauka anglų kalba, priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 66 lentelės ir 12 paveikslų. Prieduose pateikiama: testo „Namas – medis -žmogus“ aprašymas, piešinių sąrašas pagal atlikimo laiką, piešinių objektų namo, medžio, žmogaus analizė, piešinių komentara, piešinių semantinės grupės, mokinių piešiniai. Darbo apimtis– 47 p.*

1 skyrius. VIDUTINĮ INTELEKTO SUTRIKIMĄ TURINČIŲ MOKINIŲ PSICHOSOCIALINĖ RAIDĄ IR DAILINĖ SAVIRAIŠKĄ

1.1. Psichosocialinę raidą lemiantys veiksniai

Raida – nenutrūkstantis procesas, prasidedantis apvaisinimu ir besitęsiantis visą individo gyvenimą. Tai progresuojantys ir nuoseklūs vaiko motorinės, kognityvinės, kalbos bei adaptacinio elgesio plėtotės pokyčiai. Kiekvieno vaiko raida yra nepaprastai individuali, bet telpa į tam tikrų dėsnų rėmus (Radzevičienė, 2003; Braslauskienė, 2003).

Psichosocialinė raida – tai asmenybės struktūros, adaptacijos galimybių, tarpasmeninių santykių, socialinių bei savitvarkos įgūdžių kaita individo socializacijos procese. Socializacija ugdo žmogų kaip visuomenės narį. Individas auga ir bręsta tenkindamas savo reikmes ir tuo pačiu aktyviai veikdamas aplinką. Šiame procese jis įgyja patirties, prisitaiko prie aplinkos, tiesiogiai suvokdamas ir realizuodamas save. Žmogaus vystymąsi sąlygoja daugelis tarpusavyje susijusių veiksnių. Iki gimimo reikšmingiausi yra biologinę žmogaus struktūrą lemiantys veiksniai. Po gimimo didesnę reikšmę įgyja socialiniai, psichologiniai ir kultūriniai veiksniai (Radzevičienė, 2003).

1.1.1. Biologinės socialinės raidos prielaidos

Žmogaus vystymąsi lemia biologinis pradmuo. Vaisiaus tapimas kūdikiu, kūdikio tapimas vaiku ir socialiu bendruomenės nariu yra sudėtingas ir netolygus procesas. Biologinė vaiko prigimtis ypač svarbi. V.S.Muchina (1981) teigia, kad įgimtos vaiko biologinės savybės yra prielaida psichinėms savybėms atsirasti. Sudėtingos psichinės funkcijos išryškėja tik perimant socialinę patirtį.

Pirmaisiais gyvenimo metais formuojasi nuolat besikeičiančios, sudėtingos elgesio formos. Tai vyksta ne spontaniškai, jų išmokstama ontogenezės metu. Genetika lemia tik naujų formų funkcionavimo sėkmę. Ji neturi įtakos elgesio funkcijų kokybinėms ir kiekybinėms charakteristikoms. Smegenų ligos apsunkina vystymąsi ir jį trikdo. Dėl to nevienodai vystosi protiniai gebėjimai. Nukrypimas nuo normos sukelia elgesio, emocijų bei socialinės adaptacijos sutrikimus. Protinis atsilikimas yra intelekto sutrikimo požymis, apibūdinamas raidos metu pasireiškiančiais pažeistais gebėjimais, lemiančiais bendrąjį intelekto lygį. Priklausomai nuo

intelekto sutrikimo laipsnio, proto negalė lemia didesnius ar mažesnius pažeidimus visose bendrųjų gebėjimų raidos srityse (kognityvinėje, emocinėje, fizinėje bei socialinėje) ir tuo riboja žmogaus galimybes (Aleksienė, 2001).

Psichiniu ir fiziniu požiūriu yra trys intelekto sutrikimų turinčių vaikų tipai: a) lėti, apatiški; b) impulsyvūs, neturintys ribų, neapgalvotai elgiasi ir kalba, yra labai priklausomi nuo aplinkinių nuomonės; c) greitai nuvargstantys intelektualinio krūvio metu, per daug jautrūs, sunkiai įsisavinantys net specialiosios mokyklos programą (Galkienė, 2005).

Bendrųjų gebėjimų raidos sutrikimai gali pasireikšti: kognityvinėje srityje – suvokimo (regimojo, girdimojo, lytėjimo) lėtumu, dėmesio, atminties, mąstymo bei kalbos neišsivystimu, emocinėje – motyvacijos ir valios stoka, nesavarankiškumu ir nepasitikėjimu, emocijų nebranda, jausmų primityvumu arba nepakankamu diferencijuotumu; sunkiu ir lėtu aukštųjų dvasinių jausmų formavimusi, fizinėje – bendrosios ir smulkiosios motorikos neišsivystimu, netaisyklinga laikysena, sutrikusia judesių koordinacija, stereotipiškais judesiais, dažniais fiziniais negalavimais, socialinėje – bendravimo poreikių ir galimybių sumažėjimu, elgesio sutrikimais, sunkia socialinė adaptacija (Muchina, 1981).

Biologinius veiksnius papildo socialiniai. Jų ryšys tiesiogiai nulemia individo psichosocialinę raidą, nuo kurios priklauso individo aplinkos suvokimas. Jis pasireškia poelgiais, santykių su aplinka įvairove. Suvokimo rezultatas yra žinios apie atskiras daiktų savybes ir pilnas daiktų bei reiškinių vaizdinys.

1.1.2. Aplinkos ir raidos sąsajos

Pilnavertis socialinės aplinkos įsisavinimas vyksta individui tiesiogiai dalyvaujant ir bendraujant su kitais visuomenės nariais. Sėkmingą socialinę raidą pirmiausia lemia visavertė emocinė raida. Emocijas stipriai veikia iš socialinės aplinkos gaunama informacija. Informacija ypač svarbi, jei vaikas dėl įvairių sutrikimų ne pilnai suvokia verbalinę informaciją ar negali vartoti kalbos, suprasti kitų vertinimus, modeliuoti savo elgseną, jausti pasitenkinimą bendraujant su kitais (Radzevičienė, 2006).

L.Vygotskio (1984) teigimu, vaikų kolektyvas yra vienas pagrindinių faktorių, lemiančių asmenybės vystimąsi. Tačiau ir čia intelekto sutrikimą turinčių vaikų laukia kliūtis. Tokie vaikai dažniausiai išstumiami iš kolektyvo, su jais vengiama žaisti įprastus žaidimus. Taip užkertamas kelias susipažinti su žaidybinėmis socialiniais vaidmenimis, kurie vėliau, jau suaugusiame amžiuje, turėtų būti perkelti į realų gyvenimą. Dėl to intelekto sutrikimus turintys vaikai silpnai adaptuojasi

naujoje aplinkoje ir vėlesniame gyvenime. Dėl to jie iš pat pradžių yra aplinkinių žemai vertinami, o vėliau ir patys ima vertinti save neadekvačiai. Tai sukelia nerimą, vidinius konfliktus, neurotines būsenas ir dar labai pablogina esamą situaciją (Pikūnas, Palujanskienė, 2001; Ruškus, 2002).

Ankstyvojoje vaikystėje ir ikimokykliniame amžiuje ypač ryškiai pastebimas intelekto sutrikimus turinčių vaikų negebėjimas perimti visuomeninę kultūrinę patirtį. Tai vyksta dėl to, kad nepakankamai įsisavinama nauja informacija, trūksta aktyvumo, neharmoningai vystosi naujų įspūdžių poreikis. Dėl to sutrinka psichinis vystimasis, kurį įprastai skatina aplinkinio pasaulio pažinimas (Ališauskas, 2004).

Vaikui augant aplinkos suvokimas keičiasi: įsitvirtina, arba, atvirkščiai, išnyksta socialiniai ryšiai ir kiti procesai, turintys įtakos vaiko asmenybės formavimuisi, jo motyvacijai ir elgesiui. Didžiausios permainos, susijusios su psichologine, kognityvine ir fizine raida prasideda paauglystėje (Adomonienė, 2003).

Paauglystė – pereinamasis laikotarpis iš vaikystės į suaugusiojo amžių, prasidedantis lytiniu brendimu ir pasibaigiantis asmenybės susiformavimu ir pasiruošimu savarankiškam gyvenimui. Vaikui augant fiziologiniai poreikiai, pvz., valgis, taip ryškiai nebelemia jo elgesio. Tik esant žemam pažinimo poreikiui, būdingam intelekto sutrikimą turintiems vaikams, elementarūs fiziologiniai poreikiai išlaiko pirmaujančias pozicijas. Tai ryškiai pastebima seksualinių poreikių kontekste. Nesugebėjimas teisingai vertinti savo elgesio ir jausmų verčia intelekto sutrikimą turinčius paauglius perdėti domėtis seksualiniais klausimais. Tenkinant seksualinį poreikį psichikos vystimasis dar labai stabdomas (Leliūgienė, 2003).

Paauglystė yra vienas iš krizinių asmenybės raidos periodų. Dėl biologinių, psichologinių ir socialinių pokyčių paauglystėje prasideda problemos mokykloje ir šeimoje. Aštrėja prieštaravimai tarp paauglių ir suaugusių dėl vertybių sistemų. Atsiranda poreikis atsiskirti nuo tėvų, susitapatinti su bendraamžių grupe. Nuo bendraamžių vertinimo priklauso, kaip paauglys suvokia save. Apibūdinant savęs vertinimą, pagrindinis vaidmuo teikiamas žmogaus jausmams, tam, ką jis jaučia ir išgyvena. Suvokimas, kad priklausai grupei, draugų tarpusavio pagalba palengvina paauglio savarankiškumo formavimąsi (Malinauskas, 2000).

Laikui bėgant, skirtumas tarp vaikų, turinčių intelekto sutrikimus ir jų neturinčių, didėja. Ši skirtumą nulemia intelekto sutrikimą turinčių vaikų nepakankamas pažintinis aktyvumas ir silpna orientacija aplinkoje. Be to, lėčiau formuojasi sąlyginiai ryšiai, jie neilgalaikiai, netvirti. Socialinė patirtis perimama juo greičiau, kuo aktyvesnė ir geriau išvystyta nervų sistema (Ambrukaitis, 2003).

Intelekto sutrikimą turintys vaikai sugeba įsisavinti visa, kas paprasta, elementaru, tačiau nesugeba padaryti to kokybiškai. Pažeistos galvos smegenys sulėtina vieną iš nervinių procesų:

jaudinimą ar slopinimą. Dėl to nervų ląstelės net po nedidelio krūvio pradeda „savisaugos slopinimo procesą“. Pavargę vaikai tampa suirzę, nesigilina į pasakytų žodžių ar frazių reikšmę. Dėl to jie iš pat pradžių kratosi varginančių darbų. Vaikams, neturintiems nervų sistemos pažeidimų, toks slopinimas būdingas tik labai pervargus, neišsimiegojus ar ypač stipraus susijaudinimo metu (Dilingas, Reimeris, 2000, Beck, 2005).

1.1.3. Šeimos vaidmuo vaiko raidai

Šeima – viena svarbiausių vaiko socializacijos institucijų, kurioje vaikas randa prieglobstį nuo susvetimėjusio pasaulio įtampos. Pagrindinis faktorius, darantis įtaką asmenybės savybių formavimuisi, yra vaiko šeimos gyvenimo būdas, jo auklėjimo stilius, buvimas kolektyve. Suaugusiųjų meilė, rūpinimasis ir dėmesys suteikia vaikui emocinę pusiausvyrą, padeda labiau save vertinti. Šeimos nariai vienas su kitu bendrauja, sudarydami savitą, sąlygiškai uždara socialinį ir psichologinį kompleksą ir daro poveikį vienas kitam: žadina kiekvieno jo nario emocijas, teikia skausmo arba džiaugsmo kitiems šeimos nariams. Geri santykiai šeimoje sąlygoja ir sėkmingą vaiko asmenybės raidą. Emocinio bendravimo stoka, silpni šeimos narių empatiniai ryšiai sukelia vaikų neurozes, baimes, nepasitikėjimą savimi ir aplinkiniais (Chomentauskas, 1983; Colombero, 2001).

Tiesiogiai kontaktuojant su vaiku, vyksta betarpiška sąveika, kurios metu vaikas įgyja žinių, gebėjimų, mokėjimų. Gyvendamas tam tikroje aplinkoje ir matydamas santykius šeimoje, bendravimą, gyvenimo aplinką, vaikas perima artimiausios aplinkos gyvenimo būdą, dorovinę ir dvasinę kultūrą, elgesio normas bei vertybes, išmoksta tam tikro elgesio, o tai turi įtakos socialinių santykių palaikymui. Stebint teigiamą pavyzdį, bendraujant su kitais žmonėmis, mokantis iš suaugusiųjų išmokstama socialinių santykių. Greta šeimoje egzistuojančių santykių patirties, vaikas įgyja labai asmenišką gyvenimo joje patirtį (Braslauskienė, 2000).

Nuo šeimos narių tarpusavio santykių kokybės priklauso vaiko pasaulio pažinimo lygis, bendravimo su kitais ypatumai, gebėjimas užmegzti ir išlaikyti sėkmingus socialinius santykius. Ypač šie ryšiai svarbūs ankstyvojoje vaikystėje. Vaiko pasaulio pajautimas, vykstančių reiškinių prasmingumas ir reikšmingumas yra visiškai kitokie, nei suaugusio žmogaus. Ne visi tėvai tai supranta. Blogai pažįstantys savo vaikų kasdieninius rūpesčius bei gyvenimiškus potyrius ir neatsižvelgiantys į vaiko poreikius tėvai praranda empatinius ryšius su jais (Vaitekonienė, 2001).

Ne kiekviena šeima gali išugdyti socialią, visavertę asmenybę. Nedarni šeima, netinkamas tėvų elgesio modelis, bendravimo su vaiku ribotumas, nesidomėjimas vaiko poreikiais, nepastovūs santykiai, jo atstūmimas – veiksniai, sąlygojantys socialinių įgūdžių formavimosi ribotumą,

sunkumai palaikant ryšius su aplinkiniais. Vaikas, augęs nepalankiomis sąlygomis, įgyja mažiau pranašumų, pasižymi socialiniu nebrandumu, nesugeba užmegzti artimų ryšių bei jų išlaikyti, išreikšti savo jausmų, pasižymi bendravimo epizodiškumu, linkęs prieštarauti, nepagarbiai elgtis, konfliktuoti bendraudamas su bendraamžiais (Levinskienė, Karalienė, 2008).

Intelektu sutrikimą turintys vaikai ilgiau nei kiti bendraamžiai išlieka nesavarankiški, priklausantys nuo suaugusiųjų pagalbos. Gimus vaikui santykiai su broliais, seserimis ir tėvais jau iš pat pradžių klostosi ne itin sėkmingai. Daugelis tėvų nesugeba tinkamai supažindinti tokio vaiko su socialiniu gyvenimu, jo realybe. Su įvairiais sunkumais susiduriama ir auklėjimo srityje. Intelektu sutrikimą turintys vaikai ilgai neišmoksta atsisėsti, atsistoti, vaikščioti. Rankomis jie nesugeba tvirtai įsikibti, išlaikyti daiktų. Dėl to daugelis tėvų imasi perdėtos globos, stengiasi visur patarnauti. Vaikas prie to pripranta ir nieko nebenori daryti savarankiškai (Galkienė, 2005).

Per didelę globa ir daugybė suvaržymų neleidžia sėkmingai vystytis motorikai, trikdo naudojimosi daiktais patirčiai. Nesinaudojant daiktais, neįmanoma susipažinti su jų fizinėmis savybėmis. Tai lėtina aplinkos pažinimą. Saugodami savo atžalą, tėvai trukdo ugdymo(si) procesui. Dėl to silpnai vystosi kalba ir komunikaciniai gebėjimai (Kvieskienė, 2005).

Dar labiau vaiko raida sutrikdoma jam augant globos institucijose. Vaiko atsiskyrimas nuo tėvų, sukelia rimtas neigiamas ilgalaikes pasekmes. A.Adler'is, J.Bowbly, S.Freud'as, O.Kahn, E.E. Bergroth daug kartų pabrėžė vaiko ir motinos atsiskyrimo negatyvų poveikį augančio individo psichoemocinės ir socialinės sąveikos raidai. Kai šeimą, motinos mokyklą, pakeičia institucinė įstaiga, gyvenimas apsunkinamas. Vaikai nėra skatinami bendrauti, o jų pastangos užmegzti kontaktą dažnai ignoruojamos, suteikiant tik būtiniausią pagalbą. Visa tai formuoja uždaramą bendraujant su aplinkiniais, socialinį nusišalinimą, santykių ribotumą, sukelia agresyvius, socialiai nepriimtinius veiksmus, siekiant apginti save bendravimo sunkumus, stabdo individo socialinį mokymąsi (Braslauskienė, 2000).

1.2. Piešinys - vaiko socialinės patirties atspindys

Laikas nuo laiko vaikai išreiškia norą piešti – laisvai, spontaniškai kurti, pasakoti, parodyti ir suvokti. Šio proceso metu vyksta vidinio ir išorinio pasaulio susidūrimas. Tai teikia džiaugsmo, skatina saviraišką, pasitikėjimą savimi. Vaiko vidinį pasaulį veikia iš išorės gaunama informacija. Piešiant kryptis kinta – vidus veikia išorę. Piešdamas vaikas ieško dviejų pasaulių susiliejo būdų, išreiškia save. Jis tarsi keliauja per savo išgyvenimus ir tai darydamas ugdo ir brandina asmenybę,

suteikia jai laisvės. Piešiniu vaikas pristato aplinkiniams tai, ko nesugeba pasakyti žodžiais (Levinskienė, Karalienė, 2008).

V.S.Muchinos (1981) nuomone, vaiko gebėjimas piešti kyla iš noro palikti pėdsaką. Vaikas tuo pats stebisi, jį tai džiugina, todėl norisi piešti dar ir dar kartą. Ji išskyrė dvi piešinio kaip pranešimo funkcijas: žymėjimo (grafinė išraiška ir jos kokybė) ir pranešimo (savita kalba, kurios esmę sudaro reikšminiai – ženklai: linijos, spalvos, šešėliai bei jų tarpusavio dermė).

D.Widlöcher'io (2010) teigimu, vaiko pagrindinis noras – pažymėti kuo daugiau objektų. Tai ir yra pagrindinis viso piešimo proceso raidos pagrindas. Vėliau vaikas atpažįsta kokį nors objektą. Tai esminis piešinio pokytis. Tos pačios autorės teigimu, vaikas piešia tai, ką mato ir tai, ką žino.

A.Vaitkevičienė (2006) piešimo veiklą apibūdino kaip:

- aktyvios kinestetinės patirties ir regėjimo derinimą;
- prasmės savo kuriamose linijose ieškojimą;
- autonomijos ir savarankiškumo patvirtinimą;
- mąstymo operacijų lavinimą.

1.3. Piešinio raidos stadijos, jas lemiantys veiksniai

Pastebėta, kad viso pasaulio vaikų piešinio raida tokia pati, ar labai panaši. Daugelio psichologų nuomone, vaiko piešinys atspindi ne tai, ką jis mato, bet tai, ką jis žino. Tuo pagrįsta teorija, kad piešinys praeina tam tikras fazes. Aukštesnė stadija gali būti pasiekama tik įsisavinus žemesniąją.

Apie vaikų piešinių raidos stadijas rašė I. Brochmann (2007), Dž.Dileo (2009), D.Widlocher (2010). Jie išskiria tokias piešinio vystimosi stadijas:

- keverzojimo (2–4m.),
- ikischematinė (4–7m.),
- shematinė (7–9m.),
- atsirandančio realizmo (9–11m.),
- pseudorealizmo (11–13m.).

Skirstymas į stadijas yra tik apytikris ir negali būti absoliučiai teisingas. Kiekviena piešinio stadija charakterizuojama tam tikrais piešinio bruožais, pagal kuriuos galima spręsti, ar vaiko vystimasis atitinka vaiko amžių, lenkia jį ar nuo jo atsilieka. Piešinio vystimosi sparta kiekvienoje

fazėje yra nevienoda. Bet kokia pauzė, ypač jai ją sukelia aplinkos sąlygos, greitai gali būti kompensuota. Pokyčiai piešinyje atsiranda dėsningai vystantis psichikai.

Iš pradžių piešiami braižiniai, raitiniai, kuriuose neįmanoma rasti nei pradžios, nei galo. Vėliau, kai vaikas ima kreiptis į save žodeliu „aš“, atsiranda spiralės, ratilai, palaipsniui virstantys apvaliomis žmogaus galvos formomis su tašku viduryje. Dar vėliau iš galvos ima šakotis ilgesni ir trumpesni brūkšniai – žmogaus kojų pėdos, iš galvos išeinančių kojų ir rankų pradžia. Toje pačioje vietoje braukomų daugybė vertikalių ir horizontalių brūkšnių. Nupiešto žmogaus padėtis vertikalėja, figūros apačioje pripiešiamos kojos (Dileo, 2009).

Iš vaiko piešinio matosi jo raidos fazės. Funkcinės (keverzojimo) stadijoje lavinama motorika. Vaikas piešia tai, su kuo jį sieja emocinis ryšys. Daikto forma, ar tai, kad jį pavaizduoti sudėtinga, nelabai svarbu. Simbolių stadijoje elementai sujungiami į vieną piešinį. Vaikas jau sugeba savo piešinį pavadinti. Kai kuriems daiktams sukuriama šablonai. O penkerių – aštuonerių metų vaikai pradeda piešti ne tai, ką mato, bet tai, ką žino. Ir tai jau schemų fazė (vizualinis ar kritinis realizmas). Nuo labai supaprastintų schemų pereinama prie papildomų detalių, atskirai piešiamos vaizduojamojo objekto dalys. Piešinys papildomas pasakojimu (Widlocher, 2010).

Devintaisiais – dešimtaisiais metais išnyksta schematiškumas, prasideda elementaraus realizmo stadija. Piešinyje atsiranda pirmieji erdvinės perspektyvos požymiai. Piešiniuose atsispindi aplinkos reiškiniai, formų, spalvų įvairovė. Jie užbaigti, plastiški. Daiktai įgyja proporcijas, išryškėja loginiai objektų ryšiai. Prasidėjus paauglystei – vienuoliktai – dvyliktai metais žmonių piešiniuose atsiranda lyties požymiai. Mažiau domimasi pačiu piešimo procesu Svarbus galutinis rezultatas. Atidžiau stebint aplinką piešiniuose užfiksuojamos net menkiausias detales (Brochmann, 2007).

Raidos stadijos atskleidžia vaiko suvokimo ir raiškos lygį. Lemiamas vaidmuo tenka vaiko amžiui. Galimybė išreikšti save piešiant priklauso nuo vaiko intelektinių ir psichomotorinių sugebėjimų. Dėl tam tikrų individualių vaiko vystimosi ypatybių, vaiko piešinio raida gali sutrikti ir tuo pačiu sutrikdyti pažinimo raidą.

1.4. Raidos dailės terapijos koncepcija – pagrindas analizuojant sutrikusį intelektą turinčių vaikų piešinius

Dailės terapeutai su vaikais, turinčiais emocinių, raidos elgesio fizinių, pažintinių sutrikimų, dirba, naudodamiesi įvairių dailės terapijos krypčių: psichoanalitinės, raidos, humanistinės, adaptacinės, pažintinės, elgesio metodais. Tačiau jie visi pripažįsta, jog menas gali sumažinti skausmus ir baimes ir tuo naudojasi, skatinant vaiko raidą, harmonizuojant jo psichofizinę būseną.

Darbo su intelekto sutrikimą turinčiais asmenimis pagrindą sudaro grafinės (piešimo) ir pažintinės raidos koncepcija – raidos dailės terapija. Ji grindžiama E.Erikson'o psichosocialine, J.Piaget pažintine ir R.Kellogg, V.Lowenfeld'o bei D.B.Harris'o teorijomis apie normalios raidos vaikų grafinę raišką. Remiantis E.Erikson'o psichosocialinės raidos teorija, kiekvienu amžiaus tarpsniu išryškėja saviti elgesio motyvai, kurie yra derinami su pažintine vaiko raida ir piešinio raiška. Įvairiais amžiaus tarpsniais vykstant pažintinei vaiko raidai pasireiškia skirtingos pažinimo galimybės. Jas galima apibūdinti, remiantis J.Piaget pažinimo teorija. Tuo pačiu, kiekvienas amžiaus tarpsnis turi tik jam būdingus piešinio bruožus (Lebedeva, 2008).

Darbo pagrindas yra supratimas apie įprastinę raidą ir šių žinių taikymas raidos sutrikimų turinčių žmonių raiškos lygiui nustatyti. Ypač svarbus neigalaus vaiko raidos lygmuo (jo funkcinis amžius). Vaikas kurio prigimtinis amžius smarkiai skiriasi nuo funkcinio amžiaus, piešia tokius piešinius, kurie atitinka jo funkcinį amžių. Pavyzdžiui, vaiko, kurio funkcinis amžius yra treji metai, o prigimtinis – 10 metų, meninė veikla reškiasi kaip trejų metų (Grošenkov, 2001) .

A.Brazauskaitė (2004) skiria penkis vaiko raidos etapus:

Pirmasis etapas atitinka įprastinės vaiko raidos pirmuosius 15–20 gyvenimo mėnesių. Vaikas, bendraudamas su artimiausiais žmonėmis ir pažindamas savo kūną patiria malonumą. Elgesio tikslas – pasitikėti kūnu ir įgūdžiais. Žodžiais tenkinami poreikiai. Plečiami sensomotoriniai įgūdžiai, kūno koordinacija.

Antrasis etapas atitinka įprastinės vaiko raidos 2–5 gyvenimo metus. Elgesio tikslas – sėkmingai dalyvauti kasdieniniame gyvenime. Žodžiais siekiama paveikti kitus. Išskiriami panašumai ir skirtumai. Tobulėja spalvų, skaitmenų, klasifikavimo suvokimas ir kūno koordinacija.

Trečiasis etapas atitinka įprastinės vaiko raidos 6–12 metų amžių. Elgesio tikslas – individualių gebėjimų pritaikymas grupėje. Žodžiai reikalingi individualiai išraiškai grupės aplinkoje. Bendravimas ir įgūdžių tobulėjimas sietinas su grupine veikla. Toliau gerėja kūno koordinacija.

Ketvirtasis etapas atitinka įprastinės vaiko raidos 13–16 gyvenimo metus. Elgesio tikslas – prisidėti prie grupės poreikių. Kalba, žodžiai išreiškia jausmų ir elgesio santykį su aplinkiniais. Mokykloje, grupinėje veikloje sėkmingai naudojami ženklai ir simboliai.

Penktasis etapas atitinka įprastinės jaunuolio raidos 17–20 metus. Elgesio tikslas – atsilipti į kritiškas gyvenimo situacijas, prie jų prisitaikyti. Kalba, žodžiais užmezgami ir plėtojami santykiai. Ženklai ir simboliai apibendrinami, sėkmingai taikomi mokymuisi bei asmeniniam tobulėjimui.

Etapai ir raidos įgūdžių nuoseklumai gali būti išvelgti visuose vaikų meno darbuose. Šie nuoseklumai atpažįstami pagal bruožus, kurie nurodo bręstančio vaiko specifinius pažintinius ir jutiminius procesus.

Meninis procesas apibūdinamas tokiais etapais:

- atsitiktinės žymės;
- nekontroliuojama keverzonė;
- kontroliuojama keverzonė;
- ikischematic piešinys;
- schematic piešinys;
- piešinių realizmas;
- pseudonaturalistinis piešinys.

Pereinant nuo žemesnio raidos etapo prie aukštesnio vyksta akivaizdus progresas. Orientuojamasi į patirties augimą, suderintą su tiksliais amžiaus tarpsnių poreikiais. Ypatingai išryškinama motyvacijos reikšmė, kuri kiekvienam raidos etapui skirtinga (Kopytin, 2006).

Apibendrinant išryškėja trys pagrindiniai principai: a) kūrybiškumas gali prisidėti ugdant pažintinę bei emocinę raidą; b) egzistuoja kūrybinio proceso bei vaiko elgesio su dailės ir aplinkos priemonėmis pakopos ir etapai; c) terapeuto vaidmuo dažniausiai aktyvus, lankstus. Vienoje situacijoje kooreaguojami veiksmai, kitoje – leidžiama elgtis spontaniškai, laisvai išreiškiant save. Esminė raidos terapijos prielaida – *kūrybinis procesas stimuliuoja visuminį vaiko augimą*. Raidai ir jos pokyčiams įtaką daro santykis su dailės priemonėmis. Menas lyg antroji kalba leidžia kūrybiškai įvertinti pažintines intelekto sutrikimą turinčių vaikų galimybes (Muchina, 1981).

1.5. Vidutinį intelekto sutrikimą turinčių mokinių piešiniai

Dėl organinio centrinės nervų sistemos pažeidimo sutrinka intelektas, sensorika, pažinimo veikla, fizinis vystymasis, motorika, valia, emocijos ir t.t. Netolygią sutrikusio intelekto vaikų raidą atspindi įvairūs pažinimo lygmenys: kalba, žaidimai, grafinė raiška, piešiniai.

I.A.Grošenkovo (2001), T.N.Golovinos (1974) teigimu, sutrikusį intelektą turintys vaikai piešia nekreipdami dėmesio į tai, kaip objektai atrodo iš tiesų. Tai neteisingo daikto pažinimo pasekmė. Jiems sunku pastebėti daiktų ir reiškinių esmines detales, vaizduojant nesuvokiami jų tarpusavio ryšiai, nesugebama piešinių pavadinti.

Vieni mokslininkai, pvz., V.S.Muchina (1981), T.N.Golovina (1974), tyrinėję sutrikusio intelekto vaikų piešinius, teigia, kad piešiniam būdingi šablonai. „Grafinis šampas“ apima tiek besikartojančią temą, tiek pasikartojančius tuos pačius objektus, kurių vaizde nėra jokių pokyčių. Atsiradęs pokytis detalėse arba pavadinime, liudija pokytį vaizdinyje, apmąstymuose, mintyse. Vaikai piešia nesąmoningais judesiais. Vieni piešinio elementai išdėstyti popieriaus lapo kairėje, kiti – dešinėje pusėje, nesudaroma vaizduojamoji visuma, piešiniai netobuli ir labai primityvūs. Kiti – J. Stott, B. Males V. Lowenfeld (1964); J. Allan (1998) nekreipia dėmesio į sutrikusio intelekto vaikų piešinių klaidas ir akcentuoja kūrybos proceso naudą. Piešinių stereotipiškumą jie traktuoja kaip vaiko reakciją į jį supantį pasaulį, fiksaciją ties jam aktuali, keliančiu rūpestį išgyvenimu, kuris praeina, išsprendus problemas. Negalima lyginti sutrikusio intelekto vaikų piešinių su normalaus intelekto vaikų piešiniais, nes šios dvi grupės nėra lygiavertės (Vaitkevičienė, 2006).

Apibendrinant tai, kas pasakyta galime teigti, kad vaiko besiformuojanti pasaulėžiūra, santykiai su aplinka atsiskleidžia piešinyje. Jis leidžia suprasti vaiką, jo vidinį pasaulį.

2 skyrius VIDUTINĮ INTELEKTO SUTRIKIMĄ TURINČIŲ MOKINIŲ PIEŠINIŲ ANALIZĖ

2.1 Tyrimo metodai ir etapai

Literatūros analizė. Analizuojant mokslinę literatūrą buvo siekiama susipažinti su intelekto sutrikimų turinčių vaikų piešinių tyrimų medžiaga ir rezultatais. Mokslininkai dažniausiai lygina įprastinės raidos ir sutrikusio intelekto vaikų piešinius nors šios dvi vaikų grupės nėra lygiavertės.

Projekcinis testas „Namas – medis – žmogus“ (1 priedas).

Serijinio piešimo metodas. Buvo prašoma „nupiešti piešinį“. Kūrybos metu stimuliuota vaikų motyvacija šiai veiklai: leista laisvai pasirinkti dailinės raiškos priemones, paprašyta papasakoti apie tai, kas nupiešta, pasiūlyta sukurti savo piešiniui pavadinimą. Analizuojant piešinius žiūrėta į piešinio vietą „serijoje“ pagal laiką, turinį ir temą. Piešiniai nebuvo interpretuojami (2 priedas).

Interviu. Siekiant išsiaiškinti, kaip vaikas suvokia savo piešinį, jam buvo užduodami iš anksto numatyti klausimai (3–26 priedai).

Content analizė. Naudota ištirti interviu metu išsakytus teiginius. Laisvos temos piešiniai buvo grupuojami pagal piešinio pavadinimą ir atsižvelgiant į vaiko socialinės aplinkos kontekstą. Išskirtos trys semantinės grupės: šeima, socialinė aplinka – mokykla, fizinė aplinka – gamta. Priskiriant piešinį vienai ar kitai semantinei grupei atsižvelgta į tai, kas piešinyje vaizduojama ir kaip mokinys komentuoja savo darbą. Semantinei grupei *šeima* priskirti piešiniai, kuriuose mokinys pavaizdavo namus, sau artimus žmones, patį save, taip pat įvykius iš savo gyvenimo. Semantinei grupei *mokykla* priskirti piešiniai, kuriuose vaikas pavaizdavo mokyklinį gyvenimą, draugus, mokytojus. Semantinei grupei *gamta* priskirti piešiniai, kuriuose buvo vaizduojama gamta: medžiai, gėlės (28 priedas).

Piešinių aprašomosios lyginamosios analizės metodas. Naudojant H–T–P metodiką buvo aptiktos piešiniuose pavaizduotų *namo*, *medžio*, *žmogaus* esminės ir papildomos kūrybinės detalės bei įvardintos šių objektų ypatybės. Normatyvinis pagrindinių detalių skaičius objektuose sekantis:

- *namo* – 5: *stogas, siena, durys, langas, kaminas*;
- *medžio* – 2: *kamienas, šaka*;
- *žmogaus* – 10: *galva, akys, nosis, burna, ausys, kaklas, liemu, rankos (su pirštais), kojos, pėdos*.

Kūrybinių detalių buvimas piešinyje parodo aukštesnį piešimo lygį ir aukštesnį kognityvinės brandos lygį. Šių detalių skaičius nėra apibrėžiamas.

Lyginant projekcinio testo ir laisvos temos piešinių objektus, nustatytas *namo, medžio, žmogaus* pasikartojimas piešiniuose (29–66 priedai) ir esminių bei kūrybinių detalių skaičiaus pokytis. Kadangi skirtinguose piešiniuose tiek pagrindinių, tiek ir papildomų piešinio detalių skaičius skyrėsi, diagramose pateiktas detalių skaičiaus vidurkis.

2.2 Tiriamųjų charakteristika ir jų piešinių ypatybės

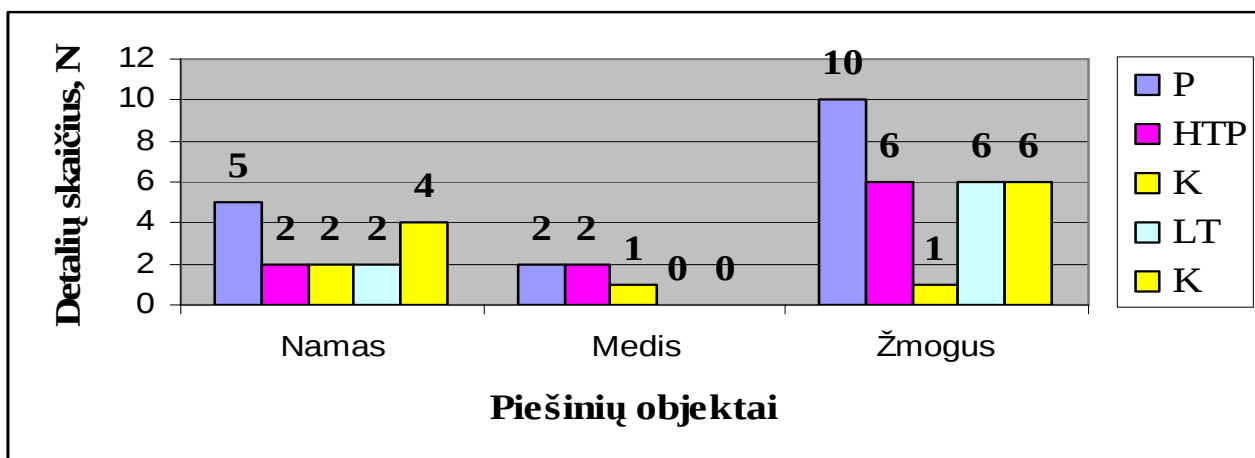
Tyrimas buvo vykdomas N specialiojoje mokykloje nuo 2011-03-08 iki 2012-02-09. Tyrime dalyvavo 12 lavinamųjų klasių mokinių, turinčių vidutinį intelekto sutrikimą. Jų amžius nuo 9 iki 19 metų.

Vardas	Amžius, metai	PPT tyrimo išvada	Šeimos ir mokyklos aplinka, charakterio bruožai
Odetė	9	Emocijų, elgesio ir socialinės raidos sutrikimas, hiperaktyvumas, Dauno sindromas	Vienintelis vaikas šeimoje, gyvena kartu su abiem tėvais. Tėvai myli, prižiūri ir lepina. Yra judri ir užsispyrusi. Grupėje siekia būti dėmesio centre, dominuoja kitų grupės narių atžvilgiu
Rūta	11	Vidutinis intelekto sutrikimas, žymus kalbos neišsivystymas	Šeima gyvena kaime, mergaitė - mokyklos bendrabutyje. Šeimos materialinė padėtis labai bloga. Rūta gera, jautri, labai ilgisi namų ir mamos. Gerai sutaria su klasės draugais yra jų mylima, mėgiama
Laura	10	Vidutinis intelekto sutrikimas	Mamai apribotos motinystės teisės, gyvena globėjos namuose. Draugiška, meili, bendraujanti, gerai su visais sutaria
Mindaugas	13	Vidutinis intelekto sutrikimas	Tėvai gyvena kaime. Trys vaikai gyvena mokyklos bendrabutyje. Šeimos materialinė padėtis sunki. Berniukas uždaro būdo, sunkiai

			bendraujantis, nenori važiuoti namo. Mieliau būna vienas, nei kartu su grupe
Lina	12	Vidutinis intelekto sutrikimas, VCP, vidutinis kalbos neišsivystymas (dizartrija)	Auga pilnoje šeimoje. Yra mylima ir lepinama. Mama kelia mergaitei labai didelius reikalavimus. Grupėje mėgsta vadovauti, būti dėmesio centre
Egidijus	15	Vidutinis intelekto sutrikimas, vidutinis kalbos neišsivystymas	Augina ir rūpinasi mama bei patėvis. Šeima socialiai remtina, dažnai keičia gyvenamą vietą. Egidijus drąsus, bendraujantis, paslaugus, labai prisirišęs prie pedagogų
Vilius	15	Vidutinis intelekto sutrikimas, vidutinis kalbos neišsivystymas	Mama tris vaikus augina viena. Ji gyvena kaime, vienkienyje, Vilius kartus su broliu ir seserimi - mokyklos bendrabutyje. Jis turi gerus socialinius įgūdžius. Yra bendraujantis, darbštus
Ieva	18	Vidutinis intelekto sutrikimas, nežymus kalbos neišsivystymas (dizartrija), judesio, padėties sutrikimas	Mama ją ir dvyne seserį augina viena. Ji labai griežta, reikli mergaičių atžvilgiu. Mamos bendro gyvenimo draugai dažnai keičiasi. Šeimos materialinė padėtis gera. Mergaitė užsidariusi, mieliau būna viena, tačiau labai pasitiki savimi
Vaida	18	Vidutinis intelekto sutrikimas	Auga daugiavaikėje šeimoje. Mama nedirba, tėtis uždarbiauja užsienyje. Palikusi vaikus, kartais ten išvažiuoja ir mama. Mergaitė draugiška, paslaugi, švelni, prisirišusi prie savo mokytojos. Su klasės draugais bendrauja puikiai, paiso jų nuomonės. Ypatingai domisi berniukais

Raimonda	15	Vidutinis intelekto sutrikimas, kalbos recepcijos sutrikimas	Auga pilnoje šeimoje, turi jaunesnę sesutę. Šeima gyvena kaime, verčiasi labai sunkiai. Mama nesutaria su tėvu, nes šis išgėrinėja. Mergaitė mėgsta būti viena. Yra užsidariusi, tyli, paslaugi ir švelni. Labai mėgsta buitines darbus. Socialiniai įgūdžiai geri. Grupėje bendrauja lengvai, dažnai pasiduoda kitų įtakai
Vytautas	16	Vidutinis intelekto sutrikimas	Mama augina viena. Dažnai keičiasi jos bendro gyvenimo draugai. Vytautas su mama nesutaria, į namus grįžta tik savaitgaliais. Nesutaria ir su tėvu, kuris sukūrė kitą šeimą. Vaikinas išdidus, užsispyręs, labai pasitiki savimi. Kartais niekina savo draugus. Sunkiai bendrauja su draugais grupėje, mieliau būna vienas, aktyviai laikosi ir gina savo nuomonę, kuri ne visada teisinga
Kastytis	19	Vidutinis intelekto sutrikimas	Viliaus vyresnysis brolis. Gyvena mokyklos bendrabutyje. Fiziškai labai stiprus, geri socialiniai įgūdžiai. Svajoja greičiau vesti ir turėti savo namus. Grupėje sutaria labai gerai, nekonfliktiškas, sugeba nusileisti, paiso kitų nuomonės

2.3.1. Odetos piešinių analizė

1 pav. Odetos piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Odeta nupiešė penkis abstrakčius ir septynis realius piešinius.

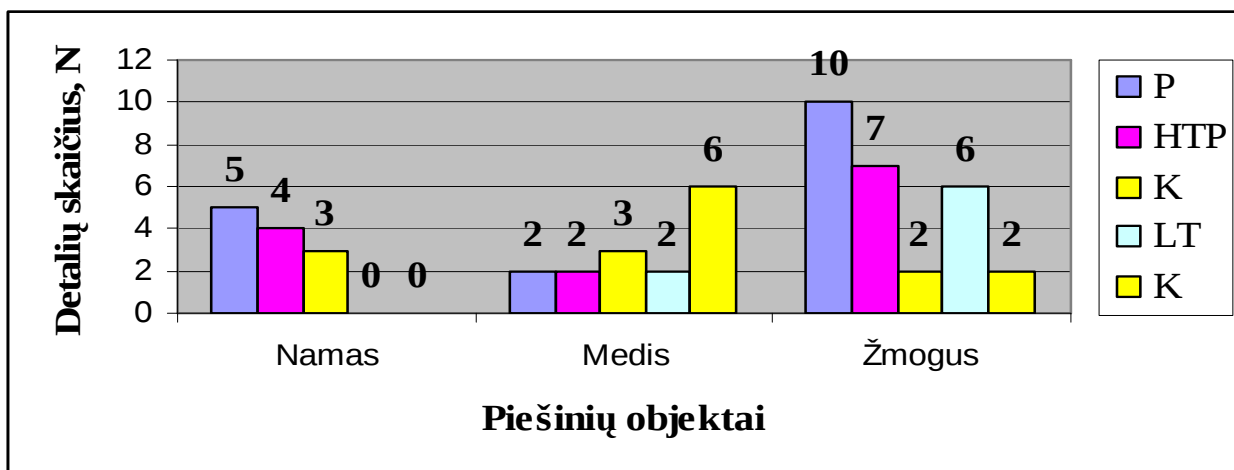
Namas pieštas keturis kartus: du kartus H-T-P teste ir du kartus laisvai pasirinkus temą. H-T-P teste jis abstraktus. Pirmasis apskritimo formos namas priklauso Odetos „babai“. Odetai atrodo, jog namas panašus į „babą“. Sieną nudažyta mėlynos bei raudonos spalvos zigzagais: „Namas nori saldainių“ Viduryje – dideli mėlyni taškai (langai). Yra kaminas. Kūrybinės detalės – iš kamino rūkstantys dūmai, besitiesiantis takas. Antrojo namo siena labiau kampųotos formos. Šis namas jau turi ir stogą. Piešinio kūrybinės detalės – saulė ir debesys. Laisvos temos piešinių namo pagrindinės detalės tik dvi- siena ir stogas, kūrybinės detalės: kalnas, sniegas, raidės, kelias.

Medis pieštas tik du kartus, atliekant H-T-P testą. Jis, kaip ir namas, abstraktus. Pirmuoju atveju tai apskritimo formos medis su daugybe taškų viduryje, antruoju atveju – neaiškios formos figūra, kuri šone turi dvi įpjovas – šakas. Abu medžiai labai ryškūs, spalvingi. Jie auga „lauke, pas babą“, tarp kitų medžių. Piešinyje pavaizduota viena kūrybinė detalė – persišviečiantis vijoklis, augantis šalia medžio.

Žmogus, atliekant H-T-P testą, primityvus, tačiau ne abstraktus, kaip namas ar medis. Žmogus turi galvą, akis, nosį ir besišypsantią burną. Nėra nei kaklo, nei liemens. Rankos ir kojos išaugusios tiesiai iš galvos. Kūrybinė detalė – šukuosena. Laisvos temos piešiniai – „Leliukas“ ir „Mano šeima“. Žmogaus figūra tapo tobulesnė. Nors kojos vis dar be pėdų, rankos jau turi pirštus. Odeta nupiešė daug kūrybinių detalių: žmonių šukuosenas, sagas, antakius, kūdikio lovą, kelią,

raides. Dar viename laisvos temos piešinyje „Žiema. Odeta čiuožia nuo kalno“ žmogus tik menamas, todėl objekto detalės nenagrinėtos. Populiariausios papildomos detalės išskirti negalima.

2.3.2. Lauros piešinių analizė

2 pav. Lauros piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Laura nupiešė dvylika realių piešinių.

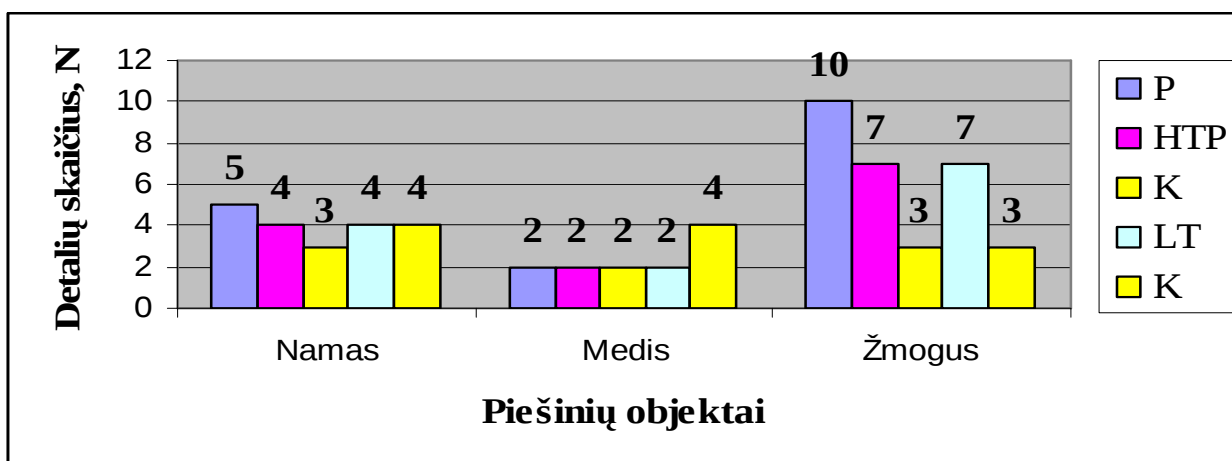
Namas pavaizduotas dviejuose H-T-P piešiniuose. Jis schematiškas: turi sieną, stogą, duris ir langus. Langai užspalvinti juodai. Durys ryškiai raudonos. Langai uždaryti langinėmis su storais kryžiais (kūrybinė detalė). Trūksta kamino. Komentuodama piešinį, tai pastebi ir pati mergaitė. Namo durys turi antrąją kūrybinę detalę – didelę, į šoną nusileidusią rankeną. Viduje Laura nupiešė save ir tetą. Laura šiame name norėtų gyventi su teta, nes „mama negera“. Žmogus – trečia kūrybinė detalė. Laisvos temos piešiniuose namas nepieštas.

Medis nupieštas septynis kartus. Atlikdama testą Laura labai skubėjo. Pirmame piešinyje nupieštos tik pagrindinės detalės – kamienas ir šakos. Antrame piešinyje pavaizduota obelis su vaisiais. Šalia auga gėlės. Vaisiai, žolė ir gėlės yra piešinio kūrybinės detalės. Medis auga tarp kitų medžių, bet „nori išeiti toli“, pabėgti nuo realybės. Laisvos temos piešiniuose ypatingas dėmesys skirtas švenčių temai. Penkiuose laisvos temos piešiniuose vaizduojama papuošta eglutė, po kuria padėtos dovanos. Tačiau ir čia realybė netikra, nes „niekas nežino, kas ateis“. Viename piešinyje Laura nupiešė eglutę ir padėjo taškelį ant jos kamieno. Taip ji save „pasodino“ į medį. Kūrybinių detalių labai gausu: eglučių žaisliukai, dovanos, snaigės, kiškis, balionai, gėlė.

Žmogus nupieštas tris kartus. Pagrindinės detalės – galva, akys, burna, kaklas, rankos su pirštais bei kojas ir pėdos. Trūksta liemens, ausų ir nosies. Rankos labai trumpos. Jos turi plonus, į pagaliukus panašius pirštus, kurių skaičius svyruoja nuo dviejų iki trijų. Kūrybinės detalės – blakstienos ir šukuosena. Laura piešė save, tetą, pas kurią ji gyvena, draugą, mamą. Save mergaitė pavaizdavo be rankų, didelėmis akimis su tuščiomis akiduobėmis, be nosies. Tetos figūra labai didelė. Ją Laura nupiešė šalia savęs. Mamos piešinys labai liūdnas, atliktas paskubomis: „Ji nelaiminga“. Mergaitė nenori, kad „ateitų mama“, nes „paliko Laurą“. Dėl to mama nupiešta murzinais rūbais ir „panaši į bobą“. Komentariai: „nemyliu mamos“, „teta gera“ Laura atskleidė liūdną savo gyvenimo realybę. Piešiniuose žmonių figūros panašios vieną į kitą: statiškos, neproporcingos, didelėmis galvomis, besišypsančios. Laisvos temos piešinių žmonės yra linksmesni, nupiešti ryškiomis spalvomis. Jie turi tokia pat kūrybines detales – šukuosenas, blakstienas. Kiekvienas objektas pavadintas. Pavadinimas užrašytas viršuje. Tai Laurai reikšmingi žmonės. Jie nupiešti lapo centre.

Daugiausia laisvos temos piešinių – trys iš šešių – skirti gamtai. Du piešiniai skirti mokyklai, vienas – šeimai.

2.3.3. Rūtos piešinių analizė

3 pav. Rūtos piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Rūta nupiešė dvylika realių piešinių.

Namas pavaizduotas šešiuose piešiniuose. Pirmas H-T-P testo namas labai paprastas, pieštas nesirenkant spalvų: sienos rudos, paskubomis pridėtas žalias stogas. Kvadrato formos siena, kurios

viduryje nupiešta „Rūta ir mama“. Žmonių figūros užspalvintos taip pat ruda spalva. Antrasis H-T-P namas turi dar ir neproporcingai išdėstytus langus, mažas duris su didele rankena ir kamina. Laisvos temos piešinių namai spalvingi, gana dideli, nupiešti lapo centre: „name gera gyventi“, „eičiau į mokyklą ir važiuočiau namo“. Iš kamino veržiasi tiršti rožiniai dūmai. Yra ir kitų kūrybinių detalių: puošnūs medžiai, kamuolys, dvigubos durys.

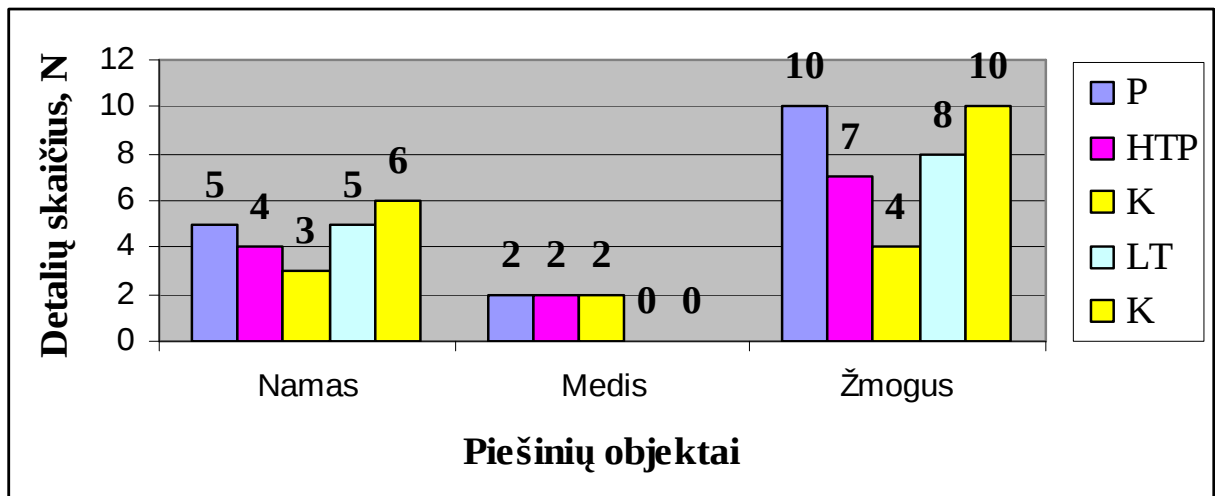
Medis pavaizduotas trijuose piešiniuose. H-T-P testo medžiai turi labai ploną ir ilgą kamieną, perbręžtą keliose vietose linija. Lapija nenuspalvinta, nupiešta paprastu pieštuku. Šalia auga truputį mažesnės už medžius gėlės. Tai kūrybinė piešinio detalė. Vieną iš šių medžių mergaitė pavadino „drauge Laura“. Laisvos temos piešinio medžiai – tai obelys, augančios sode, netoli namų. Name gyvena Rūta, ji didesnė už medį. Medžio kamienas nuspalvintas rudai, storas ir tvirtas. Lapų vainiką mergaitė nupiešė žalia, „labai gražų“. Kitame piešinyje du medžiai: eglė (papuošta ir „linksma“ – kūrybinės detalės – žaisliukai, „visi laukia šventės“) ir nedidelis, storu kamieniu neaiškos rūšies medis, kurio laja taip pat papuošta žaisliukais. Jame tupi mažas paukščiukas. Kitos kūrybinės detalės: namas, žmogus, debesys.

Žmogus pavaizduotas penkiuose piešiniuose. Mergaitė pavaizdavo save ir kitus žmones: mamą, klasės draugus. Atlikdama H-T-P testą Rūta žmones piešė vien ruda spalva, labai skubėjo. Žmonių figūros beveik vienodos. Jos neproporcingos. Žmonių akys sujungtos su nosimi, rankos nupieštos be pirštų, kojos be pėdų. Kūrybinės detalės: gėlė, liežuvis, rūbų detalės. Laisvos temos piešinių objektas – mama: „gera, su ja linksma gyventi“. Mama nuspalvinta ryškiomis spalvomis. Jos kūnui trūksta kaklo, pėdų, ausų. Piešiniai turi papildomų detalių: debesis, saulę.

Dažniausiai pasitaikančios Rūtos piešinių kūrybinės detalės: debesys, saulė, gėlės.

Keturi iš šešių laisvos temos piešinių skirti šeimai, po vieną – mokyklai ir gamtai.

2.3.4. Mindaugo piešinių analizė

4 pav. Mindaugo piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Mindaugas nupiešė dvylika realių piešinių.

Namas pavaizduotas septyniuose piešiniuose. H-T-P testo „Mamos ir tėtės namas“ didelis, užimantis beveik visą lapo erdvę. Jis turi stogą, sieną, langus, pažymėtus brūkšniais, mažas duris. Ant langų uždėtos grotos. Tai kūrybinė detalė. Kitos kūrybinės detalės – durų rankena, dūmai, debesys. Savo dydžiu nenusileidžia ir antrasis H-T-P piešinyje pavaizduotas mokyklos pastatas. Tik mokyklos langai neturi grotų: „joje norėčiau gyventi“. Kūrybinės detalės – žolė, saulė. Laisvos temos piešinių namai ryškesni, turi visas pagrindines detales. Tai svajonių namas, ryškiai nuspalvintu stogu, kuriame „gyvena vienas, pats jį pastačiau“. Tai ir vėl mokykla, ir namai, kuriame Mindaugo šeima ar vienas Mindaugas su šunimi. Mindaugo šeimos namas papuoštas gėlėmis. Nors jis su siauromis, mažomis durimis ir su didele rankena, tačiau turi dar ir mažas durelės „pro kurias galima pabėgti“. Į šį namą jau ateina ir svetimi žmonės: „ateina kaimynė, ji rūko, atneša obuolių“. Mokyklos pastatas juodai baltas. Mindaugas jo nespalvino, nes „visi draugai skuba į mokyklą“. Laisvos temos piešiniuose gausu kūrybinių detalių: saulė, debesys, lietus, sniegas, medis, vaisiai, dūmai, gėlė, cigaretė.

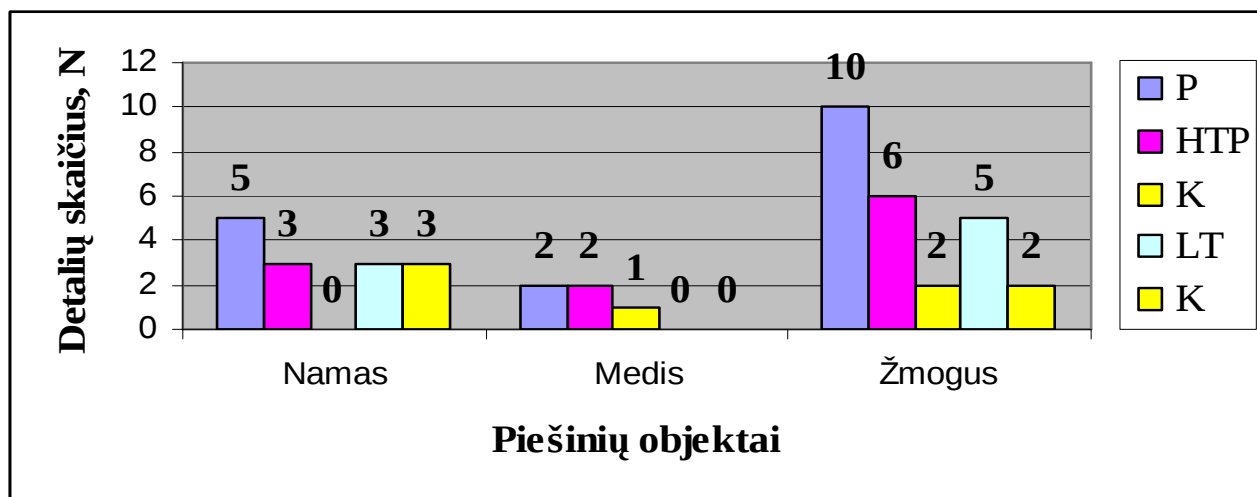
Medis pavaizduotas 2 kartus, atliekant H-T-P testą. Medžių struktūra primityvi: storas kamienas ir į apskritimą panašus lapų vainikas. Medžiai auga po vieną, be kitų medžių. Jie svajoja „gyventi, užaugti“. Abiejuose piešiniuose panaudotos skirtingos kūrybinės detalės: gėlės, saulė, debesys, drevė – „paukščiuko namas“.

Žmogus pavaizduotas dviejuose H-T-P testo ir viename laisvos temos piešinyje. „Piktą tėtį“, iš kurio Mindaugas patiria smurtą, berniukas nupiešė be liemens, stambiomis tamsiomis rankomis. Piktas ir tėtės veidas: juodi, lenkti antakiai ir juodai nuspalvinta burna. Mama „truputį gera“. Ji pavaizduota neproporcingu kūnu, didele galva su mažomis akimis. Akis juosia vešlūs antakiai. Galva turi didelę burną, dideles apvalias ausis. Mindaugui trūksta mamos, todėl nupiešta į šonus išplėstomis rankomis, besibaigiančiomis plonais, į pagaliukus panašiais keturiais pirštais. Ji turi per trumpas kojas su mažutėmis spalvotomis pėdomis. Mamos figūra nupiešta lapo viršuje. Apačioje kalnas ir nenuspalvintas medis. Kitos kūrybinės detalės: blakstienos, šukuosena. Laisvos temos piešinyje pavaizduota kaimynė. Jos figūros mažesnė smulkesnės, didelėmis kojomis, į šonus išplėstomis rankomis. Ji neturi nei kaklo, nei pėdų. Laisvos temos piešiniuose gausu kūrybinių detalių: šviečia saulė, danguje plaukia debesys, kalnu važiuoja mašina, ant medžio kamieno vaikšto voras didelės, iš debesų leidžiasi ryškiai mėlynos snaigės ir krinta lietus.

Mindaugo piešiniuose dažniausiai pasitaikančios kūrybinės detalės: saulė, debesys, lietus, sniegas, gėlės, žolė.

Keturi iš šešių laisvos temos piešinių skirti šeimai, vienas mokyklai ir vienas gamtai.

2.3.5. Linos piešinių analizė

5 pav. Linos piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Lina nupiešė šešis abstrakčius ir šešis realius piešinius.

Namas pavaizduotas keturiuose piešiniuose. Vienas H-T-P namas turi sieną, langą ir duris, o antras – sieną, langą ir stogą. Kaminas nevaizduojamas. Nėra kūrybinių detalių. Piešiant laisvai

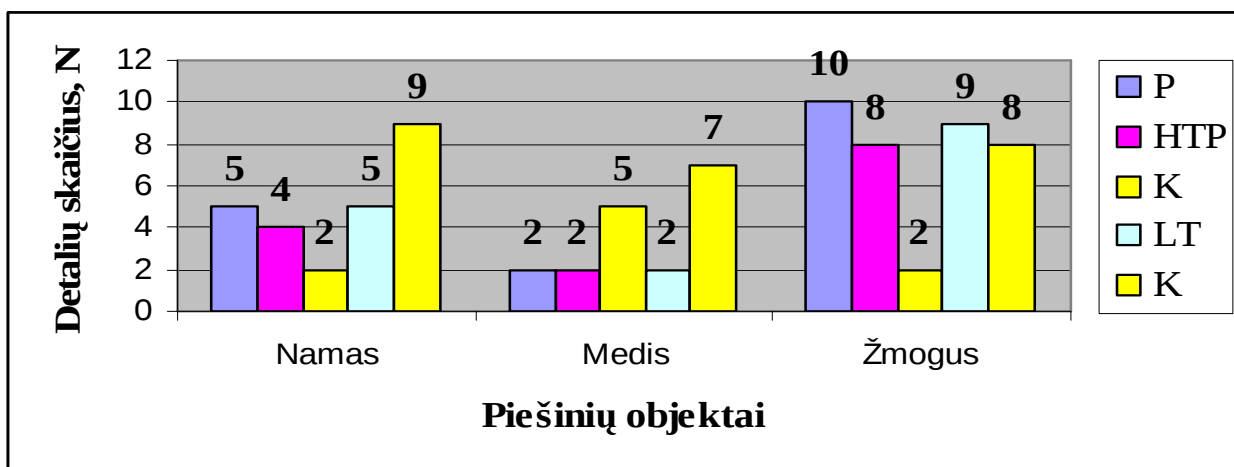
pasirinkta tema namai labai ryškūs. Kiekvienas kambarys turi savo spalvą ir savo šeimininką. Vienas kambarys priklauso mamai. Čia „pakabintas diržas“. Kitame kambaryje „tėtis žiūri televizorių“, o į trečiąją „ateina baba“. Stogą ir kaminą turi tik vienas iš keturių laisvos temos piešinių namų. Yra kūrybinių detalių: saulė, lietus, kambariai. Kai kurios jų nupieštos realiai, kitos tik įsivaizduojamos. Apie jas sužinome iš Linos komentarų. Tai „šuo, kuris loja“, „katinas Nemo, kuris vaikšto namie“. Be to, katinas daug laimingesnis už žmones, nes „visur vaikšto“.

Medis buvo nupieštas du kartus, atliekant testą. Vienas medis įdomios, neapibrėžtos formos, sudarytas iš atskirų ryškių dalių. Antrojo medžio dalys sujungtos į visumą. Galima aiškiau išvelgti kamieną ir keistų formų lapus. Medis labai spalvingas. Nors medžiai atrodo skirtingai, tačiau abiem atvejais tai – obelys. Šalia nėra kitų medžių, tik gėlės (piešinio kūrybinė detalė). Piešiant laisva tema medis nevaizduotas.

Žmogus nupieštas keturiuose piešiniuose. Visi Linos piešti žmonės – mama, tėtis, brolis – turi galvą su didelėmis akimis ir plačia burna.. Akys sujungtos su nosimi. Kūnas stambus, neproporcingas. Nėra nei rankų, nei kojų, nei pėdų, nei kaklo. H-T-P testo žmonės su šukuosena, o laisvos temos piešinių kūrybinės detalės – raidės ir namas.

Visi laisvos temos piešiniai priskirti šeimos semantinei grupei.

2.3.6. Egidijaus piešinių analizė

6 pav. Egidijaus piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Egidijus nupiešė dvylika realių piešinių.

Namas nupieštas keturis kartus. Pirmasis testo namas, kuriame Egidijus „gyvena su mama“, užima beveik visą piešinio erdvę, langai tuščiaviduriai. Iš plataus, juodai nuspalvinto kamino rūksta tamsūs, tiršti dūmai, besitęsiantys iki pat žemės. Prie namo durų nupieštas mėlynas kilimėlis „kojoms nusivalyti“. Antrojo piešinio namas, kuriame Egidijus „gyvena su savo tėtuku“ labai panašus į pirmąjį, tik nuspalvintas šviesesnių tonų spalvomis. Iš jo kamino „toli pas tėtį“ rūksta dūmai. (Egidijus matė, kaip mirė jo tėtis. Apie tėtį išliko šviesus prisiminimas.) Name „būna daug svečių, reikia didelių durų, kad niekas neateitų“. Ant durų kabo didelė, sunki spyna. Laisvos temos piešiniuose vaizduojamas namas, kur „gyvena baba“. Tai didelis namas su mažu stogeliu ir kaminu, iš kurio rūksta plona dūmų srovelė. Babos namas ryškiai mėlynas ir liūdnas, „nes tėvas išdaužė langą“ (kalbama apie patėvį). Dėl to „mama verkė ir gėrė“. Namas turi vienintelį žaliai nuspalvintą langą. Laisvos temos piešiniuose ypač daug kūrybinių detalių: saulė, dūmai, debesys, lietus, sniegas, medis, vaisiai, žolė, gėlės, žvaigždė, žaisliukai.

Medį Egidijus nupiešė keturis kartus. H-T-P medžiai nupiešti storais, tvirtais kamienais, plikomis, retomis į spyglius panašiomis šakomis. Tai obelys, kurios „auga namie“. Šalia kiti medžiai neauga. Ant pirmosios obels šakos kabo geltonas obuoliukas: „ten gyvena mano pelytė“. (Ją Egidijus augina namuose.) Antroji obelis turi daug spalvingų obuolių. Jie labai skanūs ir reikalingi: „pinigų uždirbs, mama turės“. Piešinių kūrybinės detalės – debesys, snaigės, vaisiai, gėlės, žolė. Laisvos temos medžiai – taip pat dažniausiai obelys. Jos auga „prie babos namo“ ir turi daug vaisių:

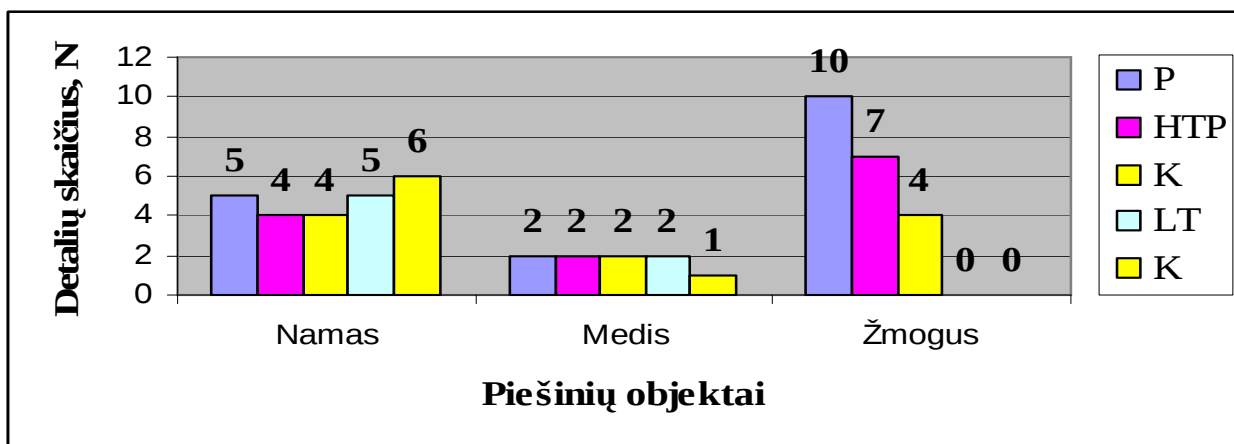
„pabėgęs iš namo sėdėčiau medyje ir valgyčiau obuolius.“. Piešinys turi ir daugiau kūrybinių detalių. Egidijus nupiešė gėles, kurios „kvepia ir nori vandens“. Jas berniukas dovanotų savo auklėtojai. Dar vienas medis – „išpuošta eglutė, laukianti šventės. Eglutės viršuje dega lempa, kurią uždegė mama.“ Medis liūdi, nes, „Vilius nulaužė šakas ir eglei skaudėjo“. Kitos laisvos temos piešinių kūrybinės detalės: eglės papuošimai, lietus, sniegas, saulė, debesis., kiškis.

Žmogus nupieštas tris kartus. Tai labiau į filmuko herojų Kulverstuką panašūs tvariniai. Egidijus taip nupiešė mamą ir save. Mama didelė, spalvinga, su didelėmis ausimis, be rankų. Save berniukas nupiešė kiek detaliau: didelėmis akimis su plačiais vyzdžiais, ilgomis blakstienomis, didele trikampe nosimi, raudonos spalvos plačia burna ir milžiniškomis ausimis ir storu kaklu. Į ausį įsegtas apvalus spalvotas auskaras (jį berniukas iš tikro nešioja). Rankos su plonais pirštais pakeltos į viršų. Kūnas neturi kojų, tik mažytės pėdas. H-T-P teste yra tik dvi kūrybinės detalės – auskaras ir blakstienos. Laisvos temos piešinių žmones dar labiau panašūs į gyvūnus. Šuo ir kiškis ateina pas draugus, jų laukia lapinas – patėvio draugas, „kurį išvaryčiau namo.“ Piešiniuose gausu kūrybinių detalių: kiškiai turi vingiuotus plonus nagus, mažytės mėlynos pėdutes, kuriomis „visi pareis namo“, saulė, debesis, lietus, namas, medis, gėlė, žolė.

Egidijus savo piešiniuose dažniausiai piešė sekančias kūrybines detales: saulę, debesis, sniegą, žolę.

Daugiausia piešinių – keturi – skirta gamtos semantinei grupei. Kiti du piešiniai vaizdavo šeimą. Šeimos nariai pavaizduoti gyvūnų pavidalu.

2.3.7. Viliaus piešinių analizė

7 pav. Viliaus piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Vilius nupiešė dvylika realių piešinių.

Namas nupieštas septynis kartus. H-T-P testo namai, kuriuose „vienas gyvenu“ turi stogą, sienas, kryželiu pažymėtus langus, kamina, mažytes tamsiai nuspalvintas duris. Laisvos temos piešinių namai – mokykla ir Viliaus namai. Mokyklos durys nenuspalvintos. Mokykloje „linksma ir smagu, visi siunta“. Todėl mokykla vaizduojama su kojomis, panašiomis į slides. Vilius namas taip pat gali judėti. Jis „bėgs į mišką“. (berniuko šeima gyvena vieniemyje, šalia miško). Šis namas ryškesnis, išraiškingomis, gana didelėmis durimis, aplink auga gėlės. Laisvos temos namus berniukas piešė susikaupęs ir neskubėjo.

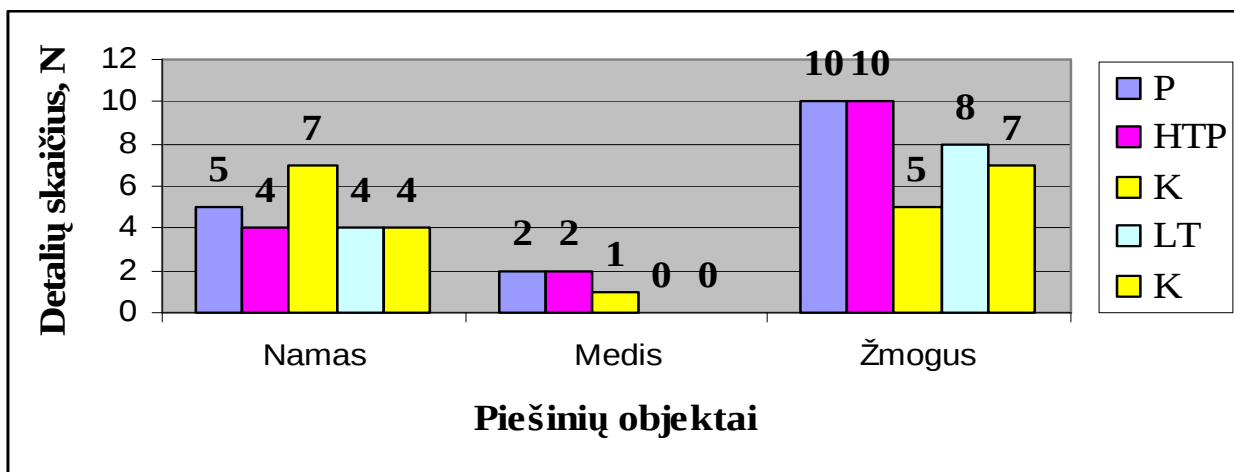
Medis nupieštas aštuonis kartus. Atliekant H-T-P testą, tai obelys, kurios „auga namuose, visi valgom obuolius“. Storakamienų obelių, gyvenančių po vieną, lapus simbolizuoja apskritimai su tuščiaviduriais obuoliais. Viliui obuoliai ne itin svarbūs. Daug svarbiau, kad iš obels kamieno „daug malkų bus“. Laisvos temos piešiniuose medis vaizduojamas tris kartus. Viena iš jų – didelė spalvingų medžių eilė, pro kurią eina takas, vedantis „malkų kirsti“. Malkų „bus daug, parduosim, mama turės pinigų Antrasis – nors schematiškas ir primityvus, kamienas nenuspalvintas, jis taip pat turi lenktas, į slides panašias kojas, viename ant jų parašyta pirma Viliaus vardo raidė, kitame nupieštas besišypsantis veidukas. Piešiant laisvai pasirinkta tema piešiniuose atsiranda kūrybinių detalių: lietus, sniegas, debesys, saulė, dygstanti žalia žolė.

Žmogus pavaizduotas dviejuose Viliaus piešiniuose. H-T-P testo žmonės – kaimynas Antanas ir klasės auklėtoja. Žmonės turi galvą, neproporcingą kūną, plonas rankas be pirštų ir kojas be pėdų, neturi kaklo. Taip pat turi mažas, panašias į taškelius akis, vienu brūkšniu pabrauktą nosį ir

besišypsančią burną. Nors piešti skirtingų lyčių žmonės, jie nesiskiria nei spalva, nei išoriniais požymiais. Laisvos temos piešiniuose žmogus nevaizduotas.

Vilius tris piešinius nupiešė šeimos tema, du – mokyklos ir vieną gamtos tema.

2.3.8. Ievos piešinių analizė

8 pav. Ievos piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Ieva nupiešė dvylika realių piešinių.

Namas nupieštas tris kartus: du kartus atliekant testą ir vieną kartą piešiant laisvai pasirinkta tema. Pirmieji du namai tartum „kybo“ ore. Tai mokykla, kur „norėčiau čia gyventi su mama“ ir namas, „kur seniau gyvenau.“ Abu pastatai nuspalvinti tamsiomis spalvomis: „nori vaikų ir remonto“. Pirmasis namas turi vienerias, antrasis – dvi duris. Namas, kur Ieva seniau gyveno, aptvertas tvora, iš kamino rūksta plonas dūmas: „eina į dangų“. Laisvos temos piešinio namas visai kitoks. Tai sesės namas Londone. Nupiešta horizonto linija, fonas nuspalvintas labai kruopščiai tamsiai mėlyna spalva: „kai nuskridome, buvo naktis“ Prie namo kalnas, ant jo žydi gėlės: „labai gražios ir kvepia.“ Papuoštas namo stogas.

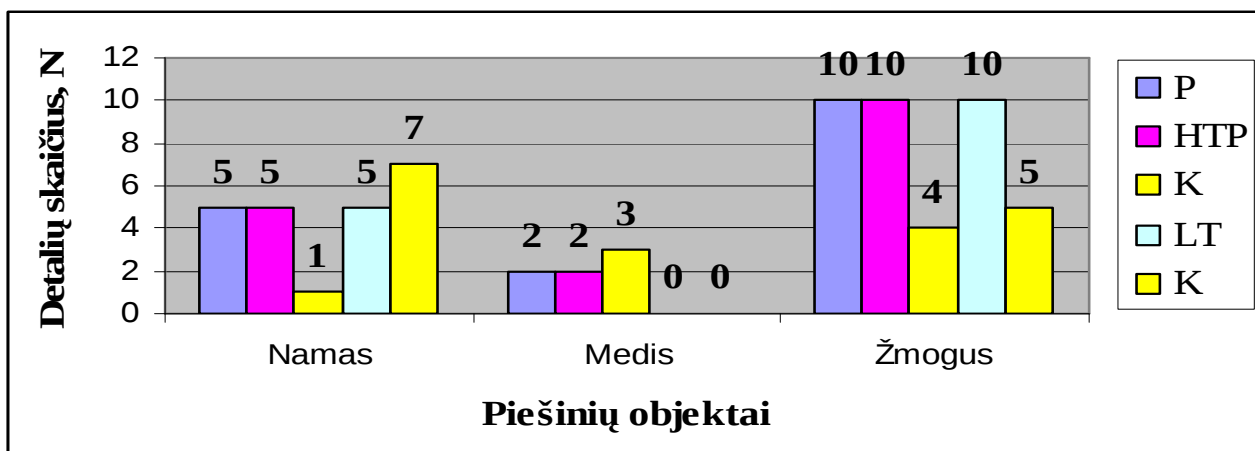
Medi mergaitė vaizdavo du kartus, atlikdama testą. Medžiai dideli, schematiški: storas kamienas ir apvalus lapų vainikas. Jie užima beveik visą lapo erdvę. Ieva juos pavadino ąžuolais. Abu piešiniai identiški. Virš medžių užrašytas pavadinimas: „kad visi žinotų“.

Žmogus nupieštas devynis kartus. Tai pusseserė Debora, pusbrolis Domas, Ievos sesuo, jos vyras, draugė Vika ir pati Ieva. Atliekant testą, žmonės vaizduojami viršutinėje lapo dalyje. Jie turi gana didelę galvą, akis, burną, rankas su pirštais, kurių skaičius svyruoja nuo trijų iki penkių, mažas

kojas su pėdomis. Laisvos temos piešinių žmonės nupiešti lapo centre. Jie turi tas pačias kūno dalis, kaip ir HTP testo piešiniuose, tik jos išraiškingesnės: nupieštos žmonių drabužių detalės, papuošalai, skiriasi berniuko ir mergaitės šukuosenos. Ieva pavaizdavo net tamsų savo pusseserės odos atspalvį: „šokoladinis“. Žmonės kybo ore: „linksmas, nes atskris iš Londono ir atveš daug dovanų“. Paskutiniame savo piešinyje ji vaizduoja mašina važiuojančius žmones ir pakomentuoja savo jausmus: „liūdna, nes jie nesikalba, aš pati labai norėčiau vairuoti.“ „Žmonėms“ būtų galima priskirti ir besišypsantį Senį besmegenį. Jis sužmogintas, šypsosi, nors yra „liūdnas ir vienišas“ besmegenio kūnas papuoštas didelėmis juodomis sagomis: „kad būtų gražiau“. Lyginant HTP testo ir laisvai pasirinktos temos piešinius pastebėti pokyčiai: spalvos daug švelnesnės, piešiniai kruopščiau nuspelvinti, atsiranda kūrybinių detalių – gėlės, šviesoforas, drabužių papuošimai, papuošalai, šukuosenos, laikrodis „kuris šviečia“.

Keturi piešiniai priskirti šeimos semantinei grupei, kiti du – mokyklos semantinei grupei.

2.3.9. Vaidos piešinių analizė

9 pav. Vaidos piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Vaida nupiešė dvylika realių piešinių.

Namas pavaizduotas septynis kartus. Atliekant testą namas piešiamas didelis, su stogu, durimis ir neproporcingai išdėstytais langais. Vienas HTP testo namas priklauso Vaidai, antras – Petru. Vaidos namas „nori meilės, dūmai eina pas Petrą“. Mergaitė svajoja, kaip gyventų čia su Petru. Abu namai dideli, nupiešti skubotai, neproporcingai išdėstytais langais. Jie neturi papildomų kūrybinių detalių. Visai kitokie namai piešti laisvai pasirinkta tema: ryškūs, proporcingai išdėstytais

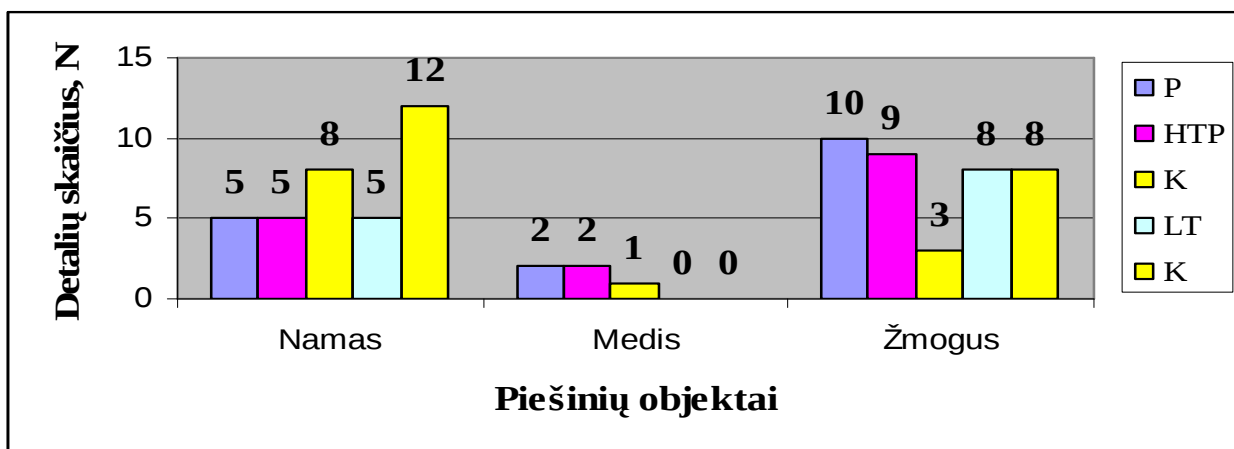
langais, iš kaminų rūksta ryškių spalvų dūmai, sninga gėlėmis – „jos mano meilei“, yra horizonto linija.

Medis nupieštas du kartus, atliekant testą. Jis primityvus, schematiškas, storu dideliu kamieniu, į apskritimą panašia laja. Nepaisant to, piešiniai autorei patinka. Mergaitė žiūri į medį ir mato jo vaizdinyje save, gėrisi savimi: „Aš graži“. Ji sako, jog tai ąžuolas, bet „augina obuolius“. Piešdama medžius skubėjo, spalvino agresyviai. Laisvos temos piešinių medžiai nudailinti, turi ploną kamieną, šakas be lapų. Jie „labai gražūs, nes auga pas mano meilę“. Meilei piešiamos ir gėlės: „palaistysiu ir dovanosiu Petru“.

Žmogus pavaizduotas penkis kartus. Atlikdama testą vieną kartą vaizdavo savo draugą Petrą, kitą – pusseserę Amandą. Piešiniuose laisva tema savo mokyklos draugę Ievą, „kuri skrenda į Londoną“, mylimąjį Petrą. Draugai Vaidai labai svarbūs, o Petras pats svarbiausias, „nes jį piešdama galvojau apie meilę“. Atliekant testą mergaitės vaizduojami žmonės gana paprasti: didelė galva su akimis, nosis, burna, ausys, kūnas gana neproporcingas: ilgos, plačios, į sparnus panašios rankos dviem pirštais, trumpos kojos. Žmonės piešiami viršutinėje lapo dalyje. Nors žmonės skiriasi savo lytimi, išoriškai jie identiški. Laisva tema piešiamas žmogus išdailintas, piešiamas kruopščiau, neskubant, talpinamas apatinėje piešinio erdvės dalyje, atsiranda horizonto linija, keičiasi nosies forma, akyse atsiranda vyzdžiai, ryškiai raudonai nudažomos lūpos. Žmonės aprengiami įvairiaspalve apranga, atsiranda skirtingų spalvų aukštakulniai batai. Ievos šukuosenoje yra sruogelėmis dažyti plaukai, auskarai, drabužių papuošimai.

Daugiausia piešinių – trys iš šešių – nupiešti mokyklos tema. Du savo piešinius Vaida skyrė šeimai, vieną – gamtai.

2.3.10. Raimondos piešinių analizė

10 pav. Raimondos piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Raimonda nupiešė dvylika realių piešinių.

Namą, priklausantį seseriai Redai, Raimonda nupiešė tris kartus: du kartus testo metu ir vieną kartą pagal laisvai pasirinktą temą. Pirmieji du piešiniai labai panašūs vienas į kitą. Namuose daug nesutarimų, todėl sienos nudažytos raudonai, o namo pamatas – juodai. Namas turi dideliu užraktu užrakintas duris. Jis medinis, „negrąžus“, „panašus į senę“. Namą saugo šuo Levis. Raimonda nenorėtų čia gyventi. Ji pastatą apjuosė didele tvora. Mergina susirūpinusi sesės gyvenimu – nupiešė langus, nederindama jų su namo aukštais. Ant langų pakabino pratrauktas, gražiai surištas užuolaidas. Tai rodo ir polinkį estetikai bei tvarkai, bet taip pat ir norą dalinai atsiriboti nuo sesės. Namuose dažnai kalbama apie kaimynus, nes „dūmai rūksta į jų pusę“, „ant kitų žmonių namų“. Lauke blogas oras, lyja. Leidus piešti laisva tema, Raimonda nupiešė Redai priklausantį namą. Jis šviesus, saulėtas, „panašus į mamos namą“. Gyventi jame Raimondai būtų smagu kartu su drauge Vaida. Kartu ji pasikviestų gyventi širdžiai mielą šunį Mažylį, katina, atsineštų lėlę. Trečiasis Raimondos namas turi dar vienas papildomas šonines duris.

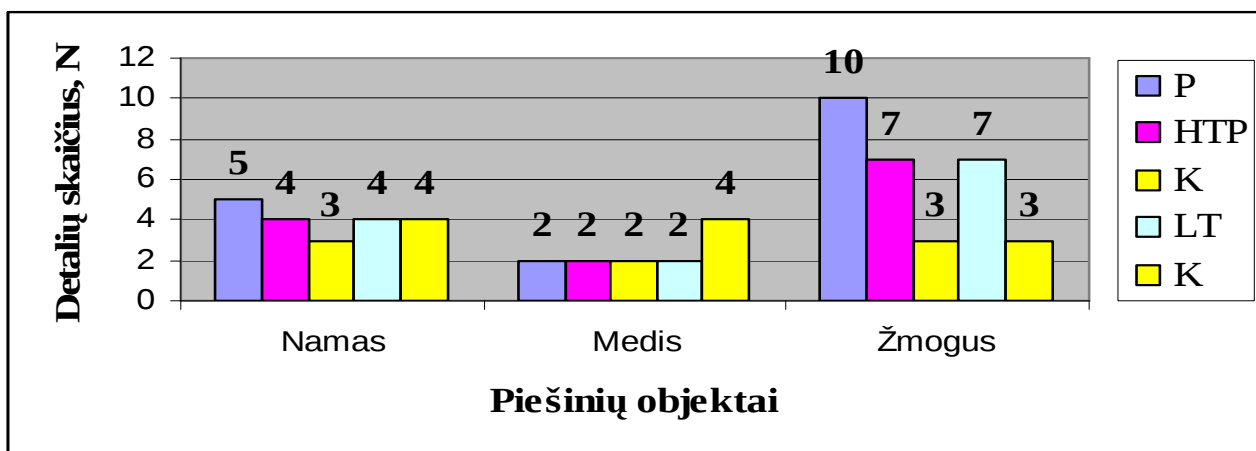
Raimondos medžiai – tai sode augantys vaismedžiai: kriaušės, obelys ir eglė. Vaismedžiai dideli, siekiantys debesis, gyvybingi, storais kamienais. Nors šie medžiai neturi nei šaknų, nei šakų, jie augina abstrakčius pumpurus ir veda vaisius. Medžiuose tupi abstraktūs paukščiai. Pirmajame piešinyje šviečiančią saulę temdo tiršti debesis „medis keikiasi“. Jo lapų laja apvesta stora juoda linija. Medis žiūri į Raimondos mamą, vadinasi, keiksmas skirtas jai. Dėl to Raimondai liūdna. Galima įtarti, kad barasi tėtis – „dovanų neduočiau tėvui“. Dėl nesantaikos šeimoje mama dažnai būna prastos nuotaikos: „gal mama nesibartų“, „nes mama nepyksta“. Antrame piešinyje nėra nei

saulės, nei debesų. Piešinio nuotaika kiek skaidresnė, nes nebėra juodų linijų. Nupiešti supaprastintos schemas medžiai. Jie turi tik kamieną ir lają.

Žmogus pavaizduotas penkiuose piešiniuose. Tris kartus Raimonda vaizdavo save ir du kartus kitus žmones. Draugą Petrą ji nupiešė du kartus, nes nuolat apie jį kalba. Kaip pati sako: „Yra įsimylėjusi“. Taip pat du kartus nupiešė savo seserį Vitaliją. Po vieną kartą pavaizdavo seserį Redą ir drauges Sandrą ir Vaidą. Visų Raimondos nupieštų žmonių figūros nupieštos lapo centre. Jos labai panašios viena į kitą: statiškos, neproporcingos, kampuotomis galvomis, besišypsančios, neturi kaklo, be pečių, per trumpos rankomis. Antakių linija sujungta su nosimi, akys didelės, apgaubtos ryškiomis blakstienomis. Rankų pirštų skaičius svyruoja nuo keturių iki šešių. Draugas Petras abu kartus nupieštas be rankų pirštų. Jis nerodo susidomėjimo Raimonda kaip meilės objektu. Draugės Sandros pečiai itin platūs, kelis kartus paryškinti storomis juodomis linijomis, figūra vyriška. Ją vienintelę iš mergaičių Raimonda nupiešė su kelnėmis. Daug kur persišviečia mergaičių sijonai-matosi kojos, persišviečia plaukai – matosi galvos ovalo linija. Raimondos žmonės labai ryškūs. Ypač išdailintos mergaitės. Mergaitės apsirengusios „labai madingai“. Rūbai turi daug detalių, ant kaklo kabo pakabukas, akių vokai padažyti ryškiais šešėliais, plaukai papuošti kaspinais ir sage. Klasiokė ir geriausia draugė Vaida, taip pat įsimylėjusi Raimondos mylimąjį – Petrą. Savo geriausią draugę Raimonda piešinyje pavaizdavo gražiau nei save: rūbai turi daugiau detalių, Vaida apsiavusi gražiais aukštakulniais batais. Vaida rankoje laiko kamuolį, kurio neturi pati piešinio autorė. Nepaisant to, Raimonda pavydi Petro savo draugei: Petras mano, kad „Vaida neateis“. Lyginant žmones, kai buvo piešiama nurodžius temą ir pagal laisvai pasirinktą temą, pagausėjo kūrybinių detalių: daugiau sagų Petro aprangoje, atsirado papildomi objektai – saulė, debesys, gėlės.

Keturi piešiniai priskirti mokyklos semantinei grupei, po vieną skirta šeimai ir gamtai. .

2.3.11. Vytauto piešinių analizė

11 pav. Vytauto piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Vytautas nupiešė dvylika realių piešinių.

Namas pavaizduotas šešiuose piešiniuose. Atliekant testą pirmą kartą vaizduojamas Vytauto tėčiui Urnikui priklausantis namas. Jis „nori būti parduotas, liūdnas, nes tėtis gyvena su kita moterimi.“ Vytautas šį namą mielai parduotų: „Ir turėčiau daug pinigų.“ Namas turi stogą, langus, duris, kamina, pro kurį rūksta juodi, tiršti dūmai. Pastatas kybo lapo viršuje. Berniukas norėjo nupiešti šalia namo šunį, bet nepasitikėdamas savo jėgomis jį nubraukė. Antrame name Vytautas „gyventų su Deimante“, todėl namas visai kitoks. Jis didelis, užimantis visą popieriaus lapo erdvę, aptvertas tvora. Namas turi didelius, proporcingai išdėstytus šviesius langus, mažas duris ir plačią šone nupieštą durų rankeną. Iš kamino rūksta mažas švelnus dūmelis. Jis „rūksta pas Deimantę.“ Laisvos temos piešinių namai dar spalvingesni, piešiniuose vaizduojama daugiau objektų, namai papuošti: „aš čia gyvenu, aš jį pastačiau“. Prie namo nupiešta šuns būda. Nors šuns nesimato, bet jis „saugo mane, kartais loja“. Visuose piešiniuose namai turi pagrindines penkias detales. Kūrybinių detalių yram tačiau ne itin daug: saulė, debesis, dūmai, durų rankena. Viename laisvos temos piešinyje – dar ir šuns būda.

Medis nupieštas tris kartus. Du kartus atliekant testą ir vieną – laisvos temos piešinyje. Pirmas medis gana didelis, storu tvirtu kamieniu, į apskritimą panašia lapų laja. Jis vos telpa popieriaus lape. Antrasis medis mažesnis, turi ryškių papildomų detalių – obuolių: „juos laiko ant šakų.“ Dar viena kūrybinė detalė – saulė. Medžiai gyvena tarp kitų medžių. Laisvos temos piešinio medis kiek mažesnis, išlaikytos kamieno ir šakų vainiko proporcijos. Jis taip pat augina obuolius. Obuoliai geltoni „labai saldūs ir kvepia.“ Medžiui itin svarbu, kad jis turėtų daug obuolių. Jis nori

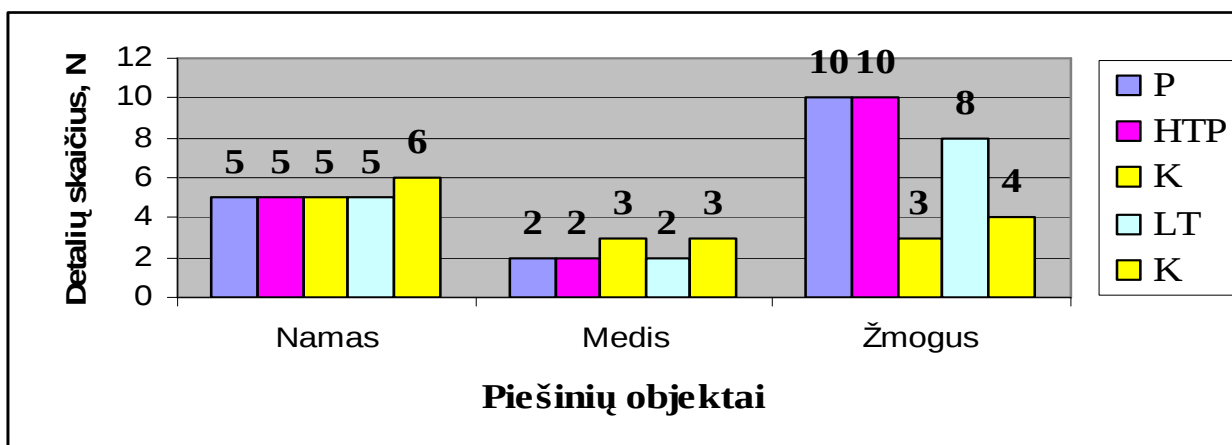
būti naudingas kitiems: „Kad žmonės valgytų obuolius“. Laisvos temos piešinyje yra keturios papildomos detalės: vaisiai, žolė, saulė ir debesys.

Žmogų Vytautas nupiešė keturis kartus. Kiekvieną kartą piešė save. Jis „išdidus, geresnis už kitus“. Atliekant testą save pavaizdavo maža galva su tuščiavidurėmis akiduobėmis, didele nosimi, plačia nenuspalvinta burna. Kūnas neproporcingas: platūs pečiai, plonas kaklas, didelės rankos su pirštais, kurių skaičius svyruoja nuo trijų iki penkių. Piešiant laisvai pasirinkta tema Vytauto figūra tapo tobulesnė: padidėjo galva, akyse atsirado vyzdžiai, buvo nuspaltintos lūpos, kruopščiai nupiešti „ežiuku“ kirpti plaukai, rankos ir kojos „gavo“ po penkis pirštus. Atsirado papildomos aprangos detalės. Vytautas nepamiršo papuošti savo rankos dideliu žiedu: „čia Vytautas labai geras ir gražus.“ Nepaisant to, Vytautas nelaimingas, nes „mama turi draugą“. H-T-P testo piešiniuose žmogaus objektas turi dešimt pagrindinių detalių, laisvos temos piešinyje trūksta pėdų. Kūrybinių detalių nedaug: šukuosena, blakstienos, žiedai.

Papildomų detalių skaičius, lyginat projekcinio testo ir laisvos temos piešinius, padidėjo nuo trijų iki keturių. Populiariausios jų – saulė ir debesys.

Šeši laisvos temos piešiniai skirti šeimai.

2.3.12. Kastyčio piešinių analizė

12 pav. Kastyčio piešinių objektų detalių skaičiaus vidurkio palyginimas

Kastytis nupiešė dvylika realių piešinių.

Namą jis nupiešė tris kartus. Du kartus, atlikdamas testą, ir vieną, piešdamas laisva tema. Pirmieji du Kastyčio namai gražūs, kruopščiai nupiešti. Yra visos penkios namui būtinos detalės: siena, stogas, langai, durys, kaminas. Papildomos detalės taip pat penkios – saulė, debesys, žolė,

takas, durų rankena. Piešdamas laisva tema Kastytis stengėsi dar daugiau: „tai mano gražus namas, kurį pats pastačiau.“ Namas ryškiai raudonas, turi du didelius langus, nedideles duris su rankena. Iš kamino rūksta dūmai. Aplink žolė, kurią „nupjoviau pats“. Auga gėlės. Iš namo veda baltas takas. Piešinys linksmas, net „skamba muzika“.

Medis nupieštas keturis kartus: du atliekant testą ir du piešiant laisva tema. Visi medžiai labai gražūs: plačiais, tvirtais kamienais, kruopščiai nupieštomis šakomis, ant kurių auga gležni pumpurai: „jie tuoj išsiskleis“. Tai ažuolai. Jie auga kaime, prie mokyklos, šalia kitų medžių. Laisvos temos piešinyje atsirado papildoma detalė – paukščiai – „tai svajonės apie meilę“ Laisvos temos piešinyje pavaizduota eglė „kuri auga miške“. Po egle gėlės – „mano panos“. Kastytis (eglę) jas globoja. Laisvos temos piešinių kūrybinių detalių šiek tiek daugiau nei H-T-P testo piešiniuose: saulė, debesys, paukščiai.

Žmogus nupieštas tris kartus. Atlikdamas H-T-P testą Kastytis nupiešė save, po to – draugę Laimą. Žmonės turi galvą su nupieštais veidais: akis, nosį, besišypsančią burną, blakstienas, antakius. Nors kūnas neproporcingas: storas kaklas, siauri pečiai, trumpos kojos, mažytės pėdos, tačiau turi visas dešimt pagrindinių detalių. Piešti skirtingų lyčių žmonės atrodo vienodai. Skiriasi tik akių ir drabužių spalva. Rūbai Kastyčiui svarbūs : žmonės aprengti „naujais rūbais, pirkto mieste“. Kūrybinių detalių skaičius negausus – jos trys: šukuosena, antakiai, blakstienos. Laisvos temos piešinio žmogus: „pati gražiausia auklėtoja, ji labai patinka“. Auklėtoja neturi nei kojų, nei pėdų. Ji nupiešta paprastu pieštuku, turi kruopščiai išdailintą šukuoseną, antakius, blakstienas, ryškiai raudonas lūpas ir raudoną suknelę.

Kūrybinių detalių skaičius Kastyčio piešiniuose išaugo nuo keturių iki penkių. Dažniausiai piešta saulė ir debesys.

Trys iš šešių piešinių priskirti gamtos semantinei grupei. Du piešinius Kastytis nupiešė mokyklos tema, vieną – šeimos tema.

2.3. Tyrimo rezultatai

Tyrimo metu buvo nupiešti 144 piešiniai. Jų tarpe, buvo nupiešti 134 realūs darbai ir 10 – abstrakčių. Abstrakčius piešinius piešė tik dvi tiriamosios: Odeta ir Lina. Be to, tik dalis šių mergaičių piešinių buvo abstraktūs.

Analizuojant vidutinį intelektą turinčių vaikų piešinius *buvo pastebėta, jog:*

- vaikai sugeba savarankiškai nupiešti prasmingus piešinius, atspindinčius jų gyvenimo realybę ir išgyvenimus;
- piešiniuose dažniausiai vaizduojami lengvai nupiešiami ir taip pat lengvai apibūdinami objektai: namas, medis, žmogus;
- vaikai sugeba sukurti adekvačius savo piešinių pavadinimus;
- pagal pateiktus klausimus jie geba pakomentuoti savo piešinius;
- komentaruose atsispindi vaikų problemos ir nevaikiški rūpesčiai. Itin retai nupiešti žmonės žaidžia su kamuoliu ar su lėlėmis, dėlioja dėliones ar tiesiog linksminasi neklausydami mamos. Visi susirūpinę, nelaimingi dirba kasdienius buitinius darbus: „renka akmenis“, „skaldo malkas“, „eina parnešti malkų“, „verda valgyti“, „pykstasi, išdaužo langus“, „neša medžius ir kūrena pečių“, „rūko“. Dažnai tai atlieka dėl pinigų: „eis dirbti ir gaus du litus“, „parduoda pieną ir nusiperka mašiną“, „parduoda namą ir turi pinigų“;
- pasiūlius pasirinkti vieną iš nupiešto namo kambarių, vaikai neretai renkasi virtuvę. Galima įtarti, jog vaikams trūksta ne tik saldainių, ledų, tačiau ir paprasto kasdienio maisto. Analizės metu užfiksuoti net trylika atvejų, kai nupiešti objektai – namas, medis ar žmogus – norėjo valgyti ar svajojo apie maistą.
- vaikams trūksta ir saugumo, ir ramybės. Savo piešiniuose jie dažnai vaizdavo užtvertą tvorą, užtrauktas užuolaidas, uždėtas ant langų grotas, užrakintas duris: „kad niekas neateitų“. Kartais tiesiog piešė antras, atsargines duris, „pro kurias galima pabėgti“;
- piešiant laisvai pasirinkta tema buvo dirbta atidžiau, kruopščiau; naudota daugiau spalvų ir pagrindinių bei kūrybinių detalių;
- daugiausia kūrybinių detalių vaizduota piešiant namą. Jų aritmetinis vidurkis lyginant H-T-P testo ir laisvos temos piešinius, išaugo nuo trijų iki penkių. Šiek tiek mažiau kūrybinių detalių pastebėta piešiniuose, kur buvo vaizduojamas žmogus. Papildomų detalių skaičius taip pat padidėjo nuo trijų iki penkių. Piešinių, kur buvo vaizduojamas medis, kūrybinių detalių skaičiaus vidurkis liko toks pat.

- dažniausiai buvo piešiama saulė, debesys, lietus, sniegas, žolė, gėlės, šukuosena, rūbų detalės. Tik vieną kartą buvo nupieštos sekančios papildomos piešinio detalės: laiptai, cigaretė, ruda odos spalva, vijoklis, rogės, vėjas, liežuvis, šviesoforas, šviečianti lempa;
- piešiniuose dažniausiai vaizduoti medžiai – obelys ir kalėdinės eglutės. Vaikams buvo labai aktualūs ant obelių augantys ir žadinantys apetitą skanūs vaisiai. Greta kalėdinių egļučių buvo piešiamos didelės dovanų dėžės. Iš to galima numanyti, jog Kalėdos – pati mėgstamiausia vaikų šventė;
- vaizduodami namą, vaikai dažniausiai piešė savo tėvų ir artimųjų namus bei mokyklą. Neretai piešdami jie svajojo gyventi šiuose namuose ne su tėvais, bet su mokyklos draugais, mylimaisiais ar gyvūnais;
- vaizduodami žmones, jie dažniausiai piešė save, gimines, draugus ir artimuosius. Dažniau vaizdavo „gerus žmones“. Apie tuos, kurių nemylė, kurie „blogi“, komentaruose atsiliepė itin neigiamai, sutirštindami spalvas;
- visi piešiniuose pavaizduoti objektai buvo susiję su vaikų kasdienybe. Tai „mano namas“, „tetos namas“, „mokykla“, „babos obelis“, „aš“, „mano sesuo“, „mano meilė“ ir pan. Nors už kabineto, kuriame buvo piešiama, lango auga daug medžių, stovi daug pastatų, matosi gatvė su žmonėmis, atsitiktiniai objektai piešiniuose nevaizduoti;
- sugrupavus piešinius į semantines grupes, daugiausia piešinių (38) priskirta „Šeimos ir reikšmingų žmonių“ semantinei grupei. Tai sudarė 52,8 proc. visų mokinių piešinių. Likusioms dviem semantinėms grupėms priskirtas beveik vienodas piešinių skaičius: „Socialinė aplinka. Mokykla“ – 18 piešinių (25 proc.) ir „Fizinė aplinka. Gamta“ – 16 piešinių (22,2 proc.).

Išvados

1. Atlikus mokslinių literatūros šaltinių analizę, galima teigti, kad piešinys vaiko raidos metu pereina tam tikras stadijas. Tai priklauso nuo intelektinių ir psichomotorinių vaiko sugebėjimų. Aukštesnė stadija gali būti pasiekama tik įsisavinus žemesniąją.
2. Palyginus laisvos temos piešinius su H-T-P testo piešiniais, galima teigti, kad tiriamųjų laisvos temos piešiniuose dažniausiai vaizduojama vaikams artima aplinka, namai ir jiems reikšmingi žmonės.
3. Vidutinį intelekto sutrikimą turintys mokiniai tiek atlikdami H-T-P testą, tiek piešdami laisvai pasirinkta tema suvokia savo piešinį, sąmoningai jį pavadina, išvardina vaizduojamus objektus, geba pakomentuoti pagal užduodamus klausimus.
4. Komentaruose atsispindi ne tik vaikų kasdienybė, bet ir nevaikiški rūpesčiai bei problemos.
5. Lyginant laisvos temos piešinius su piešiniais, kai tema buvo nurodyta, nustatyta, kad:
 - laisvos temos piešiniai atlikti kruopščiau;
 - laisvos temos piešiniuose vaizduojama daugiau objektų;
 - laisvos temos piešinių objektai turi daugiau pagrindinių detalių;
 - laisvos temos piešiniuose atsiranda daugiau papildomų kūrybinių detalių;
 - laisvos temos piešiniuose emocijoms išreikšti naudojama daugiau spalvų.
6. Daugiausia kūrybinių detalių buvo nupiešta vaizduojant namą. Dažniausiai piešta saulė, debesis, gėlės, lietus, sniegas, žolė, šukuosena, rūbų detalės. Rečiausiai vaizduoti laiptai, šviesoforas, deganti lempa, cigaretė, liežuvis, rogės, vijoklis, ruda odos spalva, vėjas.
7. Analizuojant vidutinį intelekto sutrikimą turinčių mokinių piešinius svarbi ne piešinio kokybė, bet tai, kas piešinyje pavaizduota, ir kaip autorius suvokia nupieštą objektą. Nors kai kurios esminės detalės praleidžiamos, objektai atpažįstami. Tai tik patvirtina faktą, jog piešinį nupiešė intelekto sutrikimą turintis vaikas.

Literatūra

1. Aleksinė, V. (2001). *Sutrikusio intelekto vaikų muzikinis bendrųjų gebėjimų ugdymas*. Daktaro disertacija. Vilnius.
2. Ališauskas, A. (2004). Pedagogo pasirengimas ugdyti moksleivį, turintį specialiųjų ugdymo(si) poreikių: situacijos ir kompetencijų analizė. *Pedagogika*, 74 (18).
3. Ambrulaitis, J. (Red.). (2003). *Specialiojo ugdymo pagrindai*. Šiaulių universiteto leidykla.
4. Beck, A.T. (2005). *Kognityvinė terapija ir emociniai sutrikimai*. Vilnius: Via Recta.
5. Bedard, N. (2009). *Vaikų piešiniai, kaip juos suprasti*. Baltų lankų leidykla.
6. Braslauskienė, R. (2000). *Bešeimių vaikų ugdymo ypatumai globos institucijose (socialinis ir psichopedagoginis aspektas)*. Daktaro disertacija. Klaipėdos universitetas.
7. Brazauskaitė, A. (2001). *Žymaus ir vidutinio protinio atsilikimo vaikų savivokos ugdymas daile*. Socialinių mokslų daktaro disertacija.
8. Brazauskaitė, A. (2004). *Vaikų dailės terapinis aspektas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
9. Brochmann, I. (2007). *Vaikų piešinių paslaptys*. Vilnius: Persvika.
10. Chomentauskas, G. (1983). *Šeimos piešinio metodikos taikymas vaiko psichologiniams tyrimams*. Vilnius.
11. Colombero, G. (2001). *Vidinio išgijimo kelias*. Vilnius: Katalikų pasaulis Dalley, T. (2004). *Dailė kaip terapija*. Vilnius: Apostrofa.
12. Dalley, T. (2004). *Dailė kaip terapija*. Vilnius: Apostrofa.
13. Dilingas, H., Reimeris Ch. (2000). *Psichiatrija ir psichoterapija*. Vilnius: Avicena
14. Gaižutis, A. (1998). *Meno sociologija*. Vilnius: Enciklopedija.
15. Galkienė, A. (2005). *Heterogeninių grupių didaktika: specialieji poreikiai bendrojo lavinimo mokykloje*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
16. Gudaitė, G. (2007). *Klinikinis psichologinis vertinimas*. Vilniaus universiteto leidykla.
17. Gudžinskienė, V. Jurgutienė, Ž. (2010). Neįgaliųjų socialinės integracijos teisinis reglamentavimas. *Specialusis ugdymas* 11(22).
18. Kaffemanienė, I. (2006). *Negalės ir socialinės gerovės tyrimų metodologiniai aspektai*. Šiaulių universiteto leidykla.
19. Kardelis, K. (2005). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Lucilijus.
20. Krasauskienė, A. (Red.). (2003). *Vaikų raidos sutrikimai*. Kaunas.
21. Kvieskienė, G. (2005). *Pozityvioji socializacija*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.

22. Lapėnienė, A. (2005). *Mokymo/si procesas mediacinėje priemonių sistemoje*. (Daktaro disertacija, Vytauto Didžiojo universitetas).
23. Levinskienė, S. Karalienė, V. (2008). *Emocinės raidos įtaka tolimesniam vaiko asmenybės vystimuisi*. Vilnius.
24. Malinauskas, R. (2000).. *Amžiaus tarpsnių psichologijos praktikos darbai*. Kaunas: Lanka
25. Mažeikis, G., Vaitkevičienė, A. (2005). Interaktyvaus ugdymo daile teorinis modelis. *Pedagogika* (72).
26. Piličiauskas, A. (Red.).(2005). *Neįgaliųjų meninis ugdymas*. Kronta.
27. Pikūnas, J., Palujanskienė, A. (2001). *Asmenybės vystymasis. Kelias į savęs atradimą*. Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras.
28. Radzevičienė, L. (2003). *Vaikų, turinčių specialiųjų poreikių psichosocialinė raida*. Šiaulių universiteto leidykla.
29. Radzevičienė, L. (2006). *Globos institucijose augančių kūdikių emocijų raida*. Šiaulių universiteto leidykla.
30. Ruškus, J. (2002). *Negalės fenomenas*. Monografija. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
31. Samašonok, K. Gudonis, V. (2007). Globos namų auklėtinių socialinių įgūdžių ugdymas bendro lavinimo mokykloje. *Specialusis ugdymas* 1 (16).
32. Tamolienė, V. (2002). *Dailės specialioji didaktika*. Šiaulių universiteto leidykla.
33. Vaitkevičienė, A. (2001). Vidutiniškai sutrikusio intelekto vaiko dailinėsraiškos galimybės. *Specialusis ugdymas*. 1(4).
34. Vaitkevičienė, A. (2006). *Vidutiniškai sutrikusio intelekto jaunuolių AŠ veiksmingumo lavinimas edukacinėmis situacijomis skatinant dailinęraišką*. Šiaulių universiteto leidykla.
35. Vengeris, A. (2002). *Psichologiniai piešinių testai*. Vilnius: Persvika.
36. Vengeris, A. (2008). *Psichologinis konsultavimas ir diagnostika. I dalis*. Vilnius: Persvika.
37. Widlöcher, D. (2010). *Vaikų piešinių interpretacija*. Šiaulių universiteto leidykla.
38. Аллан, Д. (2006). *Ландшафт детской души*. Москва.
39. Головина, Т.Н. (1974). *Изобразительная деятельность учащихся вспомогательной школы*. Педагогика.
40. Грошеников, И.А. (2001). *Занятия изобразительным искусством в специальной (коррекционной) школе VIII вида*. Москва: Институт общегуманитарных исследований.

41. Дилео, Д. (2009). *Детский рисунок*. Москва: Психотерапия.
42. Киселева, М.В. (2008). *Арт- терапия в работе с детьми*. Санкт- Петербург: Речь.
43. Копытин, А.И. (2006). *Арт- терапия- новые горизонты*. Москва: Когито- центр.
44. Лебедева, Л.Д. (2008). *Практика арт- терапии: подходы, диагностика, система занятий*. Санкт- Петербург : Речь.
45. Мухина, В.С. (1981). *Изобразительная деятельность ребенка как форма усвоения социального опыта*. Москва: Педагогика.
46. Полуянов, Д. (2000). *Диагностика общего и художественного развития детей по их рисункам*. Рига.
47. Потемкина, О.Ф., Потемкина, Е. В. (2006). *Психологический анализ рисунка и текста*. Санкт- Петербург: Речь.
48. Романова, Е.С. (2001). *Графические методы в практической психологии*. Санкт- Петербург: Речь.
49. Семенова, З.Ф., Семенова, С.В. (2006). *Психологические рисуночные тесты. Методика „ Дом –дерево- человек“* Москва: СОВА.

Kristina Šarkienė

**THE THEMES OF DRAWINGS AND DEPICTED OBJECTS OF THE STUDENTS
HAVING
THE AVERAGE MENTAL DISORDER AND UNDERGOING THE DEVELOPMENTAL
TEACHING AND LEARNING APPROACH**

The Bachelor Thesis

Summary

This work is based on methodological approaches of the art therapy by A. Brazauskaitė, M. Kiseliiov, A. Kopytin, L. Lebedev, V. Muchin and A. Vaitkevičienė.

The analysis of the art therapy's scientific sources has revealed that the children having mental disorder draw without focusing on a real image of the object, they don't pay attention to essential details, don't realize the existence of the relationship between the objects. The drawings of these kids have got typical patterns with a recurring theme and repeated objects in their pictures. The stereotypical drawings reflect the kids' reaction to the surrounding. Their attention concentrates on the urgent emotionally stressful experience. The most common objects in such pictures are houses, trees and people.

The aim of the work is to identify the objects which are drawn by the students with average mental disorder. The HTP of the test 'A house- a tree- a human' and the drawings with freely chosen theme were compared as well as the quantitative research was conducted to achieve the goal. The students were asked to title and make some comments answering the standard questionnaire. The drawings were analyzed by the date, the placement of the picture in the series and content. The approach of content analysis was applied to find the theme of drawings.

There were 12 students- participants with average mental disorder They are 9-19 years old.

It is discovered that the students doing the test 'A house- a tree- a human' and drawing the pictures with freely chosen theme in most cases recreated a well-known environment with the people who are in the closest relationship with them. The students with average mental disorder understand their drawings, they are conscious in creating the title to their pictures; they name the objects in the picture and comment the details. The drawings with freely chosen theme are performed more carefully, thoroughly. The students depict more objects, their pictures are more creative and content more details. To express their emotions they use more colors.

The analysis of their artworks is a good approach to assess the individual changes and progress in creativity. They are fixed in the results of the quantitative research.

Keywords: average mental disorder, creativity, the particularity of the objects of drawings.

PRIEDAI

Namo, medžio, žmogaus piešimo (H-T-P) testas

Namas-medis-žmogus yra projekcinis testas, atskleidžiantis tiriamojo emocines problemas ir jo dvasinio pasaulio turinį. Šį testą pasiūlė Dž. Bukas 1948 metais.

Tiriamajam pasiūloma nupiešti namą, medį ir žmogų. *Namas* piešiamas horizontaliame lape, o *medis* ir *žmogus* - vertikaliuose lapuose. Tokie objektai piešimui pasirinkti todėl, kad juos pažįsta kiekvienas tiriamasis - juos lengva piešti. Tai stimuliuoja nesudėtingą žodinį objekto apibūdinimą, kai piešinys baigtas.

Testo autoriaus nurodymu, piešiniai atliekami paprastu pieštuku. Tačiau siekiant sudominti veikla vidutinį intelekto sutrikimą turinčius mokinius darbo autorė leido tiriamiesiems savo nuožiūra pasirinkti kitas dailinės išraiškos priemones: vaškines kreideles, spalvotus pieštukus ar flomasterius.

Nupiešus tiriamųjų buvo prašoma papasakoti, ką jie nupiešė pagal specialiai paruoštus klausimus. Atsižvelgdama į faktą, jog tiriamieji turi vidutinį intelekto sutrikimą, darbo autorė pagal instrukciją pateikiamus klausimus supaprastino, padarė lengviau mokiniams suprantamus.

Piešinio, kuriame pavaizduotas namas, apibūdinimo klausimai:

1. Kiek aukštų turi šis namas?
2. Iš ko jis pastatytas? (Iš plytų, medienos ar dar iš ko nors?)
3. Ar tai tavo namas? (Jei ne, tai kam jis priklauso?)
4. Ar piešdamas (-a) šį namą įsivaizdavai, kad esi namo viduje?
5. Ar norėtum, kad namas būtų tavo? Kodėl?
6. Jei namas būtų tavo ir galėtum jį tvarkyti kaip nori:
 - a) Kurį kambarį pasirinktum? Kodėl?
 - b) Su kuo kartu gyventum? Kodėl?
7. Ar namas yra toli, ar arti?
8. Ar jis aukštesnis už tave, ar žemesnis, ar toks pat, kaip tu?
9. Apie ką mąstai, kai žiūri į namą?
10. Į ką jis panašus?
11. Ar namas svetingas, draugiškas? Kodėl?
12. Ar visi namai yra svetingi ir draugiški? Kodėl?
13. Jei namas staiga virstų žmogumi, kas jis būtų?
14. Kokį orą nupiešei lauke?
15. Ko šis namas labiausiai norėtų? Kodėl?
16. Ar iš namo kamino rūksta dūmai? Į kurią pusę?

17. Įsivaizduok, kad iš kamino rūkstantys dūmai virto keliu. Kur kelias veda?

Piešinio, kuriame vaizduojamas medis, apibūdinimo klausimai:

1. Koks tai medis?
2. Kur jis auga?
3. Kiek jam galėtų būti metų?
4. Ar medis gyvas?
5. Jei tiriamasis sako, kad medis gyvas:
 - a) iš ko mes matome, kad medis gyvas?
 - b) ar visas medis gyvas?
6. Jei tiriamasis atsako, kad medis negyvas:
 - a) kokia jo dalis yra mirusi?
 - b) dėl ko medis mirė?
 - c) kada tai atsitiko?
7. Į ką medis panašus: į berniuką ar į mergaitę?
8. Jei vietoje šio medžio stovėtų žmogus, į kurią pusę jis žiūrėtų?
9. Ar šis medis auga vienas, ar tarp kitų medžių?
10. Ar medis tokio pat dydžio kaip tu, žemesnis ar aukštesnis?
11. Koks oras piešinyje?
12. Ar pučia vėjas?
13. Parodyk man, į kurią pusę pučia vėjas.
14. Papasakok man apie vėją.
15. Jei nupieštum dar ir saulę, kurioje vietoje ji būtų?
16. Apie ką mąstai, kai žiūri į savo nupieštą medį?
17. Ar medis yra stiprus?
18. Ko šis medis labiausiai nori? Kodėl?
19. Jei šalia medžio kažkas būtų, kas tai galėtų būti?

Piešinio, kuriame pavaizduotas žmogus, apibūdinimo klausimai:

1. Ar tai berniukas, ar mergaitė?
2. Kiek jam (jai) metų?
3. Koks jo (jos) vardas?
4. Ar jis tavo giminaitis (-ė), ar draugas (-ė), ar dar kas nors?
5. Koks jis (ji) yra?
6. Ką galvojai jį (ją) piešdamas (-a)?

7. Kur jis (ji) yra? Ką veikia?
8. Ar jam (jai) čia patinka?
9. Apie ką jis (ji) galvoja?
10. Ką jis (ji) jaučia?
11. Į ką jis (ji) panašus (-i)? Kodėl?
12. Ką tu jauti tam žmogui?
13. Ar jis (ji) laimingas (-a)?
14. Iš ko mes matome, kad jis (ji) laimingas (-a)?
15. Ar daug yra laimingų žmonių?
16. Ko labiausiai šis žmogus norėtų? Kodėl?
17. Kaip jis (ji) apsirengęs?
18. Kokį orą nupiešei lauke?

H-T-P testas buvo atliekamas du kartus, siekiant objektų pokyčių išryškėjimo.

Piešiniai buvo analizuojami pagal nupieštų objektų dydį, padėtį lape, išbaigtumą, esminių bei papildomų detalių skaičių, bet neinterpretuojami. Instrukcija numato 5 pagrindines *namo* detales: stogą, sieną, langą, duris, kaminą; 2 pagrindines *medžio* detales: kamieną, šaką ir 10 pagrindinių *žmogaus* detalių: galvą, akis, nosį, burną, ausis, kaklą, liemenį, rankas su pirštais, kojas, pėdas.. Kūrybinių detalių skaičiaus instrukcija neapibrėžia.

Šio testo pagalba darbo autorė siekė išsiaiškinti, ar piešiant pagal nurodytą instrukciją ir piešiant laisvai pasirinkta tema keičiasi piešinio „meniškumas“. Kaip laisvas pasirinkimas skatina mokinių kruopštumą, kūrybines idėjas ir pan.

2 priedas

Tiriamųjų piešiniai

Eil. Nr.	Vardas	Piešinio sukūrimo data	Pavadinimas
1.	Odeta	2011-03-08 2011-03-15 2011-03-22 2011-03-29 2011-04-05 2011-04-12 2011-12-21 2012-01-11 2012-01-18 2012-01-25 2012-02-01 2012-02-08	Namas Medis Žmogus Namas Medis Žmogus Lėliukas Mano šeima Mokykla Namas Žiema. Odeta čiuožia nuo kalno Traukinys

2.	Laura	2011-03-09 2011-03-16 2011-03-23 2011-03-30 2011-04-06 2011-04-13 2011-12-12 2011-12-19 2012-01-12 2012-01-19 2012-02-02 2012-02-09	Namas Medis Žmogus Namas Medis Žmogus Mano šeima Šventė Žiema Eglė Sninga Dovana
3.	Rūta	2011-03-09 2011-03-16 2011-03-23 2011-03-30 2011-04-06 2011-04-15 2011-12-12 2011-12-19 2012-01-12 2012-01-19 2012-02-02 2012-02-09	Namas Medis Žmogus Namas Medis Žmogus Mano namas Mano namas Mano medis Mano mokytoja Mano namas Namas ir kalnas
4.	Mindaugas	2011-03-09 2011-03-16 2011-03-23 2011-03-30 2011-04-06 2011-04-15 2011-12-12 2011-12-19 2012-01-12 2012-01-19 2012-02-02 2012-02-09	Namas Medis Žmogus Namas Medis Žmogus Mano namas Mokykla Mano namas Mano namai Namai Pavasaris
5.	Lina	2011-03-09 2011-03-16 2011-03-23 2011-03-30 2011-04-06 2011-04-15 2011-12-12 2011-12-19 2012-01-12 2012-01-19 2012-02-02 2012-02-09	Namas Medis Žmogus Namas Medis Žmogus Mano namas Aš namie Mano brolis Mano namas Šuns namas Mano mama
6.	Egidijus	2011-03-09 2011-03-16 2011-03-23 2011-03-30 2011-04-06	Namas Medis Žmogus Namas Medis

		2011-04-15 2011-12-12 2011-12-19 2012-01-12 2012-01-19 2012-02-02 2012-02-09	Žmogus Žiema Mano šeima Eglė ir gėlės Eglė Rožės Babos namas
7.	Vilius	2011-03-09 2011-03-16 2011-03-23 2011-03-30 2011-04-06 2011-04-15 2011-12-12 2011-12-19 2012-01-12 2012-01-19 2012-02-02 2012-02-09	Namas Medis Žmogus Namas Medis Žmogus Mano namas Mokykla Laiptai Mano namai Medžiai Mano namas, medis ir aš
8.	Ieva	2011-03-09 2011-03-16 2011-03-23 2011-03-30 2011-04-06 2011-04-15 2011-12-12 2011-12-19 2012-01-12 2012-01-19 2012-02-02 2012-02-09	Namas Medis Žmogus Namas Medis Žmogus Mano sesers šeima Londonas Besmegenis Mašina Laikrodis Mano draugė Vika
9.	Vaida	2011-03-09 2011-03-16 2011-03-23 2011-03-30 2011-04-06 2011-04-15 2011-12-12 2011-12-19 2012-01-12 2012-01-19 2012-02-02 2012-02-09	Namas Medis Žmogus Namas Medis Žmogus Draugai Mylimiausias piešinys Mano namas Ieva skrenda į Londoną Tulpė Mano namas
10.	Raimonda	2011-03-09 2011-03-16 2011-03-23 2011-03-30 2011-04-06 2011-04-15 2011-12-12 2011-12-19 2012-01-12 2012-01-19	Namas Medis Žmogus Namas Medis Žmogus Mano meilės piešinys Mano kiemas Berniukas Mano draugė Reda

		2012-02-02 2012-02-09	Žiema Mano draugė Sandra
11.	Vytautas	2011-03-09 2011-03-16 2011-03-23 2011-03-30 2011-04-06 2011-04-15 2011-12-12 2011-12-19 2012-01-12 2012-01-19 2012-02-02 2012-02-09	Namas Medis Žmogus Namas Medis Žmogus Vytauto namas Namas Vytautas Vytautas Namas Namas ir būda
12.	Kastytis	2011-03-09 2011-03-16 2011-03-23 2011-03-30 2011-04-06 2011-04-15 2011-12-12 2011-12-19 2012-01-12 2012-01-19 2012-02-02 2012-02-09	Namas Medis Žmogus Namas Medis Žmogus Mano namas Mano auklėtoja Gražus piešinys Pavasaris Mano širdis Gėlės

3 priedas

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Odetos atsakymai	Lauros atsakymai	Rūtos atsakymai
	Namas			
1.	Kiek aukštų turi šis namas	1	1	1
		1	1	2
2.	Iš ko jis pastatytas? (Iš plytų, medienos ar dar iš ko nors?)	Medinis	Plytų	Medinis
		Plytų	Plytų	Plytų
3.	Ar tai tavo namas? (Jei ne, tai kam jis priklauso?)	Mano	Tetos	Mano
		Babos	Taip	Mano
4.	Ar piešdamas (-a) ši namą įsivaizdavai, kad esi namo viduje?	Taip	Taip	Taip
		Taip	Taip	Išeinu į miestą
5.	Ar norėtum, kad namas būtų tavo? Kodėl?	-	Taip	Jis mano
		Ne	Taip	Jis yra mano

6.	Jei namas būtų tavo ir galėtum jį tvarkyti kaip nori: a) Kurį kambarį pasirinktum? Kodėl?	Virtuvę	Prieškambarį, užrakinčiau duris	Virtuvę
		Didelį	Žaislą	Svečių
	b) Su kuo kartu gyventum? Kodėl?	Su mama	Su teta	Su mama
		Su baba	Su teta, nes mama negera	Su mama
7.	Ar namas yra toli, ar arti?	Arti	Arti	Arti
		Arti	Arti	Arti
8.	Ar jis aukštesnis už tave, ar žemesnis, ar toks pat, kaip tu?	Didelis	Aukštesnis	Toks, kaip aš
		Didelis	Didesnis	Kaip aš
9.	Apie ką mąstai, kai žiūri į namą?	-	Kad neateitų mama	Ten gera gyventi
		-	Ten gyvenam su teta	Gera gyventi
10.	Į ką jis panašus?	-	Į namą	Į mano namus
		-	Į mūsų namą	Į mano namą
11.	Ar namas svetingas, draugiškas? Kodėl?	-	Nežinau	Taip, mes laukiame svečių
		-	Taip	Taip
12.	Ar visi namai yra svetingi ir draugiški? Kodėl?	-	Nežinau	Nežinau
		-	Taip	Taip, nes mes einame į svečius
13.	Jei namas staiga virstų žmogumi, kas jis būtų?	Mama	Teta	Mama
		Baba	Teta	Mama
14.	Kokį orą nupiešei lauke?	Gerą	Nežinau	Gerą
		-	Nežinau	Šviečia saulė
15.	Ko šis namas labiausiai norėtų? Kodėl?	Saldainių	Kad neateitų mama	Remonto
		Saldainių	Gyventi su visais	Nieko
16.	Ar iš namo kamino rūksta dūmai? Į kurią pusę?	-	Nėra kamino	Nėra dūmų
		-	Nerūksta	Taip, į viršų
17.	Įsivaizduok, kad iš kamino rūkstantys dūmai virto keliu. Kur kelias veda?	-	Nežinau	Į namus
		-	Nežinau	Pas mamą

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Mindaugo atsakymai	Egidijaus atsakymai	Linos atsakymai
	Namas			
1.	Kiek aukštų turi šis namas	1	3	2
		1	3	Nežinau
2.	Iš ko jis pastatytas? (Iš plytų, medienos ar dar iš ko nors?)	Medinis	Plytų	Plytų
		Medinis	Plytų	Plytų
3.	Ar tai tavo namas? (Jei ne, tai kam jis priklauso?)	Mano	Taip	Taip
		Mano, kuri pasistačiau	Ne, mamos	Taip
4.	Ar piešdamas (-a) šį namą įsivaizdavai, kad esi namo viduje?	Taip, aš ten gyvenu	Taip	Taip
		Taip, aš ten gyvenu	Taip	Taip
5.	Ar norėtum, kad namas būtų tavo? Kodėl?	Jis tik mano	Taip, patinka	Taip
		Jis yra mano	Taip, nes labai patinka	Taip
6.	Jeigu namas būtų tavo ir galėtum jį tvarkyti kaip nori: a) Kurį kambarį pasirinktum? Kodėl?	Virtuvę	Apačioje	Pastogę
		Virtuvę	Pirmą	Dideliam kambariui
	b) Su kuo kartu gyventum? Kodėl?	Vienas pats	Su mama	Su mama
		Vienas su šunim	Su mama	Su tėte
7.	Ar namas yra toli, ar arti?	Arti	Toli	Arti
		Arti	Toli	Arti
8.	Ar jis aukštesnis už tave, ar žemesnis, ar toks pat, kaip tu?	Labai didelis	Žemesnis	Aukštesnis
		Toks, kaip aš	Žemesnis	Toks, kaip aš
9.	Apie ką mąstai, kai žiūri į namą?	Labai gražus	Gražus	Noriu mamos
		Jis šiltas	Kad jis gražus	Miegosi čia
10.	Į ką jis panašus?	Į namą, kur kiti gyvena	Į mamą	Į namą
		Į kitą namą	Į mamą	-
11.	Ar namas svetingas, draugiškas? Kodėl?	Tai tik mano, kitų nenoriu	Geras	Taip
		Nenoriu draugų, gyvensiu vienas	Būna daug svečių	Taip

12.	Ar visi namai yra svetingi ir draugiški? Kodėl?	Man nerūpi	Taip	Taip
		Man nerūpi	Taip	Taip
13.	Jei namas staiga virstų žmogumi, kas jis būtų?	Draugas	Draugas	Mama
		Aš	Mama	Mama
14.	Kokį orą nupiešei lauke?	Labai šiltą	Šaltą	Gerą
		Vasara, labai šilta	Šilta	Gerą
15.	Ko šis namas labiausiai norėtų? Kodėl?	Būti vienas	Durų	Valgyti
		Daug prisivalgyti	Durų, kad niekas neateitų	Valgyti
16.	Ar iš namo kamino rūksta dūmai? Į kurią pusę?	Nerūksta	Į dangų	Nežinau
		Taip, į viršų	Į mišką	Taip
17.	Įsivaizduok, kad iš kamino rūkstantys dūmai virto keliu. Kur kelias veda?	Nežinau	Toli, pas tėtį	Pas tėtį
		Į namus	Labai toli	Ten

5 priedas

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Viliaus atsakymai	Ievos atsakymai	Vaidos atsakymai
	Namas			
1.	Kiek aukštų turi šis namas	10	5	5
		10	8	8
2.	Iš ko jis pastatytas? (Iš plytų, medienos ar dar iš ko nors?)	Plytų	Plytų	Medinis
		Plytų	Plytų	Šokoladinis
3.	Ar tai tavo namas? (Jeigu ne, tai kam jis priklauso?)	Mano	Ne, tai mokykla	Mano
		Kaimyno	Taip	Petro
4.	Ar piešdamas (-a) šį namą įsivaizdavai, kad esi namo viduje?	Taip	Nežinau	Taip
		Ne	Taip	Taip
5.	Ar norėtum, kad namas būtų tavo? Kodėl?	Taip, nes patinka	Taip	Taip, nes jį myliu
		Ne, nepatinka	Taip	Mano ir Petro
6.	Jeigu namas būtų tavo ir galėtum jį tvarkyti kaip nori: a) Kurį kambarį pasirinktum?	Dešimtą	Nežinau	Aštuntą. Ten yra spinta, lova.

	Kodėl?	Virtuvę	Nežinau	Miegamąjį
	b) Su kuo kartu gyventum? Kodėl?	Vienas pats	Su mama	Su Petru
		Vienas gyvenčiau	Su auklėtoja	Su Petru
7.	Ar namas yra toli, ar arti?	Toli	Arti	Toli
		Arti	Arti	Arti
8.	Ar jis aukštesnis už tave, ar žemesnis, ar toks pat, kaip tu?	Aukštesnis už mane	Žemesnis	Aukštesnis
		Aukštesnis	Mažesnis už mane	Didesnis už mane
9.	Apie ką mąstai, kai žiūri į namą?	Apie gėles	Kad gyvenu mieste	Apie Petrą
		Apie maistą	Gyvenu jame	Apie meilę
10.	Į ką jis panašus?	Į debesis	Į namą, kur seniau gyvenau	Į meilę
11.	Ar namas svetingas, draugiškas? Kodėl?	Svetingas	Svetingas	Draugiškas
		Kartais	Taip	Taip
12.	Ar visi namai yra svetingi ir draugiški? Kodėl?	Nežinau	Nežinau	Nežinau
		Nežinau	Nežinau, parvažiavo Monika	Taip
13.	Jei namas staiga virstų žmogumi, kas jis būtų?	Antanas	Sesė Milda	Petras
		Didelis Žmogus	Monika	Petras
14.	Kokį orą nupiešei lauke?	Labai gerą	Saulėtą	Gerą
		Gerą	Graži diena	Labai šiltą
15.	Ko šis namas labiausiai norėtų? Kodėl?	Bėgioti po mišką, nes ten gerai	Vaikų	Kamino, langų, durų, nes kitaip sugrius
		Eiti malkų į mišką kirsti	Remonto	Meilės
16.	Ar iš namo kamino rūksta dūmai? Į kurią pusę?	Tolyn	Nesakysiu	Taip, aukštyn
		Rūksta į dangų	Į dangų	Aukštyn
17.	Įsivaizduok, kad iš kamino rūkstantys dūmai virto keliu. Kur kelias veda?	Pas kaimyną Antaną	Į mokyklą	Pas Petrą
		Pas auklėtoją	Nežinau	Pas mano meilę

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Raimondos atsakymai	Vytauto atsakymai	Kastyčio atsakymai
	Namas			
1.	Kiek aukštų turi šis namas	12	2	1
		1	2	1
2.	Iš ko jis pastatytas? (Iš plytų, medienos ar dar iš ko nors?)	Medinis	Medinis	Medinis
		Didelis, medinis	Medinis	Medinis
3.	Ar tai tavo namas? (Jei ne, tai kam jis priklauso?)	Mano sesės Redos	Ne, kito Vytauto Urniko	Taip
		Redos	Taip	Taip
4.	Ar priešdamas (-a) šį namą įsivaizdavai, kad esi namo viduje?	Ne	Ne	Taip
		Taip	Taip	Taip, aš ten gyvenu
5.	Ar norėtum, kad namas būtų tavo? Kodėl?	Ne, negražus	Ne	Aš jį pastačiau
		Taip	Taip	Jis mano
6.	Jei namas būtų tavo ir galėtum jį tvarkyti kaip nori: a) Kurį kambarį pasirinktum? Kodėl?	Jokio	Neimčiau jokio, parduočiau	Visus
		Svečių	TV kambarį	Visi kambariai mano
	b) Su kuo kartu gyventum? Kodėl?	Nenorėčiau gyventi	–	Vienas
		Su Vaida	Su Deimante	Vienas, po to – su žmona
7.	Ar namas yra toli, ar arti?	Toli	Toli	Toli
		Arti	Arti	Arti
8.	Ar jis aukštesnis už tave, ar žemesnis, ar toks pat, kaip tu?	Mažesnis	Didesnis už mane	Toks, kaip aš
		Daug aukštesnis	Nežinau	Toks kaip aš
9.	Apie ką mąstai, kai žiūri į namą?	Nenoriu ten būti	Norėčiau parduoti, gauti daug pinigų	Man gera čia gyventi
		Labai gražus	Apie meilę, kad būsiu vyras	Gera gyventi
10.	Į ką jis panašus?	Į rūsį	Į namą	Į mano namą
		Į mamos namą	Į mane	Į gražų namą
11.	Ar namas svetingas, draugiškas? Kodėl?	Ne	Labai negeras	Taip
		Taip	Taip, ateina svečių	Ateis svečių
12.	Ar visi namai yra svetingi ir draugiški? Kodėl?	Nežinau, nelabai	Tikriausiai, labai gera mokykla	Nežinau

		Taip	Nežinau	Nežinau
13.	Jei namas staiga virstų žmogumi, kas jis būtų?	Sene	Senelis, negražus	Aš
		Vaida	Deimantė	Mano pana iš kaimo
14.	Koki orą nupiešei lauke?	Blogą	Prastą	Vasara, šilta
		Gerą	Labai gerą	Labai gerą
15.	Ko šis namas labiausiai norėtų? Kodėl?	Nežinau	Būti parduotas	Kad aš gyvenčiau
		Šuns, kad saugotų	Turėti vaikų	Turėti vaikų
16.	Ar iš namo kamino rūksta dūmai? Į kurią pusę?	Pas kitus žmones	Aukštyn	Ne, ugnis nedega
		Ant kitų žmonių namų	Link namų	Ne
17.	Įsivaizduok, kad iš kamino rūkstantys dūmai virto keliu. Kur kelias veda?	Į nežinią	Pas žmogų	Pas mane
		Pas draugus	Pas Deimantę	Pas panas

7 priedas

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Odetos atsakymai	Lauros atsakymai	Rūtos atsakymai
	Medis			
1.	Koks tai medis?	Nežinau	Nežinau	Nežinau
		Nežinau	Obelis	Obelis
2.	Kur jis auga?	Lauke	Miške	Namuose
		Pas babą	Darže	Sode
3.	Kiek jam galėtų būti metų?	Nežinau	Šimtas	Mažai
		-	Nežinau	Nežinau
4.	Ar medis gyvas?	Taip	Taip	Taip
		Taip	Taip	Taip
5.	Jei tiriamasis atsako, kad medis gyvas:		Didelės šakos	Auga
	a) Iš ko matome, kad medis gyvas			
		-	Visas	Taip
	b) Ar visas medis gyvas?			
		-	-	-
	Jei tiriamasis atsako, kad medis negyvas			
	a) kokia jo dalis yra mirusi?	-	-	-

	b) dėl ko medis mirė?	-	-	-
		-	-	-
	c) kada tai atsitiko?	-	-	-
		-	-	-
6.	Į ką medis panašus: į berniuką ar į mergaitę?	Į berniuką	Į berniuką	Į berniuką
		Į mergaitę	Į berniuką	Į mergaitę
7.	Kuo jis panašus į berniuką (į mergaitę)?	-	Didelis	Nežinau
		-	-	-
8.	Jei vietoje šio medžio stovėtų žmogus, į kurią pusę jis žiūrėtų?	-	Nežinau	Tiesiai
		-	Tiesiai	Į mane
9.	Ar šis medis auga vienas, ar tarp kitų medžių?	Tarp kitų	Keturi medžiai	Tarp kitų
		Tarp kitų	Du medžiai	Trys medžiai
10.	Ar medis tokio pat dydžio kaip tu, ar žemesnis, ar aukštesnis?	Didesnis	Pats didžiausias	Didesnis
		-	Didelis	Nežinau
11.	Koks oras piešinyje?	Geras	Geras	Geras
		-	Šiltas	Geras
12.	Ar pučia vėjas?	-	Ne	Ne
		-	-	-
13.	Parodyk man, į kurią pusę pučia vėjas.	-	-	-
		Nėra	Ne	Ne
14.	Papasakok man apie vėją.	-	-	-
		-	-	-
15.	Jei nupieštum dar ir saulę, kurioje vietoje ji būtų?	-	Nėra	Nebūtų
		Lapo viduryje	Per vidurį	Nežinau
16.	Apie ką mąstai, kai žiūri į savo nupieštą medį?	-	Jis dar auga	Gražus
		-	Jis gražus	Jis gražus, man patinka
17.	Ar medis yra stiprus?	Taip	Taip, ar nematai?	Nežinau
		Stiprus	Stiprus	Taip
18.	Iš ko mes matome, kad jis- stiprus?	-	Kotas didelis	-
		-	Auga	Nežinau
19.	Ko šis medis labiausiai nori? Kodėl?	Saldainių	Gyventi	Draugų
		Nieko	Išeiti toli	Draugų
20.	Jei šalia medžio kažkas būtų, kas tai galėtų būti?	Mano draugas Kęstutis	Teta	Aš
		Baba	Aš	Mano draugė Laura

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Mindaugo atsakymai	Egidijaus atsakymai	Linos atsakymai
	Medis			
1.	Koks tai medis?	Nežinau	Obelis	Obelis
		Nežinau	Obelis	Obelis
2.	Kur jis auga?	Namuose	Lauke	Namuose
		Toli	Namie	Namuose
3.	Kiek jam galėtų būti metų?	Nėra skirtumo	-	1
		Daug	Nežinau	5
4.	Ar medis gyvas?	Gyvas	Gyvas	Gyvas
		Taip	Gyvas	Negyvas
5.	Jei tiriamasis atsako, kad medis gyvas:			
	a) Iš ko matome, kad medis gyvas	Gyvena žmonės Didelis	Nežinau	Yra šakos
	b) Ar visas medis gyvas?	Taip	Taip	Taip
		Taip	-	-
	Jei tiriamasis atsako, kad medis negyvas	-	-	-
	a) kokia jo dalis yra mirusi?	-	-	-
	b) dėl ko medis mirė?	-	-	-
		-	-	-
	c) kada tai atsitiko?	-	-	-
		-	-	Seniau
6.	Į ką medis panašus: į berniuką ar į mergaitę?	Į mergaitę	Į mergaitę	Į berniuką
		Į berniuką	Į mergaitę	Į mergaitę
7.	Kuo jis panašus į berniuką (į mergaitę)?	Nežinau	-	Nežinau
		Nežinau	-	Plaukai
8.	Jeį vietoje šio medžio stovėtų žmogus, į kurią pusę jis žiūrėtų?	Tiesiai	-	Ten, toli
		Į priekį	Į kairę	Nežinau
9.	Ar šis medis auga vienas, ar tarp kitų medžių?	Vienas tarp gėlių	Vienas	Vienas
		Vienas	Vienas	Tarp kitų
10.	Ar medis tokio pat dydžio kaip	Labai didelis	Žemesnis	Tokio pat dydžio

	tu, ar žemesnis, ar aukštesnis?			
		Labai didelis	Mažesnis	Toks pat, kaip aš
11.	Koks oras piešinyje?	Lyja	Geras	Geras
		Geras	Geras	Geras
12.	Ar pučia vėjas?	Stiprus, lyja ant medžio	Ne	Ne
		Ne	Taip	Ne
13.	Parodyk man, į kurią pusę pučia vėjas.	-	-	-
		-	Rodo iš dešinės į kairę	-
14.	Papasakok man apie vėją.	Stiprus, bet nešaltas	-	-
		-	Jis šiltas	-
15.	Jei nupieštum dar ir saulę, kurioje vietoje ji būtų?	Ji yra	-	Viršuje, dešinėje pusėje
		Nebūtų	Kairiame lapo krašte	Nereikia
16.	Apie ką mąstai, kai žiūri į savo nupieštą medį?	Apie šeimą	Apie obuolius	Apie maistą
		Labai gražus	Norėčiau obuolių	Apie mamą
17.	Ar medis yra stiprus?	Taip	Taip	Taip
		Taip	Taip	Ne
18.	Iš ko mes matome, kad jis stiprus?	Visi ten gyvena	-	Nežinau
		Didelis kotas	Nežinau	Nežinau
19.	Ko šis medis labiausiai nori? Kodėl?	Užaugti dar didesnis	Obuolių	Mamos
		Gyventi	Vandens	Kad piltų vandenį
20.	Jei šalia medžio kažkas būtų, kas tai galėtų būti?	-	Mano pelytė	Tėtė
		Aš	Mama	Mama

9 priedas

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Viliaus atsakymai	Ievos atsakymai	Vaidos atsakymai
	Medis			
1.	Koks tai medis?	Nežinau	Ažuolas	Ažuolas
		Gražus	Nežinau	Ažuolas
2.	Kur jis auga?	Namuose	Miške	Žemėje
		Miške	Gamtoje	Žemėje
3.	Kiek jam galėtų būti metų?	Nežinau	20	25
		Daug	Dešimt	Dvidešimt vienas
4.	Ar medis gyvas?	Negyvas	Taip	Taip
		Taip	Ne	Gyvas
5.	Jei tiriamasis atsako, kad medis gyvas:	-	Šakos, lapai	Auga ir didėja

	a) Iš ko matome, kad medis gyvas	Lapai auga	-	Auga
	b) Ar visas medis gyvas?	-	Taip	Taip
		Taip	-	Visas
	Jei tiriamasis atsako, kad medis negyvas	-	-	-
	a) kokia jo dalis yra mirusi?	-	-	-
	b) dėl ko medis mirė?	Susirgo	-	-
		-	Paseno	-
	c) kada tai atsitiko?	Vakar	-	-
		-	Nežinau	-
6.	Į ką medis panašus: į berniuką ar į mergaitę?	Į mergaitę	Į mergaitę	Į mergaitę
		Į mergaitę	Į mergaitę	Į berniuką
7.	Kuo jis panašus į berniuką (į mergaitę)?	Akimis	Nežinau	-
		Gražus	Nežinau	Nežinau
8.	Jeį vietoje šio medžio stovėtų žmogus, į kurią pusę jis žiūrėtų?	Į kairę	Tiesiai	Į dešinę
		Toli, toli	Į kairę	Į mane
9.	Ar šis medis auga vienas, ar tarp kitų medžių?	Vienas	Tarp kitų	Auga tarp kitų
		Vienas	Tarp kitų medžių	Kartu su kitu medžiu
10.	Ar medis tokio pat dydžio kaip tu, ar žemesnis, ar aukštesnis?	Didesnis už mane	Žemesnis	Toks kaip aš
		Didesnis už mane	Žemesnis	Aukštesnis už mane
11.	Koks oras piešinyje?	Šaltas	Geras	Geras
		Neblogas	Geras	Geras
12.	Ar pučia vėjas?	Nežinau	Yra	Taip
		Nėra	Ne	Nepučia
13.	Parodyk man, į kurią pusę pučia vėjas.	-	Iš kairės į dešinę	Toli
		-	-	-
14.	Papasakok man apie vėją.	-	Nemoku	Jis šiltas
		-	-	-
15.	Jeį nupieštum dar ir saulę, kurioje vietoje ji būtų?	Nebūtų	Danguje	Per vidurį
		Nežinau	Nepieščiau	Prie širdies
16.	Apie ką mąstai, kai žiūri į savo	Galvoju apie gėles	Patinka	Aš labai graži

	nupieštą medį?			
		Apie lapus	Auga	Apie meilę
17.	Ar medis yra stiprus?	Ne	Taip	Taip
		Labai	Taip	Labai
18.	Iš ko mes matome, kad jis- stiprus?	-	Storas	-
		Daug malkų bus	Storas kamienas	Myli
19.	Ko šis medis labiausiai nori? Kodėl?	Oro	Į kaimą	Draugų
		Gerti	Kad į jį žiūrėtų	Meilės
20.	Jei šalia medžio kažkas būtų, kas tai galėtų būti?	Tu	Sesė	Petras- mano meilė.
		Tu	-	Petras

10 priedas

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Raimondos atsakymai	Vytauto atsakymai	Kastyčio atsakymai
	Medis			
1.	Koks tai medis?	Kriaušė	Obelis	Nežinau
		Obelis	Obelis	Ažuolas
2.	Kur jis auga?	Namuose	Nežinau	Prie mokyklos
		Žemėje	Nežinau	Kaime
3.	Kiek jam galėtų būti metų?	Nežinau	Nežinau	Labai daug
		Dvidešimt	Nežinau	Nežinau
4.	Ar medis gyvas?	Gyvas	Gyvas	Taip
		Gyvas	Gyvas	Gyvas
5.	Jei tiriamasis atsako, kad medis gyvas: a) Iš ko matome, kad medis gyvas	Nežinau	Auga lapai, tupi paukščiai	Ošia lapai
		Auga	Užaugo obuoliai	Žali pumpurai
	b) Ar visas medis gyvas?	Taip	Taip	Taip
		Taip	Žinoma	Taip
	Jei tiriamasis atsako, kad medis negyvas a) kokia jo dalis yra mirusi?	-	-	-
		-	-	-
	b) dėl ko medis mirė?	-	-	-
		-	-	-

	c) kada tai atsitiko?	-	-	-
		-	-	-
6.	Į ką medis panašus: į berniuką ar į mergaitę?	Į berniuką	Nežinau	Į berniuką
		Į berniuką	Nežinau	Į mergaitę
7.	Kuo jis panašus į berniuką (į mergaitę)?	Keikiasi	-	Stiprus
		Didelis	-	Nežinau
8.	Jei vietoje šio medžio stovėtų žmogus, į kurią pusę jis žiūrėtų?	Į mano mamą	Į kairę	Į mokyklą
		Tiesiai	Į tave	Į tave
9.	Ar šis medis auga vienas, ar tarp kitų medžių?	Tarp kitų	Su kitais	Daug
		Tarp kitų	Tarp kitų	Vienas
10.	Ar medis tokio pat dydžio kaip tu, ar žemesnis, ar aukštesnis?	Didesnis	Aukštesnis	Didesnis
		Mažesnis	Toks pat kaip aš	Toks kaip aš
11.	Koks oras piešinyje?	Blogas	Geras	Šiltas
		Gražus	Geras	Geras
12.	Ar pučia vėjas?	Nėra	Ne	Pučia
		Nėra	Ne	Ne
13.	Parodyk man, į kurią pusę pučia vėjas.	-	-	Pro medį
		-	-	-
14.	Papasakok man apie vėją.	-	-	Šiltas, švelnus
		-	-	-
15.	Jei nupieštum dar ir saulę, kurioje vietoje ji būtų?	Nežinau	Pietuose	Ten, kur nupiešiau
		Nežinau	Nežinau	Viršuje
16.	Apie ką mąstai, kai žiūri į savo nupieštą medį?	Liūdna	Sveikas	Jis labai stiprus, auga ilgai
		Gražus	Sveikas, turės skanių obuolių	Labai gražiai išėjo nupiešti
17.	Ar medis yra stiprus?	Nežinau	Taip	Taip
		Taip	Taip	Labai
18.	Iš ko mes matome, kad jis- stiprus?	Nežinau	Nežinau	Daug šakų, stiprus kamienas
		Jūs patys žinot	Ant šakų laiko daug obuolių	Koks storas kamienas
19.	Ko šis medis labiausiai nori? Kodėl?	Išeiti pas draugus	Obuolių	Turėti namus
		Duoti obuolių	Kad žmonės valgytų obuolius	Išskleisti lapus, kad būtų gražu
20.	Jei šalia medžio kažkas būtų, kas tai galėtų būti?	Mano tėtis	Niekas	Mokykla
		Tėtis	Vytautas	Aš

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Odetos atsakymai	Lauros atsakymai	Rūtos atsakymai
	Žmogus			
1.	Ar tai berniukas, ar mergaitė?	Berniukas	Berniukas	Mergaitė
		Berniukas	Mergaitė	Mergaitė
2.	Kiek jam (jai) metų?	Septyni	Dešimt	Dvylika
		-	Nežinau	Trylika
3.	Koks jo (jos) vardas?	Rita	Jonas	Rūta
		Lėliukas	Diana	Rūta
4.	Ar jis tavo giminaitis (-ė), ar draugas (-ė), ar dar kas nors?	Draugė	Draugas	Aš
		Sesė	Mama	Aš
5.	Koks jis (ji) yra?	Gera	Geras	Gera
		Mažas	Negera	Graži ir gera
6.	Ką galvojai jį (ją) piešdamas (a)?	Apie namus	Kad labai patinka	Kad piešiu save
		Verkia	Paliko mane	Eis į mokyklą
7.	Kur jis (ji) yra? Ką veikia?	Kepa blynus	Mokosi	Mokosi mokykloje
		-	Kažkur vaikšto	Laukia draugės
8.	Ar jam (jai) čia patinka?	Labai	Taip	Taip
		Taip	Ne, išeis	Taip
9.	Apie ką jis (ji) galvoja?	Apie mane	Kaip daugiau išdykau	Turėti draugų
		Nori valgyti	Nežinau	Kad draugė ateis
10.	Ką jis (ji) jaučia?	-	Nežinau	Meilę
		Nervinasi	Nemyli Lauros	Laukia
11.	Į ką jis (ji) panašus (-i)? Kodėl?	Į mergaitę	Į berniuką	Į Rūtą
		Į vaiką	Į bobą	Į mergaitę
12.	Ką tu jauti tam žmogui?	Labai patinka	Patinka	Patinka
		Nieko	Nenoriu matyti	Čia aš pati
13.	Ar jis (ji) laimingas (-a)?	-	Taip	Taip
		Taip	Ne	Taip, bet kartais verkia
14.	Iš ko mes matome, kad jis (ji) laimingas (-a)?	-	Juokiasi	Šypsosi
		-	Akys liūdno	Šypsosi
15.	Ar daug yra laimingų žmonių?	Nežinau	Taip, mano mama nelaiminga	Taip
		-	Nežinau	Nežinau
16.	Ko labiausiai šis žmogus norėtų? Kodėl?	Nežinau kodėl	Turėti gerą mamą	Turėti draugų
		Valgyti	Dingti	Draugų
17.	Kaip jis (ji) apsirengęs?	Gražiai	Nežinau	Labai gražiai
		Nieko	Negražiai, murzinais rūbais	Ar nematai?
18.	Koki orą nupiešei lauke?	Gerą	Gerą	Gerą
		Gražu	Šalta	Neblogą

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Mindaugo atsakymai	Egidijaus atsakymai	Linės atsakymai
	Žmogus			
1.	Ar tai berniukas, ar mergaitė?	Berniukas	Mergaitė	Mergaitė
		Mergaitė	Berniukas	Berniukas
2.	Kiek jam (jai) metų?	Daug	-	Nežinau
		Daug	Trylika	Nežinau
3.	Koks jo (jos) vardas?	Rimantas	Rasa	Asta
		Rima	Egidijus	Linas
4.	Ar jis tavo giminaitis (-ė), ar draugas (-ė), ar dar kas nors?	Tėtis	Mama	Mama
		Mama	Aš	Tėtis
5.	Koks jis (ji) yra?	Piktas	Graži	Gera
		Gera truputį	Geras	Piktas
6.	Ką galvojai jį (ją) piešdamas(a)?	Nemyliu	Eis į lauką	Gamina valgyti
		Noriu pamatyti	Kad eisiu į lauką	Tėtis važiuos namo
7.	Kur jis (ji) yra? Ką veikia?	Kerta malkas	Skauda pilvą	Renka akmenis
		Namuose, verda valgyti	Mokykloje	Glosto šunį
8.	Ar jam (jai) čia patinka?	Nežinau	Taip	Taip
		Taip	Taip	Žiūrėti TV
9.	Apie ką jis (ji) galvoja?	Kur gauti pinigų	Serga	Apie tėtį
		Apie namus	Kad eis namo	Apie mane
10.	Ką jis (ji) jaučia?	Pyksta	Myli	Skuba į darbą
		Laukia tėvo	Myli	Kad aš parvažiuosiu
11.	Į ką jis (ji) panašus (-i)? Kodėl?	Į mano tėtį	Į mamą	Į mamą
		Į mamą	Į mamą	Į vyrą
12.	Ką tu jauti tam žmogui?	Nieko	Myliu	Labai myliu
		Myliu	Būsiu geras	Myliu
13.	Ar jis (ji) laimingas (-a)?	Gal	Ne	Taip
		Taip	Taip	Taip
14.	Iš ko mes matome, kad jis (ji) laimingas (-a)?	Nežinau	-	-
		Šypsosi	Nežinau	Juokiasi
15.	Ar daug yra laimingų žmonių?	Nežinau	Nežinau	Taip
		Nežinau	Taip	Taip
16.	Ko labiausiai šis žmogus norėtų? Kodėl?	Gerti	Pinigų	Miegoti
		Turėti pinigų	Ledų	Eiti pas draugus
17.	Kaip jis (ji) apsirengęs?	Mėlyną striukę	Su raudona striuke	Gražiai
		Su suknele	Striukę, batus	Kelnes kepurę
18.	Koki orą nupiešei lauke?	Nežinau	Šiltą orą	Gerą
		Gerą	Gerą, šiltą	Nelabai gerą.

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Viliaus atsakymai	Ievos atsakymai	Vaidos atsakymai
	Žmogus			
1.	Ar tai berniukas, ar mergaitė?	Mergaitė	Mergaitė	Mergaitė
		Berniukas	Berniukas	Berniukas
2.	Kiek jam (jai) metų?	Nežinau	Keturi	Vienuolika
		Nežinau	Trylika	Penkiolika
3.	Koks jo (jos) vardas?	Kristina	Debora	Armanda
		Antanas	Domas	Petras
4.	Ar jis tavo giminaitis (-ė), ar draugas (-ė), ar dar kas nors?	Draugė	Giminaitė	Pusseserė
		Draugas	Giminaitis	Pats geriausias draugas
5.	Koks jis (ji) yra?	Gera	Moka dvi kalbas	Gera
		Storas	Prisimena draugus	Labai geras
6.	Ką galvojai jį (ją) piešdamas (-a)?	Kad myliu	Žaidžia Londone	Gyvena Ispanijoje
		Apie gėles	Lauke vaikšto	Apie meilę
7.	Kur jis (ji) yra? Ką veikia?	Su ja einam į lauką	Patinka vaikams	Gyvena toli, kartais atvažiuoja
		Eina į lauką parnešti malkų	Žaidžia	Laukia manęs
8.	Ar jam (jai) čia patinka?	Taip	Patinka	Taip
		Taip	Taip	Taip
9.	Apie ką jis (ji) galvoja?	Gal apie mane	Milda muša, verkia	Apie mane
		Apie lapų grėbimą	Apie laimę	Apie meilę man
10.	Ką jis (ji) jaučia?	Gera	Skauda	Gerumą
		Patinka mama	Džiaugiasi	Myli
11.	Į ką jis (ji) panašus (-i)? Kodėl?	Nežinau	Šokoladinė	Į mane
		Į žmogų	Į draugą	Į mano meilę
12.	Ką tu jauti tam žmogui?	Man labai patinka	Laukiu	Nuostabi, graži
		Juokingas	Patinka	Labai myliu
13.	Ar jis (ji) laimingas (-a)?	Taip	Taip	Taip, labai
		Taip	Taip	Labai
14.	Iš ko mes matome, kad jis (ji) laimingas (-a)?	-	Šypsosi	Juokiasi
		Nežinau	Nežinau	Myli
15.	Ar daug yra laimingų žmonių?	Nežinau	Man nerūpi	Taip
		Taip	Tikriausiai	Taip
16.	Ko labiausiai šis žmogus norėtų? Kodėl?	Dainuoti	Statyti dėlionės	Atvažiuoti į Lietuvą
		Ateiti pas mamą	Nieko	Manęs
17.	Kaip jis (ji) apsirengęs?	Labai gražiai	Megztinis, kelnės, kad būtų šilta	Šiltai
		Ilgais batais	Mėlynu megztiniu	Labai gražiai
18.	Koki orą nupiešei lauke?	Gerą	Geras	Gerą
		Labai gerą	Gerą	Gerą

Tiriamųjų komentarai, aptariant H-T-P piešinius

Eil. Nr.	Klausimas	Raimondos atsakymai	Vytauto atsakymai	Kastyčio atsakymai
	Žmogus			
1.	Ar tai berniukas, ar mergaitė?	Mergaitė	Berniukas	Berniukas
		Berniukas	Berniukas	Mergaitė
2.	Kiek jam (jai) metų?	Aštuoniolika	Penkiolika	Aštuoniolika
		Penkiolika	Penkiolika	Kaip man
3.	Koks jo (jos) vardas?	Vaida	Vytautas	Kastytis
		Petras	Vytautas	Laima
4.	Ar jis tavo giminaitis (-ė), ar draugas (-ė), ar dar kas nors?	Geriausia klasės draugė	Aš	Aš
		Draugas	Aš	Draugė
5.	Koks jis (ji) yra?	Gera	Išdidus	Darbštus
		Patinka jis man, gražus	Man patinka	Graži
6.	Ką galvojai jį (ją) piešdamas (-a)?	Apie mokyklą	Geresnis už kitus	Koks aš gražus
		Norėčiau, kad mylėtų	Koks jis gražus	Noriu ją vesti
7.	Kur jis (ji) yra? Ką veikia?	Kalbasi apie meilę	Mokosi mokykloje	Mokosi mokykloje, namuose eina į šokių
		Laukia Vaidos	Kalba su mergaite	Ateina į šokių
8.	Ar jam (jai) čia patinka?	Taip	Labai	Taip
		Taip	Taip	Labai
9.	Apie ką jis (ji) galvoja?	Myli Petrą	Apie šunį Muchtarą	Apie mergas
		Kad Vaida neateis	Apie Deimantę	Kaip susitikti su manim
10.	Ką jis (ji) jaučia?	Meilę	Labai nori šuns	Nori vesti
		Džiaugiasi	Norėtų mylėti	Tikriausiai myli
11.	Į ką jis (ji) panašus (-i)? Kodėl?	Į mane	Į save	Į žmogų
		Į berniuką	Į save	Į mano meilę
12.	Ką tu jauti tam žmogui?	Labai gera draugė	Jis yra labai geras	Man jis patinka, gražiai nupiešiau
		Patinka	Nieko	Meilę
13.	Ar jis (ji) laimingas (-a)?	Taip	Mokykloje taip	Taip
		Taip	Taip	Taip
14.	Iš ko mes matome, kad jis (ji) laimingas (-a)?	Myli	Labai gražiai nupiešė	Plati šypsena
		Nežinau	Žiūri į tave	Labai gražiai šypsosi
15.	Ar daug yra laimingų žmonių?	Taip	Taip	Taip
		Taip	Tikriausiai	Visi laimingi
16.	Ko labiausiai šis žmogus norėtų? Kodėl?	Petro	Surasti savo meilę	Gyventi vienas, turėti daug pinigų
		Ateiti į mokyklą	Gyventi su Deimante	Kad vesčiau ją
17.	Kaip jis (ji) apsirengęs?	Labai gražiai	Labai gražiai	Naujais drabužiais

		Labai madingai	Koks skirtumas	Naujais rūbais, pirko mieste
18.	Kokį orą nupiešei lauke?	Gerą	Šiltą	Labai gerą
		Gerą	Gerą	Gerą

15 priedas

Odetos laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Leliukas	
1. Ką čia nupiešei?	Leliuką
2. Ką jis veikia?	Verkia
3. Linksma jam ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes verkia.
4. Kuris tavo piešinyje laimingiausias? Kodėl?	Nežinau.
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Paimčiau jį.
Mano šeima	
1. Ką nupiešei?	Mamą, tėtį, Odetą.
2. Ką jie veikia?	Eina keliu.
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes eina
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Odetą
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau į svečius.
Mokykla	
1. Ką nupiešei?	Raides, savo draugus- vaikus
2. Ką jie veikia?	Mokosi raides
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nežinau
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Mokytoja, nes gera
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Siusčiau.
Namas	
1. Ką nupiešei?	Namą
2. Ką jie veikia?	Gyvena su mama
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Draugė
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Valgyčiau saldinius
Žiema	
1. Ką nupiešei?	Kalną
2. Ką jie veikia?	Čiuožia
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes juokiasi
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Odetą
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau namo
Traukinys	
1. Ką nupiešei?	Traukinį, raides
2. Ką jie veikia?	Važiuoja toli
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau į mokyklą

Rūtos laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Mano namas	
1. Ką nupiešei?	Mamą, savo namus
2. Ką jie veikia?	Mama eina į miestą pirkti dešros
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes bus pavalgyti
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Namas, nes gražus
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau su mama į miestą
Mano namas	
1. Ką nupiešei?	Namą, Rūtą, medį
2. Ką jie veikia?	Čia aš gyvenu
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes gera
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Aš, ar nematai, kad čia gyvenu.
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau į miestą
Mano medis	
1. Ką nupiešei?	Namą, Rūtą, medį
2. Ką jie veikia?	Žiūri
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, Rūta juokiasi, jai medis gražus
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Rūta, nes patinka
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau parnešti malkų
Mano mokytoja	
1. Ką nupiešei?	Mokytoją, Laurą, Eriką
2. Ką jie veikia?	Yra mokykloje
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes Erika neklauso
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Nėra, nes visi pyksta
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Duočiau mokytojai saldinių
Mano namas	
1. Ką nupiešei?	Namą, Rūtą, mašiną
2. Ką jie veikia?	Rūta pareina namo
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes juokiasi, laukia šventės
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Rūta, nes gražu
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Su mašina važiuočiau į Mažeikius
Namas ir kalnas	
1. Ką nupiešei?	Medį, kalną, namą
2. Ką jie veikia?	Yra, stovi
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau į mokyklą ir važiuočiau namo

Lauros laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Mano šeima	
1. Ką nupiešei?	Šeimą: tėtį, Laurą, tetą
2 Ką jie veikia?	Žiūri
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes mama bloga
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Nėra, nes mano mama pikta
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Aš nupiešiau
Šventė	
1. Ką nupiešei?	Eglę, kiškį, dovanas
2 Ką jie veikia?	Laukia dovanų
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes gražu
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Kiškis
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Visiems duočiau dovanų
Žiema	
1. Ką nupiešei?	Medį, dovaną, gėlę
2 Ką jie veikia?	Laukia svečių
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, bet mamos nereikia
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Ant medžio sėdėčiau
Eglė	
1. Ką nupiešei?	Eglę ir dvi dovanas
2 Ką jie veikia?	Laukia šventės
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes nežino, kas ateis
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Ant eglės sėdėčiau
Sninga	
1. Ką nupiešei?	Tris egles, vieną medį, sniegą
2 Ką jie veikia?	Auga
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes laukia
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Nėra
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Nežinau
Dovana	
1. Ką nupiešei?	Dovaną, medį, eglę, gėlę
2 Ką jie veikia?	Verkia
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes lyja
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Nėra tokių
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Verčiau su teta

Mindaugo laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Mano namas	
1. Ką nupiešei?	Namą
2 Ką jie veikia?	Yra
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes išeina
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Niekas
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Važiuočiau į mokyklą
Mokykla	
1. Ką nupiešei?	Auklėtoja, mokyklą, autobusiuką
2 Ką jie veikia?	Važiuoja namo
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes namo
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Autobusiukas
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Gyvenčiau mokykloje
Mano namas	
1. Ką nupiešei?	Savo namą
2 Ką jie veikia?	-
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksmas, nes jis mano vieno
4. Kuris pats laimingiausias? Kodėl?	Mindaugas, nes turi namą
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Gyvenčiau su šuniu
Mano namai	
1. Ką nupiešei?	Mokyklą, gėlę, namą, medį
2 Ką jie veikia?	Čia yra
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, gaila mokyklos
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau į mokyklą
Namai	
1. Ką nupiešei?	Medį, namą, senį besmegenį, mašiną, kaimynę
2 Ką jie veikia?	Kalbasi
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes atėjo kaimynė, ji rūko
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Gyvenčiau mokykloje, nenoriu namo.
Pavasaris	
1. Ką nupiešei?	Kalną, autobusą, sesę, Mindaugą
2 Ką jie veikia?	Nieko
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nežinau kodėl.
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nėra
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau į mokyklą, kiekvieną dieną ir per atostogas

Linės laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Mano namas	
1. Ką nupiešei?	Namą: gyvena aš, mama, tėtis, katinas Nemo
2 Ką jie veikia?	Čia yra
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Katinas, jis vaikšto visur
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Labai norėčiau valgyti.
Aš namie	
1. Ką nupiešei?	Savo namus
2 Ką jie veikia?	Mama pakabino diržą, žada mane mušti, ateina baba.
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes mama verkia.
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nėra
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Verkčiau
Mano brolis	
1. Ką nupiešei?	Brolį
2 Ką jie veikia?	Jis buvo išėjęs į mokyklą
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes parėjo namo
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Aš, nes mama nupirko ledų
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Valgyčiau dar ledų
Mano namas	
1. Ką nupiešei?	Mamą, tėtį, save, Nemo, Egidijų
2 Ką jie veikia?	Valgo
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Aš, nes Egidijus ateis pas mane
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum	Glostyčiau savo katiną
Šuns namas	
1. Ką nupiešei?	Šuns namą
2 Ką jie veikia?	Jis miega būdoje
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes loja kartais
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Šuo
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Duočiau jam valgyti
Mano mama	
1. Ką nupiešei?	Savo mamą
2 Ką jie veikia?	Pareina iš darbo, nešasi rankinuką
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes dirbo naktį
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Aš, nes mama parneš sūrelį
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Valgyčiau

Egidijaus laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Žiema	
1. Ką nupiešei?	Žiemą, šuo, kiškis
2 Ką jie veikia?	Eina pas draugus
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes jie draugauja
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Kiškis
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Nueičiau į tą namą.
Mano šeima	
1. Ką nupiešei?	Mama, tėtis ir aš
2 Ką jie veikia?	Pėdomis eina namo.
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Tėtis draugas, jis dažnai pas mus ateina
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Išvaryčiau tą draugą namo
Eglė ir gėlės	
1. Ką nupiešei?	Eglę, gėles
2 Ką jie veikia?	Auga
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes nori vandens
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Eglė, nes papuošta
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Laistyčiau gėles, po egle rasčiau daug dovanų
Rožės	
1. Ką nupiešei?	Rožes
2 Ką jie veikia?	Kvepia
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Kristina, nes rožė jai
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Duočiau gėlę auklėtojai
Eglė	
1. Ką nupiešei?	Eglę
2 Ką jie veikia?	Auga miške, yra graži, viršūnėje lempa
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes eglės šakas nulaužė Vilius
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nėra
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Uždegčiau lempą.
Mano babos namas	
1. Ką nupiešei?	Namą, kur gyvena baba
2 Ką jie veikia?	Gyvena, o mes kartais nuvažiuojam
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes tėtis susipyko su mama ir išdaužė langus
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nežinau, mama labai verkė ir gėrė
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Sėdėčiau medyje ir valgyčiau obuolius

Viliaus laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Mano namas	
1. Ką nupiešei?	Save, kaimyną, namą, gėles
2 Ką jie veikia?	Kaimynas atėjo pirkti pieno
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes niekas nepadeda jiems malkų pjaustyti
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Vilius, nes eis dirbti ir gaus du litus
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau malkų nešti
Mokykla	
1. Ką nupiešei?	Mokyklą, draugus
2 Ką jie veikia?	Siunta, mušasi
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes labai gera siusti
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Vilius, nes visus gali primušti
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Dūkčiau su visais
Laiptai	
1. Ką nupiešei?	Liftas, laiptai, draugai
2 Ką jie veikia?	Siunta ant laiptų ir Laura yra
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes visi laksto
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Visi, nes gali siusti
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Lakstyčiau su draugais
Mano namai	
1. Ką nupiešei?	Savo brolius Kastytį ir Mindaugą ir dar save
2 Ką jie veikia?	Meta sniegą į namo sieną
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes neklauso mamos
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Kastytis, nes jis didelis ir stiprus
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau dirbti į kaimą
Medžiai	
1. Ką nupiešei?	Medžius, kelią
2 Ką jie veikia?	Eina keliu į mišką malkų rinkti
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Nežinau
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Neščiau medžius namo ir kūrenčiau pečių.
Mano namas, medis ir aš	
1. Ką nupiešei?	Medis, ąžuolas, mano namas
2 Ką jie veikia?	Einu į lauką medžių pjaustyti
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes čia mano namas
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Aš, nes man patinka šis piešinys
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau į mišką.

Ievos laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Mano sesers šeima	
1. Ką nupiešei?	Deborą, savo sesę, jos vyrą
2 Ką jie veikia?	Jie gyvena Londone
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes atskrenda pas mus
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Aš, nes parveža daug gražių drabužių
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Laukčiau sesės
Londonas	
1. Ką nupiešei?	Londoną
2 Ką jie veikia?	Gyvena mano sesė
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes mes buvome svečiuose
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Debora, nes žiūri TV, jai labai patinka
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Aš ten esu, tam name
Besmegenis	
1. Ką nupiešei?	Besmegenį
2 Ką jie veikia?	Stovi vienišas
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes vienas
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Pastatyčiau jam panelę, kad nebūtų taip liūdna.
Mašina	
1. Ką nupiešei?	Mašiną, joje žmonės
2 Ką jie veikia?	Važiuoja į Vilnių
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Dabar liūdna, nes nesišneka, nepažįsta
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Sėdėčiau priekyje ir vairuočiau
Laikrodis	
1. Ką nupiešei?	Laikrodį
2 Ką jie veikia?	Rodo valandas
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksmas
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Jis
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Žiūrėčiau į valandas
Mano draugė Vika	
1. Ką nupiešei?	Draugę Viką
2 Ką jie veikia?	Eina į lauką
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes susitiks draugus
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Visi laimingi, jiems gera
5. Jei piešinyje būtum nupiešus save, ką veiktum?	Eičiau susitikti su drauge.

Vaidos laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Draugai	
1. Ką nupiešei?	Mokyklos draugus
2 Ką jie veikia?	Eis į šokius, jie kalbasi apie mane, myli
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes jiems patinka šokti.
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Vaida ir Petras, nes jie myli
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau į šokius.
Mylimiausias piešinys	
1. Ką nupiešei?	Savo namą ir mokyklą
2 Ką jie veikia?	Eina į mokyklą
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes tas gėles dovanosiu Petrui
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Gėlės, nes gražios
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Padovanočiau Petrui daug gėlių.
Mano namas	
1. Ką nupiešei?	Savo namą
2 Ką jie veikia?	Čia gyvename mes su savo pussesere
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes turime daug bernų
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Aš, nes myliu Petrą
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Pabučiuočiau jį, pasakyčiau, kad myliu.
Ieva skrenda į Londoną	
1. Ką nupiešei?	Ievą, ji mano draugė
2 Ką jie veikia?	Skrenda į Londoną
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Ieva, nes ji to laukė
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Skrisčiau kartu
Tulpė	
1. Ką nupiešei?	Tulpę
2 Ką jie veikia?	Kvepia
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes aš pasodinau
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Tulpė, nes bus Petrui
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Palaistyčiau ir padovanočiau
Mano namas	
1. Ką nupiešei?	Savo namą
2 Ką jie veikia?	Čia gyvenu su draugais
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes gyvename visi kartu.
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Aš, nes Petras su manim
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Tris savaites gyvenčiau, kol mamos nėra

Raimondos laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Mano meilės piešinys	
1. Ką nupiešei?	Save
2 Ką jie veikia?	Eina žaisti su draugais
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Aš, nes turiu draugų
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Nupiešiau save, eičiau į mokyklą.
Mano kiemas	
1. Ką nupiešei?	Savo kiemą
2 Ką jie veikia?	Žaidžia su kamuoliu
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes graži diena
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Mano sesė, nes mama nepyksta
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Žaisčiau
Berniukas	
1. Ką nupiešei?	Berniuką
2 Ką jie veikia?	Atėjo pas mane
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes mes susitikom
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Berniukas, nes jam patinka būti su manimi
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Duočiau jam saldinių
Mano draugė Reda	
1. Ką nupiešei?	Savo draugę
2 Ką jie veikia?	Žaidžia lauke
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes jos rankoje skanūs saldainiai
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Ta draugė, nes turi saldinių
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Parsivesčiau ją namo, gal mama nebartų
Žiema	
1. Ką nupiešei?	Žiemą
2 Ką jie veikia?	Laukia šventės
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, gal duos eglę dovanų
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Dovanų neduočiau tėvui
Mano draugė Sandra	
1. Ką nupiešei?	Savo draugę
2 Ką jie veikia?	Ji mažytė, aš ją myliu
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Mes abi, nes žaidžiame su lėlėmis pas ją namuose
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Eičiau pas ją gyventi

Vytauto laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Vytauto namas	
1. Ką nupiešei?	Namą
2 Ką jie veikia?	Ten gyvena Vytautas su Karolina
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes Karolina patinka Vytautui
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Abu, nes kartu
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Rinkčiau obuolius ir valgyčiau.
Namas	
1. Ką nupiešei?	Namą, bet ne savo
2 Ką jie veikia?	Mama gyvena
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, aš nenoriu ten gyventi
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Tokių nėra, nes mama turi draugą
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Parduočiau jį ir turėčiau daug pinigų
Vytautas	
1. Ką nupiešei?	Save
2 Ką jie veikia?	Pyksta
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes nenori namo
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Vytautas nelaimingas
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Išvaryčiau visus namo ir gyvenčiau su Deimante
Vytautas	
1. Ką nupiešei?	Save, man patinka
2 Ką jie veikia?	Dabar yra mokykloje
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Vytautas, nes jis yra išdidus
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Aš esu piešinyje, labai gražus
Namas	
1. Ką nupiešei?	Namą
2 Ką jie veikia?	Gyvena mano tėvas
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Liūdna, nes kita moteris
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nežinau, man nepatinka
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Negyvenčiau ten, o namą parduočiau
Namas ir šuns būda	
1. Ką nupiešei?	Namą, šuns būdą
2 Ką jie veikia?	Šuo būdoje miega, bet kartais loja
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes saugo Vytautą
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Vytautas, nes turi savo namą ir savo šunį
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Nusipirkčiau dar šunų

Kastyčio laisvos temos piešinių komentarai

Piešinio pavadinimas Klausimai	Atsakymai
Mano namas	
1. Ką nupiešei?	Savo namą
2 Ką jie veikia?	Vienas jame gyvenu
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes tai mano gražus namas
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Aš, nes jame gyvenu, groja muzika
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Parduočiau pieną, nusipirkčiau mašiną
Mano auklėtoja	
1. Ką nupiešei?	Savo auklėtoją.
2 Ką jie veikia?	Ji gera ir graži
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes gėrėm arbatą
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Padovanočiau jai gėlių, nes jai labai patinka
Gražus piešinys	
1. Ką nupiešei?	Eglę ir dvi gėles
2 Ką jie veikia?	Tai mano panelės
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes jos visos draugauja
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Aš, nes turiu panų
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Mylėčiau
Pavasaris	
1. Ką nupiešei?	Medį, paukščius
2 Ką jie veikia?	Skrenda toli
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Visi laimingi, nes skrenda
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Padaryčiau, kad greičiau ateitų pavasaris
Mano širdis	
1. Ką nupiešei?	Širdį
2 Ką jie veikia?	Nieko
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes nori mylėti mergaites
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Ji laiminga, nes dega ir labai didelė
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Susirasčiau panelę
Gėlės	
1. Ką nupiešei?	Gėles
2 Ką jie veikia?	Auga
3. Linksma jiems ar liūdna? Kodėl?	Linksma, nes gražios
4. Kuris laimingiausias? Kodėl?	Nežinau
5. Jei piešinyje būtum nupiešęs save, ką veiktum?	Žiūrėčiau į dangų, svajočiau apie meilę

Laisvos temos piešinių content analizė

Kategorija	Subkategorija	Irodantis teiginys
Šeima ir reikšmingi žmonės	Artimų žmonių poreikis	„gyvena su mama“ „gyvena mama, tėtis“ „eičiau su mama“
	Namų ilgesys	„pėdomis eina namo“ „linksma, nes parėjo namo“ „čia gyvenu“ „važiuočiau į mokyklą, po to namo.“
	Išreiškiamas noras turėti savo namus, būti savarankišku	„savo namą“ „mano namas“ „linksma, nes namas mano“ „Vytautas turi savo namą“ „mano namas gražus“ „vienas jame gyvenu“
	Neigiama socialinė patirtis	„linksma, nes bus pavalgyti“ „liūdna, nes mama bloga“ „nes mama pikta“ „mamos nereikia“ „gyvenčiau mokykloje“ „liūdna, nes namo...“ „gyvenčiau mokykloje, nenoriu namo“ „išvaryčiau tą tėtės draugą“ „liūdna, nes mama verkė ir gėrė“ „liūdna, nes nenori namo“
Socialinė aplinka. Mokykla.	Santykiai su draugais, poreikis jų turėti	„ūkčiau su visais“ „linksma, nes susitiks su draugais“ „laimingi, jiems gera“ „siunta, mušasi“ „nes turiu draugų“ „linksma, nes visi laksto“
	Poreikis patikti ir mylėti	„padovanočiau Petručiui daug gėlių“ „linksma, nes turime bernų“ „pabučiuočiau, pasakyčiau, kad myliu“ „tai panelės, kurios draugauja“ „linksma, nes nori mylėti mergaites“ „susirasčiau panelę“
	Prisirišimas prie pedagogų	„savo auklėtoja, ji gera ir graži“ „mokytoja, nes gera“ „duočiau gėlę auklėtojai“
Fizinė aplinka. Gamta.	Grožio pajautimas, supratimas, kad augalas gyvas	„nori vandens“ „rožė graži, ji kvepia“ „eglė liūdna, nes šakas nulaužė Vilius“ „gėlės gražios, tulpė kvepia“

Laisvos temos piešinių semantinės grupės

Data, semantinės grupės pavadinimas		
Šeima. Namai	Socialinė aplinka. Mokykla	Fizinė aplinka. Gamta
2011-12-21, Odeta, „Lėliukas“	2012- 01-18, Odeta, „Mokykla“	2012- 02-01, Odeta, „Žiema“
2012- 01-11, Odeta, „Mano šeima“	2011- 12- 19, Laura, „Šventė“	2012- 01-12, Laura, „Žiema“
2012- 01-25, Odeta, „Namas“	2012- 02-09, Laura, „Dovana“	2012-01-19, Laura, „Eglė“
2012- 02- 08, Odeta, „Traukinys“	2012-01-19, Rūta, „Mokytoja“	2012- 02-02, Laura, „Sninga“
2011-12-12, Laura, „Mano šeima“	2011- 12-19, Mindaugas, „Mokykla“	2012-01-12, Rūta, „Mano medis“
2011- 12-12, Rūta, „Mano namas“	2011-12-19, Vilius, „Mokykla“	2012-02-09, Mindaugas, „Pavasaris“
2011-12-19, Rūta, „Mano namas“	2012- 01-12, Vilius, „Liptai“	2011-12-12, Egidijus, „Žiema“
2012-02-02, Rūta, „Mano namas“	2012-02-02, Ieva, „Laikrodis“	2012-01-12, Egidijus, „Eglė ir gėlės“
2012-02-09, Rūta, „Namas“	2012-02-09, Ieva, „Mano draugė“	2012- 01-19, Egidijus, „Eglė“
2011-12-12, Mindaugas, „Namas“	2011-12-12, Vaida, „Draugai“	2012- 02-02, Egidijus, „Rožės“
2012-01-12, Mindaugas, „Namas“	2011-12-19, Vaida, „Meilę piešiu“	2012-02-02, Vilius, „Medžiai“
2012-01-19, Mindaugas, „Namai“	2012-01-19, Vaida, „Ieva skrenda“	2012-02-02, Vaida, „Tulpė“
2012-02-02, Mindaugas, „Namai“	2011-12-12, Raimonda, „Meilė“	2012-02-02, Raimonda, „Žiema“
2011- 12-12, Lina, „Mano namas“	2012- 01-12, Raimonda, „Berniukas“	2012-01-12, Kastytis, „Gražus“
2011-12-19, Lina, „Aš namie“	2012-01-19, Raimonda, „Draugė“	2012-01-19, Kastytis „Pavasaris“
2012-01-12, Lina, „Mano brolis“	2012-02-09, Raimonda, „Draugė“	2012-02-09, Kastytis, „Gėlės“
2012-01-19, Lina, „Mano namas“	2011-12-19, Kastytis, „Auklėtoja“	
2012- 02-02, Lina, „Šuns namas“	2012-02-02, Kastytis, „Mano širdis“	
2012-02-09, Lina, „Mano mama“		
2011-12-19, Egidijus, „Mano šeima“		
2012-02-09, Egidijus, „Babos namas“		
2011-12-12, Vilius, „Mano namas“		
2012-01-19, Vilius, „Mano namai“		
2012-02-09, Vilius, „Mano namai“		
2011-12-12, Ieva, „Sesers šeima“		
2011-12-19, Ieva, „Londonas“		
2012-01-12, Ieva, „Besmegenis“		
2012-01-19, Ieva, „Mašina“		
2012-01-12, Vaida, „Mano namas“		
2011-12-19, Vaida, „Mano namas“		
2011-12-19, Raimonda, „Kiemas“		
2011-12-12, Vytautas, „Namas“		
2012-12-19, Vytautas, „Mano namas“		
2012-01-12, Vytautas, „Vytautas“		
2012-01-19, Vytautas, „Aš“		

2012- 02-02, Vytautas, „Namas“		
2011-02-09, Vytautas, „Būda“		
2011-12-12, Kastytis, „Mano namas“		

29 priedas

H-T-P piešiniai

Objektas	Bendras piešinių skaičius, N	Realūs piešiniai, N	Abstraktūs piešiniai, N
Namas	22	18	4
Medis	22	18	4
Žmogus	22	22	-

30 priedas

Laisvos temos piešiniai

Objektas	Bendras piešinių skaičius, N	Realūs piešiniai, N	Abstraktūs piešiniai, N
Namas	33	31	2
Medis	15	15	-
Žmogus	32	32	-

31 priedas

Odetos piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieria us lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas	0	-	Kairė	Vienmatė erdvė
		Siena	2	-	Dešinė	
		Durys	0	-	Centras -	
		Langas	0	-	1	
		Kaminas	1	Proporcinga	Apačia	
	Kūrybinės	Saulė	1	Proporcinga	Viršus -1	
		Debesys	1	Proporcinga	Lapo	
		Tvora	1	Proporcinga	kraštas	
		Dūmai	1	Proporcinga		
		Takas	1	Proporcinga		
0	Pagrindinės	Stogas	—	—	Kairė	-
		Siena			Dešinė	
		Durys			Centras	
		Langas			Apačia	
	Kūrybinės	Kaminas	—	—	Viršus	
		—			Lapo kraštas	

Rūtos piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės Dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	2 2 2 2 1	Per maža Per didelė Per maža Per maža Proporcinga	Kairė - 1 Dešinė Centras Apačia Viršus	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Gėlės Dūmai Rankena	1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga	Lapo kraštas -1	
4	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	1 1 1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Per maža Proporcinga	Kairė Dešinė Centras- Apačia - 1 Viršus Lapo kraštas- 3	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Saulė Debesys Žmogus Dvigubos durys Dūmai Žolė Medžiai Kamuolys	4 4 1 1 4 3 3 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga		

Lauros piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	2 2 2 2 0	Per maža Per didelė Per maža Per maža -	Kairė Dešinė Centras -1 Apačia Viršus	Yra persišviečiančių detalių, vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Žmogus Langinės Rankena	1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga	Lapo kraštas -1	

		Papuošimai	1	Proporcinga		
0	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	–	–	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus	–
	Kūrybinės	–	–	–	Lapo kraštas1	

34 priedas

Mindaugo piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	2 2 2 2 1	Per didelė Per didelė Per maža Per maža Per maža	Kairė Dešinė -1 Centras -1 Apačia Viršus	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Dūmai Durų rankena Saulė Debesys Žolė	1 2 1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga	Lapo kraštas	
5	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	5 5 5 5 5	Proporcinga Proporcinga Per maža Proporcinga Per didelė	Kairė Dešinė Centras - 2 Apačia Viršus	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Saulė Debesys Lietus Sniegas Vaisiai Medis Dūmai Gėlė Cigaretė	5 5 2 2 1 4 3 3 1	Per maža Proporcinga Proporcinga Didelė Didelė Didelė Proporcinga Didelė Maža	Lapo kraštas -3	

Linos piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	1 2 1 2 0	Per didelis Per didelė Per didelė Per maža -	Kairė Dešinė Centras - 1 Apačia - 1 Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	-	-	-		
4	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	1 2 2 2 1	Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė Per maža	Kairė - 1 Dešinė Centras - 3 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Kambariai Saulė Lietus	4 2 1	Per didelė Per didelė Per maža		

Egidijaus piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	2 2 2 2 1	Per maža Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė	Kairė Dešinė Centras - 2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Dūmai Kilimėlis Durų rankena	2 1 2	Per didelė Proporcinga Per maža		
2	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	2 2 2 2 2	Per maža Per didelė Per didelė Proporcinga Per maža	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus	Vienmatė erdvė

	Kūrybinės	Saulė	2	Per maža	Lapo	
		Dūmai	2	Proporcinga	kraštas -2	
		Debesys	2	Proporcinga		
		Lietus	1	Proporcinga		
		Sniegas	2	-		
		Medis	1	Didelė		
		Vaisiai	2	Maža		
		Žolė	2	Proporcinga		
		Eglutės žaisliukai	2	Proporcinga		
		Gėlės	1	Proporcinga		
		Žvaigždutė	1	Proporcinga		

37 priedas

Viliaus piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas	2	Per maža	Kairė - 1 Dešinė Centras - 1 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Siena	2	Per didelė		
		Durys	2	Per maža		
		Langas	2	Per maža		
		Kaminas	1	Per didelė		
	Kūrybinės	Žmogus	2	Didelė		
		Dūmai	1	Per maža		
		Gėlės	1	Per maža		
		Saulė	1	Per maža		
		Debesys	1	Proporcinga		
5	Pagrindinės	Stogas	5	proporcinga	Kairė - 4 Dešinė Centras - 1 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Siena	5	proporcinga		
		Durys	5	per maža		
		Langas	5	proporcinga		
		Kaminas	5	proporcinga		
	Kūrybinės	Saulė	5	Per maža		
		Debesys	4	Proporcinga		
		Lietus	3	Per maža		
		Sniegas	1	Per maža		
		Žmonės	5	Didelė		
		Durų rankena	5	Per maža		
		Laiptai	1	Didelė		

Ievos piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	1 2 2 2 1	Proporcinga Proporcinga Per maža Proporcinga Proporcinga	Kairė Dešinė Centras - 1 Apačia Viršus - 1	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Saulė Debesys Užuolaidos Durų rankena Žolė Tvora Šuns būda Gėlės	2 2 2 2 1 1 1 1	Per maža Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Per didelė Maža	Lapo kraštas	
1	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	1 1 1 1 0	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga -	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus - 1	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Naktis Gėlės Durų rankena Žolė	1 1 1 1	Didelė Proporcinga Proporcinga Proporcinga	Lapo kraštas	

Vaidos piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	2 2 2 2 2	Per didelė Per didelė Per maža Per maža Per maža	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Dūmai	2	Per didelė	Lapo kraštas -	

					2	
3	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	3 3 3 3 3	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga	Kairė - 1 Dešinė Centras - 1 Apačia	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Saulė Debesys Žolė Dūmai Durų rankena Tvora Žmonės	3 3 3 3 3 2 3	Proporcinga Proporcinga Per maža Proporcinga Proporcinga Proporcinga Didelė	Viršus Lapo kraštas - 1	

40 priedas

Raimondos piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	2 2 2 2 2	Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė per didelė	Kairė Dešinė Centras - 2 Apačia Viršus	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Dūmai Debesys Užuolaidos Tvora Durų akutė Durų rankena Šuns būda Lietus Žolė	2 2 2 1 2 2 1 1 2	Proporcinga Per maža Proporcinga Proporcinga Proporcinga Per maža Per maža Per didelė Proporcinga	Lapo kraštas	
1	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	1 1 1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Saulė Debesys Paukščiai Užuolaidos Dūmai Durų rankena Šuns būda Šuo Žmogus Durų akutė	2 2 1 1 1 1 1 1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Per maža Proporcinga Proporcinga Per didelė Proporcinga	Lapo kraštas - 1	

Vytauto piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Detalių skaičius, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	2 2 2 2 2	Per didelė Per didelė Per maža Per didelė Per didelė	Kairė Dešinė Centras-1 Apačia Viršus-1 Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Dūmai Durų rankena Saulė Debesys	2 2 1 2	Per didelė Per maža Per maža Per maža		
4	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	4 4 4 4 2	Per didelė Per didelė Per mažos Per didelė Per maža	Kairė Dešinė Centras- 3 Apačia Viršus Lapo kraštas-1	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Saulė Debesys Dūmai Šuns būda	3 3 2 1	Per maža Per maža Proporcinga Proporcinga		

Kastyčio piešinių su namu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	2 2 2 2 2	Proporcinga Proporcinga Per maža Proporcinga Proporcinga	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Saulė Debesys Takas Žolė Durų rankena	2 2 2 2 2	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Per maža		

1	Pagrindinės	Stogas Siena Durys Langas Kaminas	1 1 1 1 1	Proporcinga Proporcinga Per mažos Proporcinga Proporcinga	Kairė Dešinė Centras- 1 Apačia Viršus	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Durų rankena Saulė Debesys Takas Žolė Gėlės	1 1 1 1 1 2	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga	Lapo kraštas	

43 priedas

Odotos piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas Šaka	2 2	Per didelė Per maža	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia Viršus Lapo kraštas (netelpa dešiniu šonu į popieriaus lapą)	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Vijoklis	1	Proporcinga		
0	Pagrindinės	Kamienas Šaka	-	-	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus Lapo kraštas	—
	Kūrybinės	—	—	—		

44 priedas

Rūtos piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas Šaka	2 2	Per didelė Per maža	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Gėlės Debesys	1	Per didelė		

					Viršus Lapo kraštas	
1	Pagrindinės	Kamienas Šaka	1 1	Proporcinga Proporcinga	Kairė Dešinė	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Namas Žmogus Debesys Paukštis	1 1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga	Centras-1 Apačia Viršus Lapo kraštas	

45 priedas

Lauros piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas Šaka	2 2	Per didelė Per didelė	Kairė Dešinė	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Vaisiai Gėlės	1 1	Per didelė Per didelė	Centras-2 Apačia Viršus Lapo kraštas	
5	Pagrindinės	Kamienas Šaka	5 5	Per didelė Per didelė	Kairė-1 Dešinė	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Kiškis Snaigės Balionai Eglutės Žaisliukai Gėlė Dovanos	1 4 2 4 3 2 4	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Per didelė Per didelė	Centras-4 Apačia Viršus Lapo kraštas	

46 priedas

Mindaugo piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas Šaka	2 2	Per didelė Per didelė	Kairė-1 Dešinė	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Gėlės Saulė Debesys Medžio drevė	1 1 1 1	Proporcinga Per maža Proporcinga Proporcinga	Centras-1 Apačia Viršus Lapo kraštas	

0	Pagrindinės	Kamienas Šaka	–	–	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	-	-	–		

47 priedas

Linos piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas Šaka	2 2	- -	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Gėlė	1	Per maža		
0	Pagrindinės	Kamienas Šaka	-	-	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	-	-	-		

48 priedas

Egidijaus piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas Šaka	2 2	Per didelė Per didelė	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia Viršus	Vienmatė erdvė
		Vaisiai	2	Proporcinga		
	Kūrybinės	Snaigės	1	Per didelė		
		Gėlės	1	Proporcinga		

		Žolė	2	Proporcinga	Lapo kraštas	
2	Pagrindinės	Kamienas	2	Per didelė	Kairė	Vienmatė erdvė
		Šaka	2	Per didelė	Dešinė	
	Kūrybinės	Kiškis	2	Proporcinga	Centras	
		Žolė	2	Proporcinga	Apačia	
		Gėlė	2	Per didelė	Viršus	
		Saulė	2	Proporcinga	Lapo kraštas -	
		Sniegas	1	Proporcinga	2	
		Lietus	2	Proporcinga		
		Debesys	2	Proporcinga		
		Šuo	1	Didelė		

49 priedas

Viliaus piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas	2	Per didelė	Kairė	Vienmatė erdvė
		Šaka	2	Per didelė	Dešinė	
	Kūrybinės	Gėlės	1	Proporcinga	Centras-1	
		Vaisiai	2		Apačia	
				Per didelė	Viršus-1	
					Lapo kraštas	
1	Pagrindinės	Kamienas	1	Per didelė	Kairė	Vienmatė erdvė
		Šaka	1	Per maža	Dešinė	
	Kūrybinės	Kelias	1	Proporcinga	Centras-1	
				Proporcinga	Apačia	
					Viršus	
					Lapo kraštas	

50 priedas

Ievos piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas	2	Per didelė	Kairė	Vienmatė erdvė
		Šaka	2	Per didelė	Dešinė	
	Kūrybinės	Saulė	1	Proporcinga	Centras-2	
					Apačia	
					Viršus	
					Lapo kraštas	

0	Pagrindinės	Kamienas Šaka	-	-	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus Lapo kraštas	-
	Kūrybinės	-	-	-		

51 priedas

Vaidos piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas Šaka	2 2	Per didelė Per maža	Kairė-2 Dešinė Centras Apačia Viršus Lapo kraštas	Yra horizonto linija
	Kūrybinės	Vaisiai Saulė Debesys	2 1 1	Per didelė Per didelė Per maža		
0	Pagrindinės	Kamienas Šaka	-	Proporcinga Proporcinga	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus Lapo kraštas	-
	Kūrybinės	-	-	-		

52 priedas

Raimondos piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas Šaka	2 2	Per maža Per didelė	Kairė-1 Dešinė Centras-1 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Saulė Debesys	1 1	Proporcinga Proporcinga		
0	Pagrindinės	Kamienas Šaka	-	-	-	-
	Kūrybinės	-	-	-		

Vytauto piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas Šaka	2 2	Per didelė Per didelė	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Vaisiai	2	Proporcinga		
0	Pagrindinės	Kamienas Šaka	–	–	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus Lapo kraštas	–
	Kūrybinės	Vaisiai Debesys Saulė	–	–		

Kastyčio piešinių su medžiu (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Kamienas Šaka	2 2	Per didelė Per didelė	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Saulė Žolė	2 2	Proporcinga Per maža		
2	Pagrindinės	Kamienas Šaka	2 2	Proporcinga Proporcinga	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus Lapo kraštas - 2	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Saulė Debesys Paukščiai	2 2 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga		

Odetos piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva Akys Nosis Burna Ausys Kaklas Liemuo Rankos(su pirštais) Kojos Pėdos	2 2 2 2 2 0 2 0 1 0	Per didelė Per maža Per maža Per didelė Per didelė Per didelė Per maža - Proporcinga -	Kairė Dešinė Centras Apačia-1 Viršus-1 Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Šukuosena	1	Proporcinga		
1	Pagrindinės	Galva Akys Nosis Burna Ausys Kaklas Liemuo Rankos(su pirštais) Kojos Pėdos	1 1 1 1 1 0 1 0 0 0	-	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus - 1 Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Šukuosena Rogės Vėjas Raidės Kalnas Traukinys	1 1 1 1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga		

Rūtos piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva	2	Per didelė	Kairė Dešinė	Vienmatė erdvė
		Akys	2	Per maža	Centras	
		Nosis	2	Per didelė		

		Burna	2	Per didelė	Apačia	
		Ausys	2	Per didelė	Viršus-2	
		Kaklas	0		Lapo	
		Liemuo	0	-	kraštas	
		Rankos(su pirštais)	0	-		
		Kojos	2	Per maža		
		Pėdos	2	Per maža		
	Kūrybinės	Gėlė	1	Per maža		
		Liežuvis	1	Proporcinga		
		Rūbų detalės	0	-		
3	Pagrindinės	Galva	3	Proporcinga	Kairė -1	Vienmatė erdvė
		Akys	3	Per maža	Dešinė -1	
		Nosis	3	Per didelė	Centras -1	
		Burna	3	Per didelė	Apačia	
		Ausys	3	Per maža	Viršus	
		Kaklas	0	Per maža	Lapo	
		Liemuo	0	Proporcinga	kraštas	
		Rankos(su pirštais)	3	Proporcinga		
		Kojos	3	Per didelė		
		Pėdos	0	Per didelė		
	Kūrybinės	Debesys	3	Proporcinga		
		Saulė	3	Proporcinga		

57priedas

Lauros piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva	2	Per didelė	Kairė	Vienmatė erdvė
		Akys	2	Per didelė	Dešinė	
		Nosis	0	-	Centras-2	
		Burna	1	Per didelė	Apačia	
		Ausys	0	-	Viršus	
		Kaklas	2	Per didelė	Lapo	
		Liemuo	2	Per didelė	kraštas	
		Rankos(su pirštais)	2	Per didelė		
		Kojos	2	Per didelė		
		Pėdos	1	Per maža		
	Kūrybinės	Blakstienos	2	Proporcinga		
		Šukuosena	2	Proporcinga		

1	Pagrindinės	Galva	1	Per didelė	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus Lapo kraštas - 1	Vienmatė erdvė
		Akys	1	Per didelė		
		Nosis	0	-		
		Burna	1	Per didelė		
		Ausys	0	-		
		Kaklas	0	-		
		Liemuo	1	Per mažą		
		Rankos(su pirštais)	1	Per mažą		
		Kojos	1	Per mažą		
		Pėdos	0	-		
	Kūrybinės	Blakstienos	1	Proporcinga		
		Šukuosena	1	Proporcinga		
		Rūbų detalės	1	Proporcinga		

58 priedas

Mindaugo piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva	2	Per didelė	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus-2 Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Akys	2	Per maža		
		Nosis	2	Per maža		
		Burna	2	Per didelė		
		Ausys	2	Per didelė		
		Kaklas	0	-		
		Liemuo	2	Per maža		
		Rankos(su pirštais)	2	Per didelė		
		Kojos	0	-		
		Pėdos	0	-		
	Kūrybinės	Žolė	1	Proporcinga		
		Medis	1	Per maža		
		Kalnas	1	Proporcinga		
		Šukuosena	2	Proporcinga		
1	Pagrindinės	Rūbų detalės	1	Proporcinga	Kairė Dešinė Centras Apačia Viršus Lapo kraštas - 1	Vienmatė erdvė, yra horizonto linija
		Antakiai	2	Proporcinga		
		Blakstienos	0	-		
		Galva	1	Proporcinga		
		Akys	1	Per maža		
		Nosis	1	Per maža		
		Burna	1	Proporcinga		
		Ausys	1	Per maža		
		Kaklas	0	-		
		Liemuo	1	Per maža		
		Rankos(su pirštais)	1	Per didelė		
		Kojos	1	Per didelė		
		Pėdos	0	-		

	Kūrybinės	Saulė	3	Proporcinga	
		Debesys	3	Proporcinga	
		Lietus	2	Proporcinga	
		Mašina	2	Proporcinga	
		Voras	1	Proporcinga	
		Rūbų detalės	2	Proporcinga	
		Gėlė	2	Per didelė	
		Vabalas	1	Proporcinga	
		Medis	3	Proporcinga	
		Kalnas	1	Proporcinga	

59 priedas

Linų piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva	2	Per didelė	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Akys	2	Per didelė		
		Nosis	2	Per didelė		
		Burna	2	Per didelė		
		Ausys	2	Per didelė		
		Kaklas	0	-		
		Liemuo	0	-		
		Rankos(su pirštais)	0	-		
		Kojos	2	Per didelė		
		Pėdos	0	-		
	Kūrybinės	Šukuosena	1	Proporcinga		
2	Pagrindinės	Galva	2	Per didelė	Kairė - 1 Dešinė - 1 Centras Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė, yra horizonto linija
		Akys	2	Per didelė		
		Nosis	1	Per mažą		
		Burna	2	Per didelė		
		Ausys	0	-		
		Kaklas	0	-		
		Liemuo	0	-		
		Rankos(su pirštais)	0	-		
		Kojos	2	Per didelė		
		Pėdos	0	-		
	Kūrybinės	Raidės	1	Proporcinga		
		Namas	1	Proporcinga		

Egidijaus piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva Akys Nosis Burna Ausys Kaklas Liemuo Rankos(su pirštais) Kojos Pėdos	2 2 2 2 2 0 2 2 2 2 1	Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė Per mažą	Kairė Dešinė-1 Centras-1 Apačia Viršus Lapo kraštas (netelpa į lapą dešiniu šonu)	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Auskaras	1	Proporcinga		
1	Pagrindinės	Galva Akys Nosis Burna Ausys Kaklas Liemuo Rankos(su pirštais) Kojos Pėdos	1 1 1 1 1 0 1 1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Per mažą	Kairė Dešinė Centras - 1 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Saulė Debesys Lietus Namas Pėdos Medis Gėlė Žolė	1 1 1 1 1 1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga		

Viliaus piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva	2	Per didelė	Kairė Dešinė-1 Centras Apačia Viršus-1 Lapo kraštas (netelpa į lapą dešiniu šonu)	Vienmatė erdvė
		Akys	2	Per maža		
		Nosis	2	Per maža		
		Burna	2	Per maža		
		Ausys	2	Per maža		
		Kaklas	2	Per didelė		
		Liemuo	2	Per didelė		
		Rankos(su pirštais)	1	Per didelė		
		Kojos	0	-		
		Pėdos	2	Per didelė		
0	Kūrybinės	Šukuosena	0	-	-	-
		Gėlės	2	Per maža		
		Tvora	2	Per maža		
		Žaislai	1	Proporcinga		
			1	Proporcinga		
0	Pagrindinės	-	-	-	-	-
	Kūrybinės	-	-	-		

Ievos piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva	2	Per didelė	Kairė Dešinė Centras-1 Apačia Viršus-1 Lapo kraštas	Vienmatė erdvė, yra horizonto linja
		Akys	2	Per maža		
		Nosis	2	Per maža		
		Burna	2	Per didelė		
		Ausys	2	Per didelė		
		Kaklas	2	Per didelė		
		Liemuo	2	Per maža		
		Rankos(su pirštais)	2	Per maža		
		Kojos	2	Per didelės		
		Pėdos	2	Per didelės		
3	Kūrybinės	Antakiai	2	Proporcinga	Kairė Dešinė Centras-3 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Blakstienos	2	Proporcinga		
		Šukuosena	2	Proporcinga		
		Aukštakulniai batai	1	Proporcinga		
		Rūbų detalės	2	Proporcinga		
	Pagrindinės	Galva	3	Per didelė		
		Akys	3	Per maža		
		Nosis	3	Per maža		
		Burna	3	Per didelė		
		Ausys	3	Per didelė		
		Kaklas	0	Per maža		
		Liemuo	3	Per didelė		
		Rankos(su pirštais)	3	Per maža		
		Kojos	0	-		
		Pėdos	3	Per maža		
	Kūrybinės	Ruda odos spalva	1	Proporcinga	Kairė Dešinė Centras-3 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Šukuosena	2	Proporcinga		
		Auskarai	2	Proporcinga		
		Rūbų detalės	3	Proporcinga		
		Antakiai	3	Proporcinga		
		Blakstienos	2	Proporcinga		
		Žemė	1	Proporcinga		
		Debesys	2	Proporcinga		

Vaidos piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva	2	Per didelė	Kairė-1 Dešinė Centras Apačia Viršus-1 Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Akys	2	Per maža		
		Nosis	2	Per didelė		
		Burna	2	Per didelė		
		Ausys	2	Per maža		
		Kaklas	2	Per didelė		
		Liemuo	2	Per didelė		
		Rankos(su pirštais)	2	Per maža		
		Kojos	2	Per maža		
		Pėdos				
2	Kūrybinės	Šukuosena	2	Proporcinga	Kairė Dešinė Centras- 2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Rūbų detalės	1	Proporcinga		
		Auskarai	1	Proporcinga		
		Blakstienos	2	Proporcinga		
		Galva	2	Per didelė		
		Akys	2	Per didelė		
		Nosis	2	Per didelė		
		Burna	2	Per didelė		
		Ausys	2	Per maža		
		Kaklas	2	Per maža		
2	Pagrindinės	Liemuo	2	-	Kairė Dešinė Centras- 2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Rankos(su pirštais)	2	Per didelė		
		Kojos	2	Per didelė		
		Pėdos	2	Proporcinga		
		Šukuosena	2	Proporcinga		
		Blakstienos	2	Proporcinga		
		Antakiai	1	Proporcinga		
		Auskarai	2	Proporcinga		
		Žolė	1	Per maža		
		Saulė	1	Per maža		
2	Kūrybinės	Debesys	1	Proporcinga	Kairė Dešinė Centras- 2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Galva	2	Per didelė		
		Akys	2	Per didelė		
		Nosis	2	Per didelė		
		Burna	2	Per didelė		
		Ausys	2	Per maža		
		Kaklas	2	Per maža		
		Liemuo	2	-		
		Rankos(su pirštais)	2	Per didelė		
		Kojos	2	Per didelė		

Raimondos piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva	2	Per didelė	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė, yra horizonto linija
		Akys	2	Proporcinga		
		Nosis	2	Proporcinga		
		Burna	2	Proporcinga		
		Ausys	2	Proporcinga		
		Kaklas	0	-		
		Liemuo	2	Proporcinga		
		Rankos(su pirštais)	2	Per maža		
		Kojos	2	Per maža		
		Pėdos	2	Per didelė		
5	Kūrybinės	Šukuosena	2	Proporcinga	Kairė Dešinė Centras-5 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Sagos	2	Proporcinga		
		Auskarai	1	Proporcinga		
	Pagrindinės	Galva	5	Per didelė		
		Akys	5	Proporcinga		
		Nosis	5	Per didelės		
		Burna	5	Per didelė		
		Ausys	5	Per didelė		
		Kaklas	3	Per didelė		
		Liemuo	2	Per didelė		
		Rankos(su pirštais)	4	Per didelė		
		Kojos	5	Per didelė		
		Pėdos	0	Per maža		
	Kūrybinės	Šukuosena	5	Proporcinga	Kairė Dešinė Centras-5 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
		Aprangos detalės	5	Didelė		
		Antakiai	5	Didelė		
		Blakstienos	5	Proporcinga		
		Papuošalai	5	Proporcinga		
		Aukštakulniai	4	Proporcinga		
		batai				
		Auskarai	5	Proporcinga		
		Kamuolys	2	Proporcinga		

Vytauto piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš., sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva Akys Nosis Burna Ausys Kaklas Liemuo Rankos(su pirštais) Kojos Pėdos	2 2 2 2 2 2 2 2 2 2	Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė Per didelė Per maža Per maža Per didelė Per didelė Per didelė	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia Viršus Lapo kraštas (netelpa į lapą apačia)	Vienmatė erdvė, yra horizonto linija
	Kūrybinės	Šukuosena Rūbų detalės	2 2	Proporcinga -		
2	Pagrindinės	Galva Akys Nosis Burna Ausys Kaklas Liemuo Rankos(su pirštais) Kojos Pėdos	2 2 2 2 2 2 2 2 1 1	Per didelė Per maža Per didelė Per didelė Per didelė Per maža Per maža Per didelė Per didelė Per maža	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Šukuosena Žiedai Blakstienos Antakiai	2 1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga		

Kastyčio piešinių su žmogumi (H-T-P ir laisvos temos) analizė

Piešinių skaičius, N	Detalės	Požymiai	Pieš. sk., kai požymis yra, N	Detalės dydis	Namo vieta popieriaus lape, N	Kita
2	Pagrindinės	Galva Akys Nosis Burna Ausys Kaklas Liemuo Rankos(su pirštais) Kojos Pėdos	2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2	Per didelė Per maža Per didelė Per didelė Per maža Per maža Per didelė Per maža Per maža Per maža	Kairė Dešinė Centras-2 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė, yra horizonto linija
	Kūrybinės	Šukuosena Antakiai Blakstienos	2 2 2	Proporcinga Proporcinga Proporcinga		
1	Pagrindinės	Galva Akys Nosis Burna Ausys Kaklas Liemuo Rankos(su pirštais) Kojos Pėdos	1 1 1 1 1 1 1 1 0 0	Per didelė Per maža Proporcinga Per didelė Per maža Proporcinga Per didelė Per maža - -	Kairė Dešinė Centras-1 Apačia Viršus Lapo kraštas	Vienmatė erdvė
	Kūrybinės	Šukuosena Antakiai Blakstienos Rūbų detalės	1 1 1 1	Proporcinga Proporcinga Proporcinga Proporcinga		